

หนังสือสำหรับค้นคว้า
ห้าม
นำออกนอกห้องสมุด

ครูดีษยมิตรเหมาแท้ ธรรมดา
 ดีษยมิตรมโนครุ กลุ่มเกลี้ยง
 ธรรมอบศิลป์วิชา อาชีพ ชักนำ
 ครูดีษยมิตรจลวันเลียง โลกเจริญ

3
ด474ข
ค. 20

ประวัติครู
 ยิมขีไญยาข วันนครู
 ■ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๒ ■

ประวัติครู

ครูสภาจัดพิมพ์ในวันครู

๑๖ มกราคม ๒๕๑๒

หนังสือสำหรับค้นคว้า
ประวัติ
หน้าออกนอกห้องสมุด

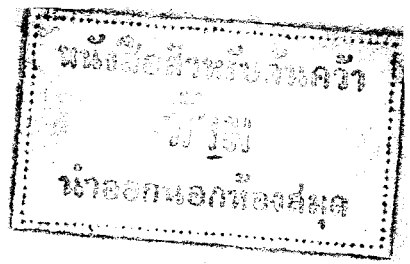

คณะกรรมการหอสมุดคุรุสภาประจำวชิครุ

พ.ศ. ๒๕๑๒

๑. นายรอง ศยามานนท์	หัวหน้าแผนก
๒. นายสุรินทร์ สรสิริ	รองหัวหน้าแผนก
๓. หม่อมราชวงศ์แสงโสม เกษมศรี	ผู้ช่วย
๔. ชูวิรุฬห์จรรยา	”
๕. นายพงศ์อินทร์ สุขขจร	”
๖. นางสาวบุญเจือ อองคประดิษฐ์	”
๗. นายภักดี นิวสุข	”
๘. นายเจริญ ไชยชนะ	”
๙. นายจตุร ชำระวุฒิ	”

หนังสือเวียนที่ ๒๖๖/ว
 เรื่อง
 ระเบียบคณะกรรมการหอสมุดคุรุสภา

คำนำ

หนังสือประวัติครูเล่มนี้ คณะกรรมการจัดงานวันครู ๒๕๑๒ ได้มอบหมายให้จัดทำเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ เป็นเล่มที่ ๑๒ นับตั้งแต่จัดทำมา ในการจัดทำคราวนี้ มีเวลาน้อยกว่าทุกเล่มที่ได้จัดทำมาแล้ว คณะกรรมการแผนกประวัติครูรู้สึกอึดอัดใจมากที่สุด เพราะจะต้องสืบหาประวัติบรรดาครูที่ล่วงลับไปแล้ว และเข้าหลักเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการแผนกประวัติครูได้กำหนดไว้ คือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการศึกษาด้านต่างๆ กัน และก่อให้เกิดผลดีแก่วงการการศึกษาของประเทศไทย คณะกรรมการฯ มีความประสงค์ที่จะได้ประวัติของบรรดาครูผู้ประกอบคุณความดีไว้ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทยให้มากที่สุด จึงขอให้ครูสภาทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ครูสภาประจำจังหวัดทุกจังหวัดรวบรวมส่งมายังครูสภา ซึ่งถ้าได้ทุกจังหวัด/จังหวัดละ ๑ ท่าน ก็จะมีจำนวนถึง ๗๑ ท่าน แต่มีจังหวัดที่รวบรวมได้และส่งมาทันเวลาประมาณ ๑๐ จังหวัด คณะกรรมการฯ คัดเลือกได้เพียง ๖ ท่าน และเพื่อให้หนังสือประวัติครูเล่มนี้มีขนาดพอสมควร คณะกรรมการฯ จึงแบ่งหน้าที่กันไปค้นคว้าและเขียนประวัติครูในส่วนกลางเพิ่มอีก ๖ ท่าน หนังสือเล่มนี้จึงมีประวัติครูรวม ๑๒ ท่าน และเสร็จได้ทันตามเวลา

คณะกรรมการฯ ที่ได้รับมอบหมายให้ไปเรียบเรียงตรวจแก้และจัดทำเล่มนี้

๑. นายรอง ศยามานนท์ ตรวจสอบประวัตินายไสว หอรัตนชัย

๒. นายภักดิ์ จิวีสุข เรียบเรียงประวัติ นางสาวเหลือบ บุญเกตุ

และเป็นผู้ตรวจแก้ประวัติขุนพิสุทธรรวาท (อู่ เกตุศิริ)

๓. นายพงศ์อินทร์ ศุขขจร เรียบเรียงประวัติ นายบุรินทร์ สิมพะลิก

นายรอง ศยามานนท์ เป็นผู้ตรวจแก้

๔. นางสาวบุญเจือ อองคประดิษฐ์ เป็นผู้ตรวจแก้ประวัติขุนวิทยการ

ประเสริฐ(ประยูร โภธารามิก)

๕. หม่อมราชวงศ์แสงไสม เกษมศรี และขุนวิรุพหัจจรรยา เป็น

ผู้ตรวจแก้ประวัตินายทิม อติเปรมานนท์

๖. ขุนวิรุพหัจจรรยา เรียบเรียงประวัตินายฉาย วิโรจนศิริ

๗. นายเจริญ ไชยชนะ เป็นผู้ตรวจแก้ประวัติ พระสิงหนุรอาจารย์

(ลบ สุทธิทาโก) และนายสว่าง เกรื่อรัตน

๘. นายจุล ชีวะวุฒิ เป็นผู้ตรวจแก้ประวัตินางสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์

๙. นายสุรินทร์ สรสิริ เป็นผู้ตรวจแก้ประวัติ นายทรงศักดิ์

สุทธปรีดา

๑๐. หม่อมราชวงศ์แสงไสม เกษมศรี เป็นผู้ตรวจแก้ประวัติ

นายสุนทร ทวีสิทธิ

สำหรับภาพหน้าปกได้นำตราเสมอธรรมจักรและตราพระพุทธรูปสัมมา

ประทับไว้คู่กันเพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงว่า กระทรวงศึกษาธิการ และ

คุรุสภามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังได้นำคำร้อยกรอง

ค

ของ “ครูเทพ” อันมีความหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์มา
พิมพ์ไว้ที่หน้าปกอีกด้วย หากบางท่านไม่ทราบว่า “ครูเทพ” คือใคร มี
ความสำคัญต่อวงการศึกษาระดับชาติเพียงใด ก็ขอได้ศึกษาจากประวัติ
ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี(สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ในหนังสือ
ประวัติครู ๑๖ มกราคม ๒๕๐๑

การเรียบเรียงและแก้ไขประวัติครู ครึ่ง^๕ คณะกรรมการแผนก
ประวัติครูได้จัดทำในเวลาจำกัดและรีบด่วน เพื่อให้หนังสือได้เสร็จตามทัน
เวลา ฉะนั้น หากท่านผู้ใดพบข้อบกพร่องผิดพลาด ขอได้โปรดแจ้ง
ไปยังคุรุสภา เพื่อพิจารณาแก้ไขในการพิมพ์ครั้งต่อไป จะเป็นพระคุณ
อย่างสูง.

คณะกรรมการแผนกประวัติครู พ.ศ. ๒๕๑๒
หอสมุดคุรุสภา

พระสิงห์บูรจารย์ (ลพ วิฑิตาโก)	หน้า
ขุนพิสุทธ์วรราช (อู่ เกตุศิริ)	๑
นางสาวเหลือบ บุนนยะเขต	๗
ขุนวิทยการประเสริฐ (ประยูร โพรธารามิก)	๑๔
นายสุนทร ทวีสิทธิ์	๓๓
นางสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์	๔๓
นายทิม อติเปรมานนท์	๔๙
นายสว่าง เกรือรัตน์	๕๕
นายไสว หอรัตน์ชัย	๖๖
นายบูรินท์ สิมพะลิก	๗๔
นายฉาย วิโรจน์ศิริ	๘๒
นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดา	๘๕
นามานุกรมครูในหนังสือประวัติครูของคุรุสภา	๑๑๒
สถิติแสดงจำนวนผู้สำเร็จวิชาครูศาสตร์ วิชาการศึกษา	๑๑๘
หรือวิชาครู ในระดับต่าง ๆ ปีการศึกษา ๒๕๑๐.....	๑๓๒
ระเบียบมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์	
ว่าด้วยการให้เครื่องหมาย เชิดชูเกียรติ และการช่วยเหลือ	
ทางการเงิน พ.ศ. ๒๕๑๐	๑๓๕

ณ

รายชื่อครูอาวุโส	ประจำปี ๒๕๑๐		๑๓๙
รายชื่อครูอาวุโส	ประจำปี ๒๕๑๐	ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ	๑๔๗
รายชื่อครูอาวุโส	ประจำปี ๒๕๑๑		๑๔๙
รายชื่อครูอาวุโส	ประจำปี ๒๕๑๑	ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ	๑๖๒

หอสมุดคุรุสภา

พระสังฆราชจารย์
(ลบ วิฑิตาโก)

พระสังฆมหาราจารย์

(ลพ รุจิราโก)

พ.ศ. ๒๔๑๓—๒๔๕๗

ปัจจุบันนี้ การศึกษาของจังหวัดสิงห์บุรี ได้ก้าวขึ้นถึงขั้นสูง สำหรับสภาพของจังหวัดเล็กๆ จังหวัดหนึ่งในส่วนภูมิภาค และได้เป็นไปอย่างทัดเทียมกันทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ทั่วถึงทุกตำบล มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งแผนกวิทยาศาสตร์ ศิลปะและทั่วไป อยู่ที่ตัวจังหวัดรวมสามโรงเรียน และมีครูอาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้การศึกษ้อบรมแก่นักเรียนในจำนวนที่เพียงพอกับความต้องการ

ย้อนหลังกลับไปเมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่ล่วงมาแล้ว การศึกษาของจังหวัดสิงห์บุรี กำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น หรือระยะแห่งการวางรากฐานเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ระหว่างการศึกษาในสำนักพระอาจารย์ตามวัดต่างๆ กับการศึกษาในโรงเรียนในขณะนั้น ทางฝ่ายบ้านเมืองยังมิได้ดำเนินการในเรื่องการศึกษา สำหรับส่วนภูมิภาคอย่างจริงจัง การริเริ่มและการวางรากฐานของการศึกษาดังกล่าว จึงตกเป็นภาระของฝ่ายคณะสงฆ์ โดยมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็น

ประธานสำหรับจังหวัดสิงห์บุรี พระสงฆ์องค์ที่เป็นผู้ดำเนินงานในเรื่องนี้ก็คือ พระสิงหนุรอาจารย์ (ลบ) วัดโบสถ์ อำเภออินทร์บุรี ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะยอมรับนับถือว่าท่านเป็นครูที่มีผลงานดีเด่นของจังหวัดสิงห์บุรี

พระสิงหนุรอาจารย์ (ลบ) อดีตเจ้าคณะเมืองสิงห์บุรี เกิดที่บ้านคำปลกัทยา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ เป็นบุตรของนายอ้อมและนางทรพยับวสรวง มีอาชีพทำนา เมื่อเยาว์วัยได้รับการศึกษาจากอาจารย์อ้อม ผู้เป็นเจ้าของวาสนาปกครองวัดโบสถ์ พระลบได้ศึกษาอยู่จนกระทั่งมีความรู้อ่านออกเขียนได้ เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทที่วัดโบสถ์ โดยมีพระครูอินทมนูญ เจ้าคณะเมืองสิงห์บุรีในขณะนั้น เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์อ้อมเป็นพระกรรมวาจาจารย์ เมื่อบวชได้ ๓ พรรษา พระอาจารย์อ้อมได้ลาสิกขาบท พระลบจึงเป็นผู้ปกครองวัดโบสถ์ต่อมา

ในระยษะนั้น พระศักดิ์บุรินทร์ เจ้าเมืองอินทบุรี ได้นำพระลบไปเฝ้า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ณ วัดบวรนิเวศ และได้รับการบวชเป็นพระธรรมยุติในครั้งนั้นด้วยแล้วทรงโปรดให้กลับมายุู่ที่วัดโบสถ์ตามเดิม โดยมีพระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์) เป็นเจ้าอาวาสปกครอง ในโอกาสนั้นพระลบได้ศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมจากพระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์) จนกระทั่งมีความรู้แตกฉานในหลายแขนงวิชา

พระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์) เป็นพระสงฆ์ที่ทรงคุณความรู้ และสนใจในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ท่านมีชาติภูมิอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี และได้ไปศึกษาอบรมอยู่กับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ณ วัดบวรนิเวศ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงโปรดให้มาริเริ่มจัดการศึกษาแก่กุลบุตรในเมืองสิงห์บุรี เมื่อพระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์) ได้มาเริ่มงานวางรากฐานการศึกษาของเมืองสิงห์บุรีขึ้นที่วัดโบสถ์ พระลบได้เป็นผู้ช่วยในการดำเนินงานโดยใกล้ชิด และด้วยความวิริยะ อุตสาหะอันสูงยิ่ง จนได้รับฐานานุกรมเป็นพระปลัดของพระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์)

พระครูสิงหนุรอาจารย์ (อินทร์) จัดการศึกษาที่วัดโบสถ์ได้ไม่นานนัก ก็มรณภาพขณะเดินทางไปเยี่ยมบ้านเกิดที่จังหวัดอุบลราชธานี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โปรดให้พระลบเป็นเจ้าอาวาสวัดโบสถ์ และเป็นเจ้าคณะเมืองสิงห์บุรี ได้เป็นพระครูสิงหนุรอาจารย์ ในครั้งหลังสุดได้รับตำแหน่งเป็นพระราชาคณะ มีสมณศักดิ์เป็นพระสิงหนุรอาจารย์ และได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗ รวมอายุได้ ๘๔ ปี

การให้การศึกษาแก่กุลบุตร ซึ่งพระสิงหนุรอาจารย์ (ลบ) ได้ดำเนินการที่วัดโบสถ์ อำเภอสิงห์บุรีนั้น เป็นการให้การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาภาษาไทยถึงขั้นอ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ใน

วิชาเลขถึงขั้นใช้การได้ สภาพการเรียนการสอนในสมัยนั้น (พ.ศ. ๒๔๕๓) ใต้แบ่งนักเรียนเป็น ๓ ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนห้องละประมาณ ๒๐ คน นักเรียนนั่งกับพื้นมีโต๊ะเตี้ย ๆ เป็นที่รองเขียนหนังสือ เวลาอ่านหนังสือไม่ก้ากับหนังสือ นักเรียนเริ่มเข้าเรียนตั้งแต่เมื่อพระทำวัตรเช้าเสร็จ ถึงตอนเพลหยุดพักกลางวัน ตอนบ่ายเริ่มเข้าเรียนต่อ และเลิกเรียนตอนบ่ายสามโมง ครูที่สอนในขณะนั้นมิ่งทรงพระสงฆ์และฆราวาส พระสิงห์บูรพาจารย์ (ลบ) เป็นผู้ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้โดยท่านเองก็ร่วมสอนด้วย

หนังสือที่ใช้เรียนได้แก่ หนังสือมูลบทบรรพกิจ และแบบเรียนเร็ว สำหรับวิธีสอนนั้น ได้ใช้ระบบท่องจำ เรื่องใดที่มอหมายให้ไปท่องแล้ว หากท่องไม่ได้ก็มีการเขียนเป็นการลงโทษ ซึ่งจากวิธีนี้จะเห็นว่า ผู้เรียนที่สำเร็จการเรียนจากสำนักนี้ จะต้องมีความรู้เกือบครบถ้วนตามที่ครูอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนไป ประจักษ์พยานในเรื่องนี้ จะเห็นได้จากบรรดานักเรียนที่ผ่านการเรียนในสมัยนั้นได้เจริญก้าวหน้าในทางราชการ ได้ดำรงตำแหน่งสูงๆ หลายนาน เช่น นายสงวน ต่อจรัส ซึ่งได้เป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนสิงห์วัฒนาพาห (โรงเรียนประจำจังหวัดสิงห์บุรี) นอกจากนี้ก็มี พระยาพิบูลย์พิทยาพรรค (ทอง คุปตาสา) พระชำนานอนุสาสน์ (ทองคำ โคपालสุต) หลวงกายวิภาคบรรยาย (แถม ประภาสวัฑ) และนายกุล บัวสรวง เป็นต้น และถึงแม้ว่าการสอนในสมัยนั้นจะยังไม่มี การบังคับให้นักเรียนมาเรียน และใช้วิธีการบังคับเขียนดีในการเรียนด้วย ก็ตาม ก็ปรากฏว่ามีนักเรียนสนใจมาเรียนเป็นจำนวนมาก ไม่เฉพาะแต่คนใน

ละแวกบ้านนั้นเท่านั้น แต่ยังมีผู้สนใจเดินทางมาจากท้องที่ไกล ๆ ด้วย เช่น มาจากท้องที่ของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น

พระสิงห์บูรจารย์ (ลบ) นอกจากจะเป็นผู้ดำเนินงานให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนมีวิชาความรู้โดยทั่วหน้ากันแล้ว ยังมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนเป็นพิเศษอีกด้วย เช่น เมื่อนักเรียนคนใดมาจากที่ไกล ๆ ท่านก็ให้พักอยู่ประจำที่วัดพร้อมทั้งให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องอาหารการกินด้วย นับว่าท่านได้ตระหนักในการสร้างคนด้วยการให้การศึกษาเป็นอย่างดี การจัดการศึกษาในครั้งนั้นนอกจากจะริเริ่มจัดเป็นโรงเรียนที่วัดโบสถ์แล้ว ท่านยังได้พยายามให้มีโรงเรียนในแต่ละอำเภอและท้องที่ต่าง ๆ ของจังหวัดสิงห์บุรีอีกด้วย

คุณลักษณะพิเศษของพระสิงห์บูรจารย์ (ลบ) ที่ยังอยู่ในความทรงจำของคนรุ่นหลังในทุกวันนี้มีหลายประการ ท่านเป็นพระสงฆ์ชั้นพระราชาคณะที่เปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตากรุณา นอกจากการอบรมสั่งสอนพุทธบริษัทให้เห็นแจ้งในพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยังได้ช่วยบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ประชาชนที่เข้าไปพึ่งพิงด้วยวิธีการรักษาโรคของท่านนั้นมิได้ใช้เวทมนต์คาถาอย่างใด แต่ใช้เครื่องยาสมุนไพรตามแบบยาไทยแผนโบราณ และยังมีความรู้ในวิชาการของการแพทย์แผนปัจจุบันสมัยใหม่ด้วย เช่น การใช้ปรอทวัดไข้ (เทอร์โมมิเตอร์) วัดไข้ การใช้ยาควินิน และแอสไพริน เป็นต้น นับเป็นบุคคลที่หายากอย่างยิ่งสำหรับในหัวเมืองและในกาลสมัยเช่นนั้น

ขณะที่ให้ศีลอุบาสกอุบาสิกกาในเวลาทำบุญ ท่านจะว่าคำแปลของ
 ศีลแต่ละข้อให้ฟังด้วย เพื่อให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน การแสดงมหรสพ
 ในวัดจะมีได้แต่เฉพาะหนังตะลุงและหนังใหญ่เท่านั้น เพราะมหรสพชนิด
 นั้น่าเรื่องที่เป็นวรรณคดีของชาติมาเล่น ในเวลาที่ผู้มีจิตศรัทธานำอาหาร
 ไปถวายท่านเพียงองค์เดียว ท่านจะพยายามตักแบ่งไปให้ทั่วถึงพระเถร
 ทุกองค์ในวัด ทรัพย์สินเงินทองที่มีผู้ถวายท่านจะไม่ยึดถือของท่านเอง
 แต่จะให้เป็นสมบัติของวัดทั้งหมด และด้วยคุณความดีและศีลวัตรอันควร
 แก่การนอบนบเช่นนี้ พระสิงหนุรอาจารย์ (ลบ) จึงเป็นเสมือนหลักชัยของ
 พุทธศาสนิกชนในหัวเมืองนี้ ทั้งในด้านการศึกษาท่านได้ทำหน้าที่ของครู
 ผู้บุกเบิกวิถีทางการศึกษา นำแสงสว่างแห่งปัญญามามอบให้แก่
 กลุ่มบุตรกุลธิดาของจังหวัดสิงห์บุรีโดยทั่วกัน

คำสั่งสอนที่พระสิงหนุรอาจารย์ (ลบ) ได้ใช้พร่ำสอนนักเรียนและ
 ประชาชนอยู่เสมอ คือ

“จงฟังตนเอง อย่าหวังฟังผู้อื่น”

ผู้ตรวจการศึกษา ภาคศึกษา ๖ สังกา

ขุนพลทศรวาท (อุ กุฏิสิริ)

พ.ศ. ๒๔๑๗-๒๕๐๕

สุรินทร์เป็นจังหวัดเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่ง ประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดศรีสะเกษ และประเทศกัมพูชา การศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๐ มิได้จัดแบบระบบมีโรงเรียนแต่อย่างใด คงศึกษากันโดยวิธีเรียนตามวัดวาอาราม มีพระภิกษุสงฆ์เป็นครูสอน เช่นเดียวกับจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคอื่น ๆ ใครมีความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานเรียนหนังสือ ก็นำตัวไปฝากพระสงฆ์ไว้ที่วัด

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๑ จังหวัดสุรินทร์จึงเริ่มได้รับกลิ่นไอแห่งสมัยใหม่ขึ้น มีโรงเรียนเกิดขึ้นเป็นโรงเรียนแรกคือ โรงเรียนตัวอย่างเมืองสุรินทร์ โดยอาศัยสถานที่ศาลาโรงธรรมวัดจุมพลสุทรวาส อำเภอเมืองสุรินทร์ และยังคงมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ทำการสอนเช่นเดิม นักเรียนมีทั้งหญิงและชายเปิดสอนระดับประถมศึกษา ครั้น พ.ศ. ๒๔๕๖ ทางราชการได้ส่ง รองอำมาตย์ตรี อุ กุฏิสิริ จากจังหวัดอุบลราชธานีมาให้ดำรงตำแหน่งกรรมการจังหวัดสุรินทร์ และตำแหน่งครูใหญ่ โรงเรียนตัวอย่างเมืองสุรินทร์ ซึ่งในสภานักทางราชการเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์ด้วย

รองอำมาตย์ตรี อุ เกตุศิริ ผู้^{๕๕}หมชชาติภูมิกำเนิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ ที่บ้านอำนาจเจริญ ปัจจุบัน^{๕๖}เป็นอำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรท้าวราชวิงษ์ (เกตุ) และนางกฏ ครั้นเติบโตใหญ่ได้บรรพชาเป็นสามเณร มีความสนใจในการศึกษามาก จึงเดินทางท้ง ๆ ที่ยังครองเพศเป็นสามเณรอยู่ ไปศึกษาในจังหวัดพระนคร แม้ระยะทางระหว่างมณฑลอุบลราชธานีกับกรุงเทพฯ จะไกลแสนไกล และการคมนาคมก็แสนจะลำบาก ท่านก็มานะพากเพียรเดินทางไปจนถึง และพยายามศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จการศึกษาเบื้องต้น และมีความรู้มากพอจนได้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันออก กรุงเทพฯ ฯ หรือ โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และปัจจุบันคือวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาธนบุรี ในสมัยนั้นโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งนี้สอนตามหลักสูตรครูมูลรับนักเรียนหัวเมืองเข้าเรียนด้วย มุ่งหมายจะให้ออกมาสอนตามหัวเมือง ขณะที่นายอุ เกตุศิริ เป็นนักเรียนครูนั้น ได้กำลังอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ด้วย การเรียนตรงนั้นเนื่องจากความอดสาหะพากเพียรมาก จึงสอบได้^{๕๗}ได้เป็นครูประกาศนียบัตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗

นายอุ เกตุศิริ เริ่มชีวิตการเป็นครูใน พ.ศ. ๒๔๔๗ นั้นเอง เมื่อมีอายุ ๓๐ ปีแล้ว บรรจุเป็นครูครั้งแรกที่โรงเรียนหนองแขม จังหวัดธนบุรี และต่อมาก็ย้ายมาเป็นครูวัดกนิษฐาญ จังหวัดธนบุรี แล้วย้ายอีกครั้งเป็นครูที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ จังหวัดพระนคร และได้ลาสิกขา-
บถในขณะที่เป็นครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ เข้าใจว่าเวลาของการเป็นครูใน

ระหว่างเป็นพระภิกษุสงฆ์ถือว่าไม่ใช่เป็นเวลาราชการ ต่อมาทางราชการได้แต่งตั้งท่านให้มาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการมณฑลอุบลราชธานี ได้รับยศเป็นราชบุรุษ

พ.ศ. ๒๔๕๖ ราชบุรุษ อยู่ เกตุสิริ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี และในศกเดียวกันนั้นทางราชการได้แต่งตั้งให้ท่านมาดำรงตำแหน่งกรรมการจังหวัดสุรินทร์เป็นคนแรก และยังให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์เป็นคนแรกอีกด้วย เมื่อท่านได้รับคำสั่งให้ย้ายมาดำรงตำแหน่ง กรรมการจังหวัด ท่านเคยเล่าให้ฟังและจดจำกันต่อๆ มาว่า ขณะที่ท่านไปรายงานตัวต่อเจ้าเมืองสุรินทร์ว่าท่านมาดำรงตำแหน่งกรรมการ จังหวัดนั้น ท่านเจ้าเมืองและผู้ไต่คนได้ฟังรายงานงูงกันไปหมดว่า “กรรมการจังหวัดคืออะไร” ต้องอธิบายให้ฟังตงนานจึงรู้เรื่อง

รองอำมาตย์ตรี อยู่ เกตุสิริ ได้ดำเนินการศึกษาของจังหวัดสุรินทร์ และโรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์รุ่นหน้าเรื่อยมา สำหรับโรงเรียนประจำจังหวัดนั้นครั้งแรกเปิดสอนเพียงชั้น ประถมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นที่จบหลักสูตรประโยคประถมศึกษาในสมัยนั้น ประชาชนนิยมส่งบุตรหลานมาเข้าศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น จนสถานที่คับแคบ ครูใหญ่เห็นว่าควรที่จะขยายการศึกษาในโรงเรียนขึ้นให้ถึงชั้นมัธยมปีที่ ๓ ได้แล้ว จึงได้จัดการย้ายสถานที่ตั้งโรงเรียนไปอยู่ที่ศาลาโรงธรรมวัดบูรพาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ และเปิดเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ และมัธยมปีที่ ๒ ต่อไป จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๐

จึงเปิดสอนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๓ และในสภานเองทางราชการได้ย้ายราชบุรุษ
 ยา มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่
 วันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๐ รองอำมาตย์ตรี อุ เกตุสิริ จึงดำรง
 ตำแหน่งกรรมการจังหวัดสุรินทร์เพียงตำแหน่งเดียวตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๑ รองอำมาตย์ตรี อุ เกตุสิริ ได้ดำเนิน
 การขยายการศึกษาสูงจนถึงชั้นฝึกหัดครู ประกาศนียบัตรอัตราระดับหนึ่ง
 เพื่อสอนให้นักเรียนฝึกหัดครูเหล่านี้ ได้ออกไปเป็นครูสอนตามโรงเรียน
 ต่างๆ ยิ่งกว่านั้นเพื่อให้นักศึกษาตามอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์
 มีประสิทธิภาพดีเหมือนกัน มีผู้รู้เรื่องโดยใกล้ชิดแล้วว่า รองอำมาตย์ตรี
 อุ เกตุสิริ ได้จัดตั้งโรงเรียนตัวอย่างประจำอำเภอขึ้นหลายอำเภอ เช่น
 ที่อำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี และอำเภออื่นๆ ด้วยคุณงามความดีของ
 ท่านที่ได้จัดการศึกษาให้ก้าวหน้าดีเด่นในเวลาอันรวดเร็ว ท่านจึงได้รับ
 พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น ขุนพิสุทธรวราช เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๑ ส่วนทางด้านโรงเรียนประจำจังหวัดนั้นแล้ว ท่านก็ยังคง
 สนใจเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เป็นเหตุให้บิดามารดาเห็นผลในการศึกษาที่
 เกิดแก่บุตรหลานของตน ปลูกความนิยมในการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ผู้
 ได้ยินได้ฟังทั่วไป สถานที่เล่าเรียนก็กลับคับแคบไปอีก จึงต้องจัดการ
 ย้ายสถานที่โรงเรียนประจำจังหวัดมาตั้งเป็นการชั่วคราวในบริเวณศาลา
 กลางจังหวัดสุรินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ และต่อมาก็ได้ย้ายอีกครั้งหนึ่งใน
 พ.ศ. ๒๔๖๙ มาอยู่ที่โรงเรียนเก่าหลังศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ ซึ่ง
 ปัจจุบันเป็นโรงเรียนเทศบาล ๑ และตั้งอยู่ ณ สถานที่แห่งนั้นจน

ขุนพิสุทธวรราชได้ออกจากราชการไป โรงเรียนที่ขุนพิสุทธวรราชเป็น
ครูใหญ่คนแรกแห่งนี้ บัดนี้คือโรงเรียนสุรวิทยาคาร

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา อันเป็นการศึกษาภาคบังคับ
ขุนพิสุทธวรราช กรรมการจังหวัดสุรินทร์ ได้จัดตั้งโรงเรียนประชาบาล
ขึ้นทุกอำเภอและในตำบลใหญ่ ๆ บางตำบล แล้วต่อมาก็ได้จัดตั้งโรงเรียน
เพิ่มมากขึ้น ขยายการศึกษาในโรงเรียนให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ประชาชน
ชาวสุรินทร์ที่ได้รับการศึกษามีจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๓ ขุนพิสุทธวรราช ก็ได้รับพระราชทานเลื่อนยศ
เป็นรองอำมาตย์โท และได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนกสิกรรมขึ้นแห่งหนึ่ง
ชื่อโรงเรียนศรีสุรินทร์กสิกรรม โรงเรียนแห่งนี้ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น
โรงเรียนเกษตรกรรม และในปัจจุบันนี้เป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมสุรินทร์
อย่างไรก็ดี ก่อนที่ขุนพิสุทธวรราชจะออกจากราชการเพราะเกษียณอายุ
เพื่อบำนาญนุ การศึกษาของจังหวัดสุรินทร์ก็ได้ขยายตัวสูงขึ้นถึงชน
มัธยมปีที่ ๖ จำนวนโรงเรียนประชาบาลก็เพิ่มขึ้นเป็นสิบและเป็นร้อยใน
เวลาต่อ ๆ มา นับว่ามากพอใช้เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในสมัยนั้น
จึงเห็นได้ชัดว่า ขุนพิสุทธวรราชได้กระทำคุณงามความดีทางด้าน การ
ศึกษาให้แก่จังหวัดสุรินทร์เหลือที่จะคณานับ ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา
ความรู้เป็นอย่างดี จนสานุศิษย์ของท่านหลายต่อหลายคนมีความรู้ความ
สามารถ และมีบทบาทเด่นในวงการทั่ว ๆ ไปทั้งในกรุงเทพฯ และต่าง
จังหวัด และแม้ในต่างประเทศ สานุศิษย์นั้น ๆ ต่างก็ได้ดำรงตำแหน่ง

เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อยมากมาย อาทิเป็นนายพล ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ศาสตราจารย์ ครู อาจารย์ นายตำรวจ นายแพทย์ นายอำเภอ นักกฎหมาย วิศวกร นักเกษตร และอื่นๆ อีกมาก จนมิสามารถนำมากล่าวในที่นี้ให้ครบถ้วนได้

ขุนพิสุทธรรวาทได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายชั้น เช่น เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย ชั้น ๕ และเหรียญจักรพรรดิมาลา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่กรรมการจังหวัดสุรินทร์อยู่เป็นเวลาถึง ๒๒ ปี มิเคยได้รับแต่งตั้งหรือโยกย้ายไปรับราชการที่อื่นได้อีกเลย จนอายุครบ ๖๐ ปี จึงได้ออกจากราชการรับพระราชทานบำนาญตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อท่านออกจากราชการแล้วท่านยังเป็นที่เคารพและรักใคร่ของชาวจังหวัดสุรินทร์อยู่ เพราะจากการปฏิบัติราชการด้วยนาฬิกาแรงของท่าน เป็นการปูพื้นฐานการศึกษาให้แก่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งชาวสุรินทร์ทุกคนยังคงจดจำอยู่อย่างมีรูปลักษณ์ตราบนานเท่านาน แม้ว่าท่านจะได้ล่วงลับไปสู่ปรโลกแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ด้วยโรคชรา ณ บ้านพักส่วนตัว ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สิริอายุได้รวม ๙๒ ปีเศษ

รองอำมาตย์โท ขุนพิสุทธรรวาท ได้ทำการสมรสกับนางสาวกรรณิกา พันธุ์เพ็ง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๕ แต่นางพิสุทธรรวาท (กรรณิกา เกตุศิริ) ได้ถึงแก่กรรมก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ มีบุตรธิดาด้วยกันรวม ๖ คนคือ

๑. นางวิบูลวรรณ จรรย์ยานนท์ เคยรับราชการเป็นครูโรงเรียน
สุรวิทยาคาร (ปัจจุบันเป็นภริยา นายยรรยง จรรย์ยานนท์ รองอธิบดี
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ)

๒. นายกมล เกตุศิริ ข้าราชการบำนาญ

๓. นายสุทธิชัย เกตุศิริ ประจำสถานทูตอเมริกัน กรุงเทพฯ

๔. นายอุทัย เกตุศิริ อาจารย์วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

๕. ร.ต. ทนัย เกตุศิริ ร.น. นายอำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

๖. นายวิทยา เกตุศิริ หัวหน้าแผนกติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
แห่งองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุบลราชธานี

(ในการเรียบเรียงประวัติขุนพิสุทธ์รวิวาทครั้งนี้ นอกจากรวบรวม

ได้จากเอกสารของ ครุสภาของกระทรวงศึกษาธิการ และจากราชกิจ-
จานุเบกษาแล้ว ยังได้รับความกรุณาจากนายยรรยง จรรย์ยานนท์
รองอธิบดีกรมการศาสนา ได้ชี้แจงบอกเล่าเพิ่มเติมอีกหลายประการ
จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้ตรวจการศึกษาศึกษา ภาคศึกษา ๑๑ สังกา

นางสาวเหลือบ บุญเกิด

พ.ศ. ๒๔๒๐ — ๒๕๐๕

ความ	เพียรเรียนรอบรู้	เรื่องวิทย์
ร	รอบประกอบกิจ	เก่งแท้
ค	มือสอสาขานิสร	ธนะเนื่อง เนื่องนอ
ชีวิต	จิตเปรมแปล	ปลาบปลื้มเปลี่ยนสมอง

นางสาวเหลือบ บุญเกิด พ.ม.

สตรีผู้อาภัพไม่มีวาสนาได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน เพราะขัดด้วย
ประเพณีสมัยโบราณ ไม่นิยมที่จะให้เด็กหญิงที่มีอายุพอจะเข้าศึกษาเล่าเรียน
ในโรงเรียน ได้เข้าเล่าเรียนปนกับนักเรียนชาย เลยทำให้หมดโอกาสได้
ศึกษาเล่าเรียนหนังสือในโรงเรียนตลอดชีวิต ทั้ง ๆ ที่ใฝ่ฝันจะเป็นนักเรียน
จะเป็นผู้มีการศึกษาดี ใครจะได้ทราบซึ่งในวิทยาคารต่างๆก็ไม่มีบุญวาสนา
ถึง สตรีผู้นั้น คือ นางสาวเหลือบ บุญเกิด ผู้กำเนิดมาเป็นบุตรคน
สุดท้องของขุนรามรณฤทธิ์ (เกิด บุญเกิด) และนางรามรณฤทธิ์ (คล้าย
บุญเกิด) เมื่อวันศุกร์ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนอ้าย ปีฉลู ตรงกับวันที่ ๗ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๒๐ ณ จังหวัดธนบุรี เป็นน้องคนสุดท้องของพี่ผู้หญิง ๖ คน
และพี่ผู้ชายเพียงคนเดียว ยังมีรายชื่อพี่ๆ ต่อไปนี้

๑. นางทุเรียน จุลบุษปะ

๒. นางลำไย บุญเกิด

นางสาวเหลือบ บุณยเกต^๔

๓. นางจำเริญ
๔. นางปุ่น
๕. พระยารณชัยชาญยุทธ (ถนอม บุญยกตุ)
๖. คุณหญิงประกาศอักษรกิจ (เขื่อน รามนันท์)
๗. นางปวี เวชพงษ์

นางสาวเหลือบ บุญยกตุ เริ่มมีชีวิตอาภัพมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยอยู่ เพราะกำพร้ามารดาเมื่ออายุ ๓ ขวบ ก็ได้อาศัยความอบอุ่นจากบิดาและบรรดาพี่ ๆ ทั้งหลาย แต่ก็เป็นที่น่าสงสารเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุบิดาก็ต้องจากไปอย่างไม่มีวันที่จะกลับมาทะนุถนอมหรือส่งเสียลูกให้ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนได้ต่อไปอีก เพราะท่านได้ไปสู่ปรโลกในหน้าที่ราชการทหารเสียเมื่อนางสาวเหลือบ บุญยกตุ มีอายุได้เพียง ๖ ขวบเท่านั้น

นางสาวเหลือบ บุญยกตุ จึงได้เติบโตขึ้นภายในครอบครัวอันละมุนละไม มีบรรดาพี่ ๆ เป็นผู้นำเข้าสู่ชนบทรอบนิคมประเพณีแห่งกัลยาณชนและธรรมจริยาชน เนื่องจากเป็นน้องสาวคนเล็กและกำพร้าบิดามารดา จึงได้รับความทะนุถนอมเป็นอย่างดี และยังไม่ยอมที่จะให้ไปไกลจากสายตาด้วย จนอายุได้ ๔ ขวบจึงได้เริ่มศึกษาเล่าเรียนแบบสอนกันเองภายในบ้าน เพราะขณะนั้นโรงเรียนที่สตรีจะเข้าเรียนได้ก็มีอยู่เพียง ๒ โรงเรียนเท่านั้นในกรุงเทพฯ คือโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (โรงเรียนແหม่มโคล) นอกนั้นก็เป็นโรงเรียนชายซึ่งมีอยู่มากแห่ง การศึกษาสมัยเมื่อ ๘๐ ปีเศษมานี้สำหรับเด็กหญิงผู้ปกครองมักไม่นิยมส่งบุตรหลานผู้หญิงไปเรียนปนกับผู้ชาย เพราะกลัว

ไปว่าจะติดต่อกับผู้ชายเร็วเกินไป หรืออาจเขียนเพลงยาวส่งกันไปมาได้
เป็นต้น เหตุนี้เองจึงทำให้บรรดาศาสน์ไทยเป็นจำนวนมากซึ่งบางคนมีอายุ
๕๐ ปีขึ้นไปมีความเสียใจและน้อยใจอยู่ตราบเท่าทุกวัน^๕ที่หมดโอกาสได้
ศึกษาเล่าเรียน ในโรงเรียนชายในสมัยนั้น ซึ่งมีอยู่ทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ
และหัวเมือง ส่วนโรงเรียนสตรีมีจำนวนแห่งสองแห่งในกรุงเทพฯ ตาม
หัวเมืองไม่มีเลย นางสาวเหลือบ บุณยเกตุ ก็ได้รับความกระทบกระเทือน
ด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว จึงมิได้เข้าเล่าเรียนในโรงเรียนใด ครั้นจะส่งให้ไป
เรียนที่โรงเรียนกุลสตรีวังหลังก็คงเห็นว่าจะเป็นผู้รังไป ยังไม่ถูกต้องกับ
ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยก็เป็นได้ และนอกจากนั้นยังเป็นโรงเรียน
กินนอนด้วย ส่วนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบนั้นเล่าก็เป็นโรงเรียน
สำหรับเจ้านายทรงศึกษาเล่าเรียน บรรดาพี่ ๆ ก็คงเจียมตนเจียมกายตาม
แบบประเพณีไทย ๆ ไม่กล้าที่จะส่งน้องไปเล่าเรียนได้ ถึงอย่างนั้นก็
นางสาวเหลือบ บุณยเกตุ ก็มีมานะหมั่นเพียรจนอ่านออกเขียนได้

ต่อมาเมื่อนางสาวเหลือบ บุณยเกตุ มีอายุได้ ๑๒ ปี ความที่อยาก
จะศึกษาเล่าเรียนให้สูงขึ้นต่อไปอีก โดยเห็นญาติพี่น้องที่เป็นชายเขาก็ยัง
เรียนได้ถึงชั้นสูง ๆ ยิ่งกว่านั้นยังเห็นว่าญาติหรือคนอื่น ๆ เขาเข้าโรงเรียน
แล้วก็ออกมารับราชการเป็นเสมียน แต่งตัวสวย ๆ เพราะสมัยนั้นรัฐบาล
ต้องการข้าราชการมาก จนรอให้สำเร็จจากโรงเรียนไม่ทันราชการ นักเรียน
มักถูกบิดามารดาให้ลาออกจากโรงเรียนเสียก่อนที่จะจบประโยคเป็นส่วน
มาก ทางราชการก็ถึงกับแย่งตัวนักเรียนกันเพื่อรับเข้าเป็นเสมียน นางสาว
เหลือบ บุณยเกตุ จึงคิดมานะที่จะศึกษาเล่าเรียนตามลำพังต่อไปอีก ก็

เผื่อนผู้มีญาติผู้ชายที่สนิทคนหนึ่งเรียน อยู่โรงเรียนวัดจักรวรรดิ นางสาว
 เหลือบก็ขอตำรับตำราที่ญาติผู้หนึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมา มาอ่านบ้าง ท่อง
 บ้าง ทำแบบฝึกหัดบ้าง ใช้เวลาว่างจากการงานโดยมากมักเป็นเวลา
 กลางคืน ที่ต้องศึกษาในเวลาว่าง ก็เนื่องจากผู้ใหญ่มั้ยั้งไม่ค่อยนิยม
 ให้ผู้หญิงได้รู้หนังสือมากเกินไป แต่ก็ไม่พ้นความพยายามของ นางสาว
 เหลือบ บุกเบิกไปได้ จึงมีความรู้ไว้ระดับตนอยู่จนกว่าจะมีโอกาสใช้
 ความรู้ชั้นให้สมกับความปรารถนาของตนได้

ใน พ.ศ. ๒๔๔๓ นางสาวเหลือบ บุกเบิก มีอายุได้ ๒๓ ปี อาจ
 เป็นด้วยมกคติศัพท์ว่านางสาวเหลือบ บุกเบิก เป็นผู้มีความรู้ดี ทราบถึง
 ผู้มีการศึกษาหรือครูโรงเรียนต่าง ๆ ในสมัยนั้นก็เป็นที่ หรือตนเองมี
 ความสมัครใจที่จะเป็นครูก็ไม่อาจทราบได้ นางสาวเหลือบ บุกเบิก จึง
 ได้เริ่มชีวิตแห่งการเป็นแม่พิมพ์ของเด็ก โดยเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยใน
 โรงเรียนเสาวภา อันเป็นโรงเรียนสตรีที่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ โรงเรียน
 นี้อยู่ ณ สถานที่ซึ่งบัดนี้เป็นวังของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
 จุฬจักรพงษ์ ถนนมหาราช จังหวัดพระนคร และต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๔๖
 ก็มีโรงเรียนสตรีเกิดใหม่อีกโรงเรียนหนึ่งคือโรงเรียนราชินี ตั้งอยู่ที่ปาก
 คลองตลาด ถนนมหาราช จังหวัดพระนคร โรงเรียนทั้งสองแห่งดังกล่าว
 สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างขึ้น นางสาวเหลือบ บุกเบิก ก็ได้เป็นครู
 สอนภาษาไทยในโรงเรียนใหม่นอกด้วย

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ภายหลังจากการเป็นครูทั้งสองโรงเรียน
 นานเป็นเวลา ๙ ปี นางสาวเหลือบ บุญเกตุ ผู้มีอายุได้ ๓๒ ปีแล้ว
 ก็ลาออกจากการเป็นครูโรงเรียนทั้งสอง มาอยู่บ้านพักหนึ่งไม่ทันถึงปีกได้
 รับแต่งตั้งจากทางราชการให้เป็นครูใหญ่โรงเรียนสตรีบ้านท่าหน้าผู้หญิงพัน
 จังหวัดธนบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ พร้อมกับบรรจ
 ครูสตรีในโรงเรียนเดียวกันอีก ๒ คน ชื่อ จีบ และ แม้น โรงเรียนนี้เป็น
 โรงเรียนรัฐบาลซึ่งทางราชการจัดตั้งขึ้นใหม่ โดยมีเหตุผลในการจัดตั้งตาม
 ประกาศของกรมศึกษาธิการลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ.
 ๒๔๕๒) ว่า :—

“ด้วยโรงเรียนบ้านท่าหน้าผู้หญิงพัน ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองบางไส้ไก่
 นั้น บัดนี้เหมาะที่จะจัดให้เป็นโรงเรียนใช้หลักสูตรผู้หญิงชั้นนอกแห่ง
 หนึ่งได้ จึงจะได้เปลี่ยนชุดครูให้เป็นครูผู้หญิงทั้งหมด และเก็บค่า
 เล่าเรียนแก่นักเรียนคนหนึ่งเดือนละบาท แต่เดือนพฤศจิกายน ศกนี้
 เป็นต้นไป ส่วนเด็กผู้ชายที่โรงเรียนได้รับไว้แล้วนั้น ก็คงให้เรียน
 อยู่ต่อไปได้ แต่ห้ามมิให้อยู่เรียนเกินกว่าอายุ ๑๐ ปี

ผู้ใดมีประสงค์จะส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียนตามประกาศนี้ ให้
 ไปชี้แจงแก่ครูใหญ่ที่โรงเรียนนั้น”

โรงเรียนสตรีบ้านท่าหน้าผู้หญิงพัน ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ.
 ๒๔๕๓ ก็เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศึกษานารี* ซึ่งปัจจุบันนี้ตั้งอยู่ริมถนน

* โรงเรียนศึกษานารีมีอีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่ฝั่งพระนคร แต่ใน พ.ศ. ๒๔๕๐
 กระทรวงธรรมการ ได้รวมโรงเรียนศึกษานารีที่ฝั่งพระนครกับโรงเรียนสตรี
 วิทยาเป็นโรงเรียนเดียวกัน ชื่อว่า โรงเรียนสตรีวิทยา

ประชาธิปไตย ธนบุรี จึงนับได้ว่า นางสาวเหลือบ บุณยเกตุ เป็นครูใหญ่
คนแรกแห่งโรงเรียนศึกษานารีฝั่งธนบุรีปรากฏมีการมอบหมายงานกัน
ระหว่างครูใหญ่คนเดิมกับครูใหญ่ใหม่ซึ่งคัดมาจากสมุคจกหมายเหตุของ
โรงเรียนดังนี้ :-

“วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๘

แต่เดิมโรงเรียนนี้ (โรงเรียนสตรีอุดมวิทย์) ขึ้นอยู่
ในแขวงตะวันตกใต้ มีครูผู้ชาย ๓ คนคือ นายรูป ครูใหญ่
นายพิมพ์ นายเจริญ ในเวลานั้นการสอนยังสอนไปตาม
หลักสูตรผู้ชาย มาบัดนี้จัดให้ครูผู้หญิง ๓ คนมาสอน คือ
เหลือบ ได้รับหน้าที่ครูใหญ่ จีบ แม้น ครูรอง จึงได้
เปลี่ยนใช้ตามหลักสูตรผู้หญิง และขึ้นอยู่กับแขวงพิเศษ เมื่อ
ตกลงฉะนี้แล้วกรมศึกษาธิการ จึงได้ออกประกาศเก็บเงินค่า
เล่าเรียนคนละบาทต่อเดือน นับตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน
ร.ศ. ๑๒๘ เป็นต้นไป

ในวันนั้นบรรดาครูผู้หญิงที่ได้รับหน้าที่ได้มาอยู่ประจำ
ที่โรงเรียน ตั้งแต่เวลา ๓ โมง ใต้พบกับหม่อมหลวงหวาน
นายรูป นายพิมพ์ นายรูปได้มอบบัญชีต่างๆ ให้ และได้
นำตรวจสิ่งของถูกต้องตามบัญชีพัสดุแล้ว ผิดอยู่แต่กระโถน
ลายคราม ๓ ใบ พระธรรมราชาธิบดี ผู้อุปการะได้ให้แก่
โรงเรียน หาได้มีในบัญชีไม่ หม่อมหลวงหวาน นายรูป
นายพิมพ์ กลับจากโรงเรียนเวลาบ่าย ๒ โมง”

นางสาวเหลือบ บุญเกตุ ได้เริ่มดำเนินการจัดเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของโรงเรียนใหม่ให้เป็นหลักสูตรโรงเรียนผู้หญิงล้วน เพราะเดิมใช้หลักสูตรโรงเรียนผู้ชาย จัดทำตารางสอนใหม่ แต่เนื่องจากมีจำนวนครูน้อย จึงไม่ได้จัดแบบครูสอนประจำชั้นและต้องสอนทุกวิชา แต่จัดสอนแบบครูถนัดวิชาใดก็สอนวิชานั้นไปตลอดทุกชั้น เพราะหัดมีนักเรียนสอนมาช่วยสอนด้วยอีก ๒ คน นักเรียนสอนหนังสือกันสอนคนละครึ่งวัน พอแบ่งเบาการสอนไปได้บ้าง ครูใหญ่ได้เตือนบรรดาครูทั้งหลายว่าครูต้องกันคว้าคู่มือตำราอยู่เสมอ ถ้าจะสอนวิชาใดเช่น เลข ภูมิศาสตร์ สุขวิทยา วิทยาศาสตร์ วิชานิติศาสตร์ ก็ให้ไปฝึกฝนกันคว้าให้เชี่ยวชาญยิ่ง เพื่อเตรียมการสอน ได้ตกลงใช้หลักสูตรใหม่ในปีการศึกษาต่อไป ซึ่งเริ่มในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๓ ปรากฏผลการสอบไล่ของนักเรียนชั้นประโยคมูลแห่งโรงเรียนนี้ใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ว่า ส่งนักเรียนชายเข้าสอบ ๒ คน สอบได้ ๒ คน นักเรียนหญิงเข้าสอบ ๑๐ คน สอบได้ทั้ง ๑๐ คน จึงนับว่าได้ผลเต็มร้อยละ ๑๐๐ ยิ่งความมีตินดีให้แก่บิดามารดาของนักเรียนและผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ เมื่อใช้หลักสูตรผู้หญิงแล้วได้ส่งนักเรียนสตรีเข้าสอบชั้นประโยคมูล ๙ คนสอบได้ ๖ คน และประโยคประถมเข้าสอบ ๓ คน สอบได้ ๒ คน

นางสาวเหลือบ บุญเกตุ ได้ประกอบกรณียกิจประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่นักเรียนทุกทาง ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ทั้งในด้านพุทธศึกษา (รวมทั้งศิลปศึกษา) จริยศึกษา และพลศึกษา จุดแรกของท่าน

ก็คือ จัดเรื่องพุทธศึกษาในโรงเรียนให้เรียบร้อยแล้วจึงหันมาจัดทางค่าน
 จริยศึกษา เริ่มด้วยเปลี่ยนแปลงการมาสอนจรรยาของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่ง
 เคยมาสอนเดือนละครึ่ง คือทุกวันชน ๑๔ คำ เป็นเดือนละครึ่ง ๒ ครั้ง คือ
 ทุกวันชน ๑๔ คำ และแรม ๑๔ คำ ทงนี้ด้วยพิจารณาเห็นว่าจำนวน
 นักเรียนทวชน เดือนละครึ่งนักเรียนฟังไม่ทั่วถึงกัน ได้ผลน้อย และจัด
 ให้นักเรียนเข้าฟังแบ่งเป็นมัธยมพวกหนึ่งครึ่งหนึ่ง ครึ่งต่อไปก็เป็นพวก
 ประถม จัดให้นักเรียนได้สวดมนต์ไหว้พระในที่ประชุมทุกเวลาเข้าก่อนเข้า
 ห้องเรียน ชักน่านักเรียนของท่านให้เข้าถึงพระรัตนตรัย เช่นชักนำให้
 นักเรียนมีนิสัยในการทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชักน่านักเรียน
 ให้ได้มีโอกาสไปฟังเทศน์ที่วัด หักให้รู้จักวิธกราบไหว้ หมอบคลาน ตลอด
 จนหัตถ์กิริยามารยาทในการแสดงคารวะพระรัตนตรัยและต่อผู้ใหญ่ ผีกหัก
 ให้นักเรียนพูดจาสุภาพอ่อนโยน กิจกรรมเหล่านี้ท่านได้อบรมสั่งสอนผีกหัก
 นักเรียนให้ทราบซึ้งและปฏิบัติจริงๆ อยู่เสมอ จนทำให้ทางราชการเลือก
 โรงเรียนศึกษานารีเป็นศูนย์ ชุมชนุมศีลปะ และวัฒนธรรมไทย จากคณะ-
 กรรมการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านศิลปศึกษาท่านก็ได้
 ประสิทธิ์ประสาทวิชาการช่างการฝีมือให้แก่แก่นักเรียนของท่านเป็นนิจ ผู้ที่
 อยู่ใกล้ชิดกับท่านย่อมได้รับการถ่ายทอดความรู้ไปจากท่านโดยมิได้ปิดบัง
 เช่น การเย็บปักถักร้อย การประดิษฐ์วัตถุเหลือใช้ให้เป็นวัตถุที่สำเร็จรูป
 นำชนมาใช้ เป็นประโยชน์แก่แม่บ้านแม่เรือน น้ำอบปรุง เครื่องอบ
 เครื่องร่ำ งานดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง งานประดิษฐ์ต่างๆ ท่านมักออก
 แบบและเป็นแม่งานเอง เช่นดอกไม้หุ้มไตร กรวยอุบ้ชฌาย์ ในงาน

อุปสมบท ประดิษฐ์พวงมาลาในงานสำคัญๆ เช่น งานถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า และจัดดอกไม้งานศพ หรือจัดดอกไม้ประดับจิตกาธาน เหล่านี้เป็นต้น กิจกรรมใดอันมีคุณค่าแก่กุลสตรี และอาจทำให้กุลสตรีนั้น เป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี เป็นที่ภาคภูมิใจแก่พ่อแม่บ้าน เป็นที่นิยมแก่สังคม เข้าไหนเข้าได้ไม่เคยอะเซินแล้ว ท่านก็ได้ประสิทธิ์ประสาทให้แก่นักเรียนของท่านอย่างเพียบพร้อม เพื่อความสุขความเจริญแห่งครอบครัวของเขา ในอนาคต

ด้านการพลศึกษา นางสาวเหลือบ บุญเขต ได้จัดให้มีการสอนพลศึกษาแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและสมรรถภาพเป็นอย่างมาก เคยนำนักเรียนเข้าแข่งขันกรีฑาเพื่อขอรับพระราชทานทุนเล่าเรียน ของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักด์ศจีในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับรางวัลชนะเลิศ ๑-๒ ถึง ๕ รางวัล ต่อมาในการแข่งขัน กรีฑา นักเรียน ประจำปี ของ กระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้ฝึกอบรมนักเรียนและส่งเข้าแข่งขันกีฬาวิ่งทน วิ่งกระโดดเชือก วิ่งสวมกระสอบ ชนะที่ ๑-๒ ได้รับรางวัลเหรียญเงินลงยา และเหรียญเงิน ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๕ ท่านปลุกฝังนักเรียนให้มีใจเป็นนักกีฬา จนเป็นนิสัยของนักเรียนโรงเรียนศึกษานารีมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ งานอนุภาชาตนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ จอมพล สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหลวง ได้เสด็จไปทรงเป็นประธานในพิธีรับสมาชิกอนุภาชาตเข้าประจำหน่วย ณ โรงเรียนศึกษานารี นางสาวเหลือบ บุญเขต ได้อบรม

สมาชิกอนุภาคในโรงเรียนให้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ก็ได้ให้อนุสมาชิกช่วยตัดเย็บเสื้อผ้าให้แก่คนเสียจริตในโรงพยาบาลคนเสียจริตถึง ๒๘๑ เสื้อ ในเวลา ๑๐ กว่าวัน นอกจากนี้ท่านยังจัดให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกนิสัยให้อนุสมาชิกมีความกล้าในสิ่งที่ควรกล้า เช่น ให้แสดงละคร แสดงกายบริหาร (ตัดตน) แสดงการปฐมพยาบาล การช่างฝีมือ และการประกอบอาหาร เป็นต้น และใน พ.ศ. ๒๔๕๔ นางสาวเหลือบ บุญเกตุก็สอบไล่วิชาชุดครูได้รับประกาศนียบัตร พ.ม. อีกด้วย

ในเรื่องการปกครองครูและนักเรียน นางสาวเหลือบ บุญเกตุ ก็มีความสนใจมาก ดังหลักฐานมีในสมุทมาลยาเหตุดังนี้

“ได้ประชุมนักเรียนแจกใบแจ้งความไปให้ผู้ปกครองทุกคน ใจความในใบแจ้งความนั้นพูดถึงการหยุดลาของนักเรียนทุกคน คือ นักเรียนบางคนที่จะหยุดการเล่าเรียน มักจะเป็นใบลาของนักเรียนเอง หาใช่ใบลาของผู้ปกครองไม่ การที่ทำเช่นนั้นเป็นเหตุให้เด็กเกียจคร้าน หลีกเลี้ยงโรงเรียนได้ง่าย ต่อไปนี้ ถ้าผู้ปกครองมีความประสงค์จะให้บุตรและหลานของตนหยุดการเล่าเรียน ขอให้มิใบลาชี้แจงมาให้ครุฑทราบ มิฉะนั้นโรงเรียนจะไม่อนุญาตให้หยุด”

“ได้ประชุมครูพูดเรื่องการตั้งกฎข้อบังคับของโรงเรียน เพื่อให้การงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ก็ได้ตั้งการประชุมเป็นพิเศษขึ้นอีกอย่างหนึ่ง เพื่อหารือกันในเรื่องกิจการงานของโรงเรียน

และได้ตกลงกันว่าวันเสาร์เป็นวันนัดประชุมครั้งหนึ่ง ถ้าใครมีความเห็นข้อใดจะเป็นการสอน หรือกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ให้นำความเห็นมาหารือในที่ประชุม เมื่อเห็นตกลงพร้อมกันจะได้รวบรวมความเห็นนั้นลงในสมุดระเบียบการ”

เรื่องการเคารพของนักเรียนใช้ทั้ง ๒ วิธี วิธีกราบบนโต๊ะวิธีหนึ่ง กับวิธีค่านับตอนสายบว้อกวิธีหนึ่ง และให้ซ้อมเสมอทุกวันไป ถ้ามีแขกมาเยี่ยมโรงเรียน เห็นควรจะใช้วิธีกราบบนโต๊ะก็กราบ ถ้าเห็นสมควรค่านับก็ให้ใช้กิริยาค่านับ แล้วแต่ความสันนิษฐานของครู.....”

ครั้นเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๑ กระทรวงธรรมการได้มีประกาศให้ยุบโรงเรียนสตรีหอเสวย ซึ่งตั้งอยู่หน้าตลาดบ้านสมเด็จปัจจุบันนี้ เพราะสถานที่ทรุดโทรมจะตั้งเป็นโรงเรียนต่อไปไม่ได้ โดยให้ครูกับนักเรียนย้ายไปรวมทำการสอนและเรียนกับโรงเรียนศึกษานารีตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๔๗๒

หอสมเด็จครสภา

ต่อมาในราว พ.ศ. ๒๔๗๓ ทางราชการเตรียมการจะสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้า ฉะนั้น ทางฝั่งธนบุรีก็จำเป็นต้องสร้างถนนให้รับกับคอสะพานพระพุทธยอดฟ้า นับเป็นครั้งแรกที่ฝั่งธนบุรีเริ่มจะตัดถนนขึ้นเพื่อเชื่อมกับถนนในจังหวัดพระนคร การตัดถนนสายหนึ่ง คือถนนประชาธิปไตยนี้ ต้องตัดเข้าไปในโรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทางราชการจึงย้ายโรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเข้าไปตั้งในสถานที่อันเป็นที่ตั้งโรงเรียนศึกษานารี เพราะโรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นโรงเรียน

ใหญ่ และมีนักเรียนประจำด้วย จำเป็นต้องใช้สถานที่กว้างขวาง ส่วนบริเวณโรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เหลืออยู่ในตำบลวัดประยูรวงศาวาสก็ให้โรงเรียนศึกษานารีย้ายมาอยู่แทน ในการย้ายโรงเรียนและการก่อสร้างโรงเรียนศึกษานารีใหม่ครั้งนั้น นางสาวเหลือบ บุญยเกตุ ได้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จน พ.ศ. ๒๔๗๔ จึงแล้วเสร็จเปิดทำการสอนได้ ตัวท่านเองก็ย้ายมาพักอยู่ในบ้านของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเดิม เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ถึงแม้ว่าอายุของท่านจะล่วงเข้า ๕๔ ปี อันเป็นวัยซึ่งกำลังสู่ชราภาพแล้วก็ตาม แต่การงานในหน้าที่ของท่านยังมีความเข้มแข็งก้าวหน้าไปอย่างมีหยุดยั้ง

วิวัฒนาการทางการศึกษาขยายตัวสูงและกว้างขวางยิ่งขึ้น ทางฝั่งธนบุรีกันวันจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจังหวัดพระนครยิ่งขึ้น เพราะมีสะพานพระพุทธยอดฟ้าเชื่อมระหว่างสองจังหวัด โดยได้ทำการเปิดให้รถยนต์และประชาชนสัญจรไปมากันได้ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และต่อมาในเดือนมิถุนายน ศกเดียวกัน ก็มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนเริ่มเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาของชาติใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ด้วย เหล่านี้ย่อมเป็นเหตุให้ต้องขยายการศึกษาทางฝั่งธนบุรีให้เจริญสามารถรับนักเรียนที่ล้นจากฝั่งพระนคร และจัดระดับการศึกษาให้ทัดเทียมกับจังหวัดพระนคร โรงเรียนรัฐบาลของสตรีฝั่งธนบุรีในสมัยนั้นที่ใหญ่ที่สุดก็คือโรงเรียนศึกษานารี รองลงมาก็คือโรงเรียนสตรีวัดระฆัง ซึ่งเปิดสอนเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๗ รัฐบาลชุดแรก

แห่งระบอบประชาธิปไตยได้พยายามเร่งรัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพใน
 ด้านวิชาชีพมากขึ้น จึงได้จัดตั้งโรงเรียนวิสามนัญศึกษาขึ้นในหลายโรงเรียน
 โดยให้มีการสอนวิชาช่างก่อสร้าง วิชาช่างตัดเสื้อ วิชาช่างพิมพ์ วิชา
 ช่างเหล็ก วิชาการเรือน และวิชานาฏดุริยางคศาสตร์ เป็นต้น นางสาว
 เหลือบ บุญเกตุ เห็นว่าวิชาการครัวก็มีความสำคัญสำหรับผู้หญิง
 ไม่น้อย จึงได้เสนอคำปรารภไปยังกระทรวงศึกษาธิการ เวลานั้นเรียกว่า
 กระทรวงธรรมการ ซึ่งเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเป็นรัฐมนตรีว่าการ
 ท่านมักชอบเรียกนางสาวเหลือบ บุญเกตุว่า "แม่ครูเหลือบ-แม่ครูเหลือบ"
 อยู่เป็นนิจ ก็เห็นชอบด้วยกับคำปรารภนี้ นางสาวเหลือบ ได้กล่าวไว้ใน
 หนังสือ "คุณสมบัติของผู้ครองเรือน" ว่า

“ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเรียบเรียงหนังสือ "คุณสมบัติของ
 ผู้ครองเรือน" นั้น ข้าพเจ้า ได้เคยคำนึงถึงนักเรียนหญิง
 ทั่ว ๆ ไป เห็นว่าการเรียนของนักเรียนหญิงก่อนข้างจะเรียน
 หนักไปในทางวิสามนัญเสียส่วนมาก ส่วนวิชาวิสามนัญก็เรียน
 บ้างเล็กน้อยตามหลักสูตร แต่ยังไม่เป็นล่ำเป็นสันอะไรนัก
 เพราะยังไม่มีโรงเรียนวิสามนัญที่จะเรียน และยังไม่มีใครดำริ
 ที่จะตั้งขึ้น ข้าพเจ้าเป็นครูใหญ่โรงเรียนศึกษานารีในสมัยนั้น
 จึงได้รายงานไปยังกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอให้กระทรวง
 ตั้งโรงเรียนวิสามนัญขึ้นใน โรงเรียนศึกษานารีอีกแผนกหนึ่ง
 กระทรวงก็เห็นชอบด้วย จึงได้มา ปลูกสร้าง ซ่อมแซมให้
 ในระหว่างการ ปลูกซ่อมแซมนั้น ข้าพเจ้าจึงได้เริ่มเขียน

หลักสูตรชั้น และใ้กว้างรุกรานตลอดจนวิธีดำเนินการโดย
เรียบร้อย ซึ่งเวลานั้นยังไม่มีระเบียบการและแบบแผนอะไร
เลย พอถึงวันที่ ๑๗ พ.ค. ๒๔๗๖ จึงได้เปิดรับนักเรียน
การรับนักเรียน รับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ มาแล้ว
เพราะเห็นว่าเป็นเด็กโตคงจะทำงานได้แข็งแรง ส่วนการ
เรียนก็จัดให้เรียนวิชา การเรือน การช่างและการครัว ส่วน
การครัวนั้นอบรมสั่งสอนให้รู้จักการซื้อ การจ่าย การขาย
การทำ เรียนในภาคปฏิบัติเรื่อยมา ส่วนการอบรมสั่งสอน
ยังไม่มีตำรับตำราอะไรที่จะเรียน ข้าพเจ้าจึงได้เรียบเรียง
หนังสือ 'คุณสมบัติของผู้ครองเรือน' ขึ้นเพื่ออบรมสั่งสอน
เรียนควบกันไปกับภาคปฏิบัติ"

ในการกระทรวงธรรมการในสมัยนั้นจึงจัดให้มีการสอนวิชาวิสามันต์ศึกษา
ชั้นในโรงเรียนศึกษานารี ดังคำสั่งต่อไปนี้

หอสมุดคุรุสภา

คำสั่งกระทรวงธรรมการ

เรื่องโอนโรงเรียนและจัดตั้งโรงเรียนวิสามันต์การครัว

ด้วยกระทรวงธรรมการจะจัดตั้งโรงเรียนการครัวชั้น
ที่โรงเรียนศึกษานารี เป็นโรงเรียนวิสามันต์แผนกหนึ่ง เพราะ
ฉะนั้นให้โอนโรงเรียนศึกษานารี แขวงธนบุรีใต้ ไปสังกัด

แขวงวิสามานัญศึกษา และให้โรงเรียน^{นี้} จัดตั้งแผนกการครว^ว
 ชนแผนกหนึ่ง กับให้มีกรรมการเป็นผู้จัดการตลอดทั้งโรงเรียน^{นี้}
 และแผนกการครว^วคณะหนึ่ง ทงนตงแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

ตั้งแต่วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

(ลงนาม) เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

รัฐมนตรี

นับว่านางสาวเหลือ บุนนาค^{นี้} ซึ่งขณะนั้นแม่จะมีอายุถึง ๕๕ ปีแล้ว
 มิได้ย่อท้อในการทำงาน สิ่งใดที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่กุลธิดาและแก่การ
 ศึกษาของชาติแล้ว ก็ยินดีรับปฏิบัติด้วยดีและสนใจเป็นอย่างยิ่ง มีบันทึก
 ไว้ในสมุดหมายเหตุของโรงเรียนในวันเปิดสอนวิชาการครว^วดังนี้

“วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๗๖

โรงเรียนได้เปิดการเรียน^{นี้} ชนแผนกหนึ่ง คือแผนก
 การครว^ว ในแผนกนี้ได้ตั้งเป็นโรงเรียนประจำ^{นี้} ชน มีจำนวน
 นักเรียนที่มาอยู่ประจำ ๑๐ คน แต่เวลานี้โรงเรียนการครว^ว
 ยังไม่แล้วเสร็จ นักเรียนที่มาอยู่ประจำได้พักอยู่ที่บ้านข้าพเจ้า
 ครุใหญ่ก่อน เช้า^{นี้} ชนนักเรียนก็มาทำการฝึกหัดที่โรงเรียน พอ
 เย็นลงหมดเวลาแล้วก็ไปพักที่บ้าน รอจนกว่าจะแล้วเสร็จ
 จึงจะยกเข้ามาอยู่ในโรงเรียน”

อนึ่ง ทางราชการได้ตั้งคณะกรรมการผู้จัดการแผนกการครว^ว ชนเมื่อ
 วันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้จัดและมีอำนาจ
 เห็นครุใหญ่ ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑. พระยารณชัยชาญยุทธ	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวเหลือบ บุญยกฤ	เลขานุการ
๓. คุณหญิงอรรดาศาสตร์โสภณ	กรรมการ
๔. นายโชติ คุณะเกษม	กรรมการ
๕. หลวงแจ่มวิชาสอน	กรรมการ

ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๗ เปลี่ยนคณะรัฐบาลใหม่ พระสารสาสน์ ประพันธ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ให้เปิดโรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนชั้น แต้ตั้งนางสาวไสว บุญยรัตพันธ์ ดำรงตำแหน่งผู้รักษาราชการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และตั้งนางสาวเหลือบ บุญยกฤ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ผู้ปกครอง แล้วย้ายแผนกการครัวของโรงเรียนศึกษานารีมารวมกับโรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนด้วย โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนตั้งอยู่ ณ ที่ตั้งโรงเรียนพาณิชย์การพระนคร ถนนพิษณุโลก จังหวัดพระนคร ในขณะนั้นมีนักเรียนทั้งสิ้น ๑๘ คน ส่วนทางโรงเรียนศึกษานารีซึ่งขณะนั้นมีชั้นเรียนตั้งแต่ประถมปีที่ ๑ ถึงมัธยมปีที่ ๖ และมีนักเรียนประมาณกว่า ๕๐๐ คนได้ตั้งนางแอบ สิทธิแพทย์ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่แทน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗

นางสาวเหลือบ บุญยกฤ ได้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อมาจนออกจากราชการ เพราะอายุครบเกษียณ แต่ขณะที่ออกจากราชการโรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนได้ย้ายมาตั้งอยู่ ณ วังจันทร์เกษม ซึ่งบัดนี้เป็นสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และเปลี่ยนนามโรงเรียนเป็นโรงเรียนการเรือนวัง

จันทร์เกษมแล้ว นับว่ามีชีวิตแห่งการเป็นครูเป็นเวลานานถึง ๓๗ ปี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนศึกษานารีโรงเรียนเดียวกันถึง ๒๕ ปี นานพอถึงกับจะให้สมญาว่า เป็นปฐมบูรพาจารย์แห่งโรงเรียนศึกษานารีธนบุรีได้ทีเดียว นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ราชการทางโรงเรียนแล้ว นางสาวเหลือบ บุญเขตต์ ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบไล่นักเรียนและสอบไล่ครูอีกหลายครั้งด้วย เช่น

พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นกรรมการสอบไล่วิชาชุดครูประถม วิชาการฝีมือ ประจำ พ.ศ. ๒๔๗๖

พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นกรรมการสอบไล่วิชาชุดครูประถม วิชาการฝีมือ ประจำ พ.ศ. ๒๔๗๗ ร่วมกับ นางนิล บรรณสิทธิ์วรสาสน์ และนางประยงค์ ถืองติกิจฉกร

พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นกรรมการสอบไล่ประโยคมัธยมวิสามัญ แผนกการช่างฝีมือ ประจำ พ.ศ. ๒๔๗๘

พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นกรรมการสอบไล่ประโยคมัธยมศึกษาสามัญ (ม. ๘) ประจำ พ.ศ. ๒๔๗๙ หมวทวิชากรช่างฝีมือ ร่วมกับ ม.ร.ว. เตองสนิทวงศ์ นางนิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วรสาสน์ และนายจรินทร์ จิตราวิทย์

นางสาวเหลือบ บุญเขตต์ เมื่อออกจากราชการแล้ว ได้ใช้ชีวิตอยู่กับบ้านพักหนึ่ง จน พ.ศ. ๒๔๘๖ ก็ไปเป็นครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์วรวิทย์วิทยาลัย จังหวัดพระนคร ด้วยนิสัยรักเด็กอันมีเป็นประจำอยู่แล้ว จึงดำเนินกิจการโรงเรียนจนเป็นที่พอพระทัยของท่านเจ้าของโรงเรียนเป็น

อย่างยิ่ง ดังพระตำราสัไว้าลัยของ หม่อมเจ้าหญิงสุนทรธิดา วรวิมล
คอนท่งว่า

“ข้าพเจ้ายังระลึกถึงคุณงามความดีที่ได้มาร่วมงาน
เป็นครูใหญ่โรงเรียนวรวิมลวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖
เป็นต้นมา ช่วยพยายามทำนุบำรุงโรงเรียนให้เจริญจนได้
รับรองวิทยฐานะ กับทั้งยังเป็นทีปรึกษาของข้าพเจ้าและ
บรรดาครูทั้งหลายอยู่ตลอดเวลา ท่านเป็นผู้มีจิตใจสูง มีความ
เมตตากรุณาและโอบอ้อมอารี ครั้นใดที่ข้าพเจ้าเกิดความคิด
ไม่ถูกต้อง ท่านก็ทักท้วงตักเตือน ข้าพเจ้าต้องเชื่อฟังท่าน
ทุกครั้ง เพราะการตักเตือนของท่านไม่มีช่องโหว่ให้คัดค้าน
ได้ สิ่งที่ข้าพเจ้ายังจำได้แม่นยำอยู่จนบัดนี้ คือ คำที่ท่านใช้
อบรมครูให้สอนนักเรียนว่า ‘ผู้ที่จะได้ ต้องประกอบด้วย
(๑) เป็นผู้ที่มีจริยศึกษาศีเสียก่อน (๒) เมื่อเป็นผู้มั่นคงใน
จริยศึกษาศีแล้ว ก็จงพยายามศึกษาหาความรู้คือวิทยาศาสตร์
ต่อไป และ (๓) ก็คือ พลศึกษา เป็นอันดับสุดท้าย
ขอความทั้ง ๓ ประการนี้เป็นคำสั่งสอนอบรมของท่านตั้งแต่
ร่วมงานด้วยกันจนจากไป.....’

นางสาวเหลือบ บุญยกต์ ได้ลาออกจากครูโรงเรียนวรวิมลวิทยาลัย
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ อายุท่านได้ ๘๐ ปี แล้วก็ใช้ชีวิตอันชราภาพอย่าง
สงบสุขอยู่กับบ้าน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๙ ซึ่งท่านมีอายุกว่า ๘๘ ปี จึง

มีโรคชรามาเบียดเบียน ปีทาอยู่เป็นประจำ ไครมาเยี่ยมเยียนก็มักกล่าวว่า “นึกว่าจะไม่ได้เห็นหน้ากันอีกแล้ว” อยู่เสมอๆ จนในเดือนกันยายน ศกนั้น มีอาการทรุดหนักมาก และได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๕ เวลา ๑.๐๐ น. สิริอายุได้รวม ๘๘ ปี ๙ เดือนเศษ

[ในการรวบรวมประวัติ นางสาวเหลือบ บุญยเกตุ ครองนี้ นอกจากจะเก็บข้อความมาจากประวัติของท่านในหนังสือแจกเป็นบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน และจากเอกสารของคุรุสภาและกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังได้รับความกรุณาจาก นายทวี บุญยเกตุ ผู้เคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ บอกเล่าเรื่องที่ผู้เขียนสงสัยบางประการให้ได้รับความแจ่มกระจ่างขึ้นเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย]

ภักดี นวีสุข

หอสมุดคุรุสภา

ขุนวิทยการประเสริฐ
(ประยูร โภธารามิก)

ขุณววิทยการประเสริฐ (ประษุร โปธารามิก)

พ.ศ. ๒๔๓๓-๒๕๐๘

“คนทำดีแม้ว่ากายตายจากโลก มีคนโศกเสีใจอาลัยถึง
คุณความดีที่สถิตยั้งติดตรึง ให้คนึงคิดอยู่ไม่รู้ลืม”

ขุณววิทยการประเสริฐ เดิมชื่อ ประษุร โปธารามิก เกิดเมื่อ
วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๓ ที่บ้านตำบลโปธาราม อำเภอโปธาราม
จังหวัดราชบุรี เป็นบุตรนายเหลียง นางเพชร บิดาของขุณววิทยการ
ประเสริฐเป็นชาวบ้านที่มีฐานะดีคนหนึ่งในจังหวัดนั้น เมื่อยังเด็ก บิดา
ได้ส่งไปเรียนหนังสือในจังหวัดพระนคร เมื่อออกจากโรงเรียนสวนกุหลาบ
วิทยาลัยแล้ว เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตกหรือโรงเรียน
ฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สำเร็จประโยคครูประถมสามัญ เริ่มรับ
ราชการเป็นครูโรงเรียนวัดคอนงการาม จังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ จึงได้ย้ายมาเป็น
ธรรมการจังหวัดราชบุรี และทำการสมรสในระยนี้ ภรรยาชื่อแย้ม
มีบุตรด้วยกัน ๓ คน คือ

๑. นายแพทย์รรอง โปธารามิก
๒. ร.ต.ต. บุญยั้ง โปธารามิก
๓. นายสมุทร โปธารามิก

ขุนวิทย์การประเสริฐเป็นครูที่ขยันเอาใจใส่ในหน้าที่ดีมาก ตั้งน
 ในเวลาต่อมาจึงได้รับตำแหน่งอันมีเกียรติ คือ เป็นกรรมการจังหวัด
 คนแรกของจังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ผลแห่ง
 ความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการ ตลอดจนเป็นผู้ระเบียบงานดีมาก จึง
 ได้เลื่อนขั้นเป็นผู้ช่วยศึกษาธิการมณฑลราชบุรีเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน
 พ.ศ. ๒๔๖๖ แล้วได้รับแต่งตั้งให้ไปเป็นศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม
 เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ตลอดเวลาที่รับตำแหน่งนี้
 ท่านได้ปรับปรุงการศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จนได้รับความนิยม
 นับถือเป็นอันมาก และเนื่องจากขุนวิทย์การประเสริฐเป็นศึกษาธิการ
 จังหวัดที่เรียกได้ว่า "มอด" ทางราชการจึงได้ย้ายไปเป็นผู้ช่วยกรรมการ
 มณฑลพายัพ แล้วเป็นกรรมการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเวลาต่อมา
 ระยะเวลาเพียงสี่ปีที่ขุนวิทย์การประเสริฐได้เข้ามารับหน้าที่
 เป็นกรรมการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าศึกษาธิการจังหวัด
 ท่านก็ได้ทำให้ชาวจังหวัดคนต้นชนจากความหลับซึ้งเป็นมาแต่กาลก่อน
 แล้วหันมาสนใจด้วยความแปลกและทึ่งในความใหม่ รวดเร็ว ไม่ตายค้ำ
 อยู่ช้านาตาปี เหมือนเมื่อนานแสนนานมาแล้ว เพราะก่อนหน้านั้น
 ชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เคยสนใจเรื่องการเล่าเรียนของลูกหลาน
 นอกจากจำต้องส่งให้เข้าโรงเรียนเพราะพระราชบัญญัติประถมศึกษาบังคับ
 เท่านั้น คราวนี้ชาวบ้านหันมาสนใจ ตั้งใจ และศรัทธา เพราะบัดนี้
 มีโรงเรียนสร้างขึ้นใหม่ที่โน่นที่นี้ คึกคักด้วยกลุ่มนักเรียนล้นโตๆ

มากหน้าหลายตา ซึ่งเมื่อก่อน ๆ เขาเหล่านั้นได้แต่เดินเตร็ดเตร่ไปมา
 อย่างไร้จุดหมาย พลาเวลาให้หมดไปวันหนึ่ง ๆ ในร้านบิลเลียดและบ่อน
 การพนัน เด็กหนุ่มเหล่านั้นบางคนแต่งกายสะอาด มีระเบียบ กิริยามารยาท
 เรียบร้อยสมเป็นนักศึกษา และต่อมาเพียงปีเดียว นักเรียนเหล่านั้นก็ทำให้
 ชาวบ้านต้องประหลาดใจยิ่งขึ้น ด้วยความสามารถของเขาในการแสดง
 ละคร ลิเก ในงานต่าง ๆ ของจังหวัด ในการประกวดพืชและสัตว์ ก็
 ปราบกฏว่าชัยชนะเป็นของ โรงเรียนกสิกรรมเสียทุกครั้งจนไม่มีใครสู้
 เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเกิดจากความเอาใจใส่และการบริหารงานของ
 ขุนวิทย์การประเสริฐทั้งสิ้น ท่านผู้ทรงงานในด้านการศึกษาอย่างแท้จริง
 สมนามบรรดาศักดิ์ของท่าน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นแล้วจากความหลับ จากความ
 เงียบเหงา ชบเซา กลายเป็นความคึกคักร่าเริงแจ่มใส งานต่าง ๆ ของ
 จังหวัดซึ่งเคยมีแต่ลิเกอาชีพและหนังตลุง กลับครึกครื้นด้วยการแสดงของ
 นักเรียน ทั้งละคร ลิเก การกีฬา การแห่แห่น การรำโคมกลางแจ้ง
 และอื่น ๆ ทางด้านการก่อสร้างเล่าก็เกิดมีโรงเรียนขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่ง
 เมื่อก่อนนั้นมีเพียงศาลาวัดที่มีพระสอนหรือโรงเรียนประชาบาลที่มีครู
 เพียงคนเดียว อำเภอละไมเกินหนึ่งแห่ง ทั้งจังหวัดมีโรงเรียนถาวรเพียง
 ๒ หลัง คือโรงเรียนประจำจังหวัด (โรงเรียนประจวบวิทยาลัยปัจจุบัน)
 กับโรงเรียนประชาบาลหลังเล็ก ๆ อีกหลังหนึ่งเท่านั้น ในระยะที่ขุนวิทย์การ
 ประเสริฐมาเป็นผู้บริหารงานการศึกษานี้ เกิดมีโรงเรียนฝึกหัดครู

กสิกรรมชั้น ท่านได้เที่ยวแนะนำชาวบ้านให้นำลูกหลานที่ออกจากโรงเรียนไปอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ ให้กลับเข้ามาเรียนวิชากสิกรรมต่อ โดยชี้แจงให้เห็นประโยชน์ต่าง ๆ จนเขาเชื่อถือ ดังนั้นจึงมีนักเรียนหนุ่ม ๆ ที่ไม่มีอาชีพหันกลับมาเข้าเรียนหลายสิบคน ป่าไม้ที่ปล่อยไว้ให้รกรงรังไถ่ ๆ ก็ถูกก่นสร้างแผ้วถาง ให้กลายเป็นสวนผักและสนามฟุตบอลชั้นอย่างกว้างขวาง นักเรียนหนุ่ม ๆ ได้เรียนวิชาครูและวิชาเพาะปลูก จึงสามารถผลิตพืชผลที่มีคุณภาพดี ผิดกับพืชผลที่ชาวบ้านเคยปลูกมาก่อน นักเรียนเหล่านั้นนำพืชผลที่ผลิตได้ไปขายที่ตลาดเอง ผักสดต้นใหญ่ พักแพง แดงกวาผลโต ขายราคาถูก ซ้ำพ่อค้าแต่งตัวเรียบร้อย พุดจาสุภาพ บริการดี จนชาวบ้านร้านตลาดชอบใจไปตาม ๆ กัน เมื่อนักเรียนรุ่นนี้เรียนจบแล้ว ก็ได้ออกไปเป็นครูสอนตามโรงเรียนในชนบทต่าง ๆ และยิ่งโดยที่อาชีพครูมาจนบัดนี้เป็นจำนวนมากด้วยกัน นี่คือผลแห่งความเอาใจใส่ในราชการและน้ำใจที่รักความเจริญของชนวิthyการประเสริฐ

แม้ว่าการปรับปรุงต่างๆ ทางการศึกษาจะเป็นหน้าที่โดยตรงก็ตาม แต่ด้วยจิตใจที่รักงานและหวังในความเจริญอย่างแท้จริงต่างหาก ที่บันดาลให้งานของชนวิthyการประเสริฐสัมฤทธิ์ผล จะเห็นได้จากการปฏิบัติและผลงานทุกอย่างที่ท่านทำคงจะกล่าวต่อไป

ชนวิthyการประเสริฐได้สร้างโรงเรียนประจำอำเภอขึ้น โดยนำเอาโรงเรียนประชาบาลหลังเดิมเข้ามารวม และรับครูสตรีเข้ามาสอนเป็น

ครั้งแรก นับเป็นครั้งแรกอีกเหมือนกันที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีครูสตรีสอนในโรงเรียน ตั้งแต่นั้นก็มีเด็กหญิงมาเข้าโรงเรียนเป็นอันมาก ต่อมาก็ได้ส่งเด็กหญิงที่เรียนสำเร็จชั้นสูงสุดของจังหวัด ไปเรียนต่อที่โรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนในกรุงเทพฯ เพื่อให้กลับมาเป็นครูสอนวิชาการเรือน ได้จัดตั้งโรงเรียนประถมการเรือนขึ้นอีกแห่งหนึ่งในปีต่อมา โรงเรียนประถมการเรือนนี้ก็ได้เป็นแหล่งกำเนิดครูสตรีขึ้นอีกหลายสิบคน เพราะเมื่อเรียนจบกลับไปยังถิ่นเดิมของเขาแล้ว ก็ได้เข้ารับราชการเป็นครูและยังได้ยึดอาชีพเป็นครูอยู่จนบัดนี้อีกหลายคน การที่เด็กหญิงได้มีโอกาสเข้าเรียนต่อ และเมื่อจบออกไปก็มีอาชีพที่ดีเช่นนี้ ทำให้มีผู้สนใจส่งลูกหลานเข้าเรียนกันมากขึ้น ในระยะใกล้ ๆ กันนี้ ขุนวิทยการ ประเสริฐก็ได้วิ่งเต้นจัดตั้งโรงเรียนการช่างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนชาวประจวบคีรีขันธ์อีกหลังหนึ่ง (ปัจจุบันเป็นที่ทำการของหน่วยศึกษานิเทศก์) ต่อจากนั้นไม่นานท่านได้พยายามจัดสร้างโรงเรียนสตรีขึ้นอีกด้วยกำลังความคิดและนำพกนาแรงของท่าน โดยการเสด็จละครของคณะครู และขอความร่วมมือจากบุคคลบางคนที่ศรัทธาในผลงานของท่าน เท่าที่ผู้เขียนสืบทราบได้ความว่า ได้ส่งกะสีที่เหลือจากการก่อสร้างโรงเก็บเครื่องบินของกองบินน้อยที่ ๕ ในสมัยนั้นซึ่งนายพันตรี หลวงอัมพรไพศาล ผู้บังคับกอง ได้ให้มา ทั้งนี้เพราะขุนวิทยการประเสริฐได้นำคณะครูไปแสดงละครฉลองสถานที่แห่งนั้น นอกจากนั้นหม่อมเจ้า

ทองเต็ม ทองแถม ผู้ว่าราชการจังหวัด ประทานเงินมาบ้าง ได้จากคุณ
 ประจวบสมบุรณ์ กหบดีของจังหวัดบ้าง สมทบเข้ากับเงินงบประมาณ
 ของกระทรวง ขุนวิทย์การประเสริฐมีความคิดว่าถ้าโรงเรียนแห่งนี้จะ
 เสียใหม่ให้เป็นอนุสรณ์แก่ผู้ร่วมสมทบเงินสร้างก็จะเป็นตัวอย่างอันดีแก่ชาว
 ประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้นท่านจึงได้ขออนุญาตกระทรวงศึกษาธิการตั้งชื่อ
 โรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนสตรีประจวบสมบุรณ์” อันเป็นนามบรรดาศักดิ์
 ของคุณประจวบสมบุรณ์ และได้ใช้ชื่อนี้สืบมาจนกระทั่งบัดนี้

นอกจากขุนวิทย์การประเสริฐจะเป็นผู้สร้างความเจริญในด้านการ
 ศึกษาให้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์หลายประการแล้ว ท่านยังเป็นผู้มีความ
 ประพฤติส่วนตัวเป็นที่น่านับถือและน่าจะเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีอีกหลายอย่าง
 ซึ่งผู้ที่เป็นครูอยู่ในสมัยที่ท่านเป็นศึกษาธิการจังหวัด และผู้ใกล้ชิดจะสัมผัส
 เสียมิได้ คือ ความกรุณาของท่าน ตามปกติขุนวิทย์การประเสริฐเป็นคน
 มัธยัสถ์ เป็นคนรู้จักการใช้เงิน ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุบบุหรี ไม่ดื่มเหล้า
 และเป็นคนกินง่าย ง่าย ๆ บางคนคิดว่าท่านเป็นคนตระหนี่ แต่ผู้เขียน
 เข้าใจท่านดี เพราะเคยใกล้ชิดกับครอบครัวของท่าน ท่านไม่ชอบการสังค
 นอกบ้าน ไม่ชอบความโอ้อ่า แต่ท่านก็ให้ปันแก่ผู้ที่ควรให้ ในการฝึกซ้อม
 ละครที่บ้าน ภรรยาของท่านจะจัดทำอาหารเลี้ยงแก่ครูทุกคนและทุกครั้ง
 สมัยนั้นผู้เขียนยังเป็นเด็กนักเรียน ได้เคยร่วมแสดงละครกับท่านและได้
 รับประทานขนมอร่อย ๆ ที่บ้านท่านทุกครั้งเหมือนกัน

อันความเมตตาการุณาของท่าน ยิ่งมีครูบางคนกล่าวถึงด้วยความระลึกถึง
 คุณว่าท่านได้เคยปลดหนี้สินรุงรังให้แก่ครูหลายคน ท่านได้นำเงินส่วนตัว
 ไปชำระหนี้ให้จนหมดภาระอันท่วมท้น แล้วก็หักจากเงินเดือนของผู้หนี้
 เพียงเดือนละเล็กน้อยพอไม่ให้ต้องเดือดร้อน ขุนวิทย์การประเสริฐ
 เป็นผู้บังคับบัญชาที่เอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของลูกน้องเป็นอันดี มักจะ
 ตามข่าวคราวและช่วยเหลือเสมอ เสมือนท่านเป็นญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งของ
 คณะครู สมัยนั้นผู้เขียนเป็นนักเรียนได้รับทุนโดยการช่วยเหลือของท่าน
 ได้ไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ พร้อมด้วยเพื่อนอีกคนหนึ่ง ทั้งนี้โดยที่ผู้
 ปกครองของผู้เขียน ไม่ต้องไปอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากท่านเลย
 ตรงข้ามท่านกลับเป็นผู้มาขอร้องผู้ปกครองเอง เพราะท่านหวังว่าจะได้
 กลับมาทำประโยชน์ให้แก่จังหวัดอันเป็นที่เกิดของตน สมัยนั้นชาว
 ประจวบคีรีขันธ์ยังเห็นประโยชน์ของการศึกษาน้อยเต็มที่ ผู้ปกครองของ
 ผู้เขียนและเพื่อนยังไม่ใคร่จะยินดีที่ลูกหลานจะไปเรียนต่อ ได้อึดเอื้อน
 ต่างๆ นานา แต่ท่านก็ได้พยายามชี้แจงจนต้องยินยอมด้วยความเกรงใจ
 เมื่อตกลงใจไปเรียน ท่านก็ได้เดินทางพาไปฝากฝังแก่อาจารย์แม่บ้าน
 ด้วยตนเอง และยังสามารถหมายถามข่าวคราวด้วยความห่วงใยอยู่เสมอ

ในการทำงาน ขุนวิทย์การประเสริฐเป็นผู้มีระเบียบวินัยดีมาก
 งานทุกอย่างต้องเรียบร้อยสะอาดและเป็นระเบียบ ท่านเป็นคนตรงเวลา
 จนลูกน้องไม่กล้าทำตัวให้ผิดพลาดในระยะเวลาเป็นอันขาดเพราะเกรงใจ

ใครทำผิดท่านจะเรียกไปตักเตือนเป็นส่วนตัว แต่ท่านจะชมเชยยกย่องต่อหน้าใคร ๆ ถ้าเขาผู้นั้นทำถูกและทำดี จริยวัตรข้อนี้ทำให้ครูทั้งหลายรักและเคารพท่านทุกคน

ขุนวิทย์การประเสริฐเป็นคนขยัน งานทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ ท่านจะไม่ละเว้น จะต้องไปควบคุมดูแลตั้งแต่ต้นจนสำเร็จทุกงาน เช่นงานก่อสร้างโรงเรียนทุกแห่ง หรือแม้แต่การฝึกซ้อมการแสดงละคร ท่านก็จะอำนวยการเอง ฝึกซ้อมเอง และบางเรื่องก็ร่วมแสดงด้วย มีละครเรื่องหนึ่งท่านแสดงเป็นตัวพ่อ ในบทมีตอนหนึ่งที่ต้องไปซ่อนตัวอยู่ใต้เก้าอี้ยาว และพระเอกนางเอกซึ่งลูกน้องของท่านเป็นผู้แสดงนั่งอยู่บนนั้น เมื่อท่านโผล่หน้าออกมา คนดูเห็นต่างพากันชื่นชมว่าท่านแสดงได้สมบทบาทดี ไม่มีการถือเนื้อถือตัวเลย ทั้งนี้เพราะมีนิสัยเป็นคนรักหน้าที่ ท่านว่าขณะนั้นมหันตภัยที่จะต้องแสดงตามบทบาทของตัวละคร ก็ต้องทำให้ดีที่สุด ลืมความเป็น ธรรมการ จังหวัดเสียชั่วคราว ขุนวิทย์การประเสริฐเป็นคนทำอะไรทำจริง และพยายามทำให้ดีที่สุดที่จะทำได้ ในระยะที่โรงเรียนกสิกรรมเพิ่งก่อสร้างตัว ท่านจะต้องไปเยี่ยมตรวจดูทุกวันในตอนเช้ามีดขณะที่คนอื่น ๆ ยังนอนหลับสบาย ท่านจะออกจากบ้านเป็นประจำไปตรวจดูสวนผัก และ คอกสัตว์เลี้ยง ของ นักเรียน ก่อน ที่พวกนักเรียนจะตื่นขึ้นทำงานเสียอีก แม้แต่การฝึกซ้อมละคร ท่านจะต้องตัดแปลงแก้ไขจนดี เป็นที่ถูกต้องแล้ว ครั้นแล้ว ครั้นเห็นว่าดีที่สุดแล้ว จึงจะวางมือ บางทีท่านก็ทำท่าทางในกระຈก เพื่อว่าเมื่อท่านหันหน้าทำท่าทาง

ในกระจกแล้วจะรู้ว่าท่านนั้นท่านดีไม่ใช่อะไร จะได้แก้ไขสอนเด็กที่
หัดรำต่อไป

โดยที่ขุนวิทย์การประเสริฐเป็นคนรักงาน ขยัน และมีระเบียบ
วินัยดี จึงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คณะครูของท่าน ในระยะเวลาที่อยู่ประจำ
ศิริจันทร์ แม้จะไม่นานนักก็ตาม แต่ความดีของท่านก็เป็นสิ่งประทับใจที่
ชาวประจวบฯ ไม่อาจลืมได้ นับว่าท่านเป็นผู้ปลุกปั้นให้คนเป็นคนดี
ได้สร้างบันไดชีวิตให้แก่ชาวประจวบฯ หลายร้อยคน ได้ก้าวไปสู่อาชีพ
สุจริตและมีเกียรติ เป็นผู้ริเริ่มในด้าน การศึกษา ให้ผู้มารับตำแหน่ง
สืบต่อจากท่านได้ดำเนินตาม นับเป็นบุญคุณแก่ชาวประจวบฯ อย่างยิ่ง
สมควรแก่การยกย่องให้ท่านเป็นคนดีของจังหวัดประจวบศิริจันทร์ ได้
คนหนึ่ง ต่อมาท่านก็ได้ย้ายไปเป็นกรรมการจังหวัดสมุทรสงครามอีก
ครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ และได้ลาออกจากราชการ
เพื่อรับบำเหน็จบำนาญที่จังหวัดสมุทรสงคราม

ขุนวิทย์การประเสริฐในระหว่างรับราชการ ได้รับพระราชนายศ
สูงถึงชั้นรองอำมาตย์โท และทางราชการลูกเสือได้รับพระราชนายศเป็น
นายกองโท เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ เคยเป็นผู้บังคับกองพัน
ลูกเสือเมื่อคราวซ้อมรบที่บ้านโป่ง ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-
เกล้าเจ้าอยู่หัวขณะที่เป็นศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี ท่านได้รับพระราช
ทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย และเบญจมาภรณ์
ช้างเผือก

เมื่อออกจากราชการแล้ว ชุณวิทย์การประเสริฐ ก็ได้กลับไปอยู่ ณ บ้านเกิดที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้วยใจรักการเป็นครู ถึงแม้มจะมีอายุล่วงเข้า ๖๒ ปีแล้ว ก็ได้ร่วมมือกับเจ้าอาวาสวัดไทรอารีรักษ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ของวัดขึ้นเป็นแห่งแรกในจังหวัดราชบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ชื่อ โรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์ รับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ ๕ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยออกทุนของตนเองช่วยเหลือบ้าง เมื่อตั้งโรงเรียนขึ้นแล้ว ประมาณ ๓ ปี ชุณวิทย์การประเสริฐได้วิ่งเต้นติดต่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล จึงได้รับเงิน ก.ศ.ส. ประมาณ สองแสนบาทมาก่อสร้างอาคารถาวร โรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์ยังดำรงอยู่ด้วยดีมาจนทุกวันนี้

ชุณวิทย์การประเสริฐได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี เนื่องจากโรคความดันโลหิตสูง อายุได้ ๗๕ ปี คุณงามความดีที่ท่านได้กระทำมาแล้ว จึงเป็นการสอดคล้องกับนามบรรดาศักดิ์ "วิทย์การประเสริฐ" คือเป็นผู้ประเสริฐเสมอ และความประเสริฐของท่านทำให้ผู้คุ้นเคยอาลัยถึงเสมอ

ลัมพร ฉายสุชเกษม

เจ้าหน้าที่ครูสภาประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่งมา

หอสมุดจุฬาลงกรณ์

นายสุนทร ทวีสิทธิ์

นายสุนทร ทวีลัทธ

พ.ศ. ๒๔๓๓—๒๕๐๔

นายสุนทร ทวีลัทธ เดิมชื่อ กิมเส็ง และต่อไปนี้จะเรียกว่า
ครูกิมเส็ง เพราะเป็นชื่อที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วไป ครูกิมเส็งเกิดเมื่อ
วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๓ ที่บ้านถนนสาร อำเภอยานนาวา
บิณฑาชื่อนายเกียงวัต มารดาชื่อนางละม้าย มีพี่น้องร่วมมารดา ๕ คน คือ

๑. นางแพนนี่
๒. นายสุนทร (กิมเส็ง) ทวีลัทธ
๓. นางสาวเมียน (ถึงแก่กรรม)
๔. พระภิกษุ ชุน ทวีลัทธ (อุปสมบทอยู่วัดยานนาวา)
๕. นายเล็ก ทวีลัทธ

ครูกิมเส็ง ทวีลัทธ ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนอัสสัมชัญ
แล้ว มาเรียนต่อที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ด้วยความอุตสาหะ
และพากเพียรในการเรียน จึงได้ส่งไปเรียนต่อที่สิงคโปร์ ได้เข้าเรียน
ในโรงเรียน Anglo-Chinese School ซึ่งในขณะนั้นครูกิมเส็ง ทวีลัทธ
มีอายุเพียง ๑๔ ปี ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนมีความรู้แตกฉาน ทั้งใน
ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและมลายู โรงเรียน Anglo-Chinese ได้เปิด

สอนวิชาพลศึกษา มีเล่นกีฬาต่างๆ ยูโด ฟันดาบ และมวยสากล ครู
 กิมเส็งเป็นผู้สนใจในการกีฬา จึงปรากฏว่า มีความรู้ความสามารถใน
 เชิงกีฬาเหนือกว่านักเรียนทุกคนในรุ่นเดียวกัน และโดยบังเอิญครูกิมเส็ง
 ได้ครูวิชามวยสากล ชื่อ นายเบเกอร์ (Mr. Baker) เป็นผู้ถ่ายทอดวิชา
 มวยสากลให้ ครูกิมเส็งจึงมีความสามารถในวิชามวยสากลทั้งทางทฤษฎี
 และปฏิบัติ

นอกจากความสนใจในท่ามกลางกีฬาต่างๆ แล้ว ครูกิมเส็งยังได้เล่าเรียน
 ความรู้ถึงศิลปะในทางป้องกันตัว เช่น ศิลปะป้องกันตัวของชาวอินโดนีเซีย
 ที่เรียกกันว่า "เพนตังกา" ศิลปะป้องกันตัวของชาวจีนเรียกว่า "เก็งคัง"
 ๕ ซึ่งชื่อถึงเป็นขนาดชั้นนอกด้วย

นอกจากจะมีความรู้ความสามารถในวิชาป้องกันตัวแล้ว ครูกิมเส็ง
 ยังรอบรู้ในทางจับเส้น นวดกล้ามเนื้อ ต้อกระดูก หรือในทางปัจจุบัน
 พยาบาล ในเมื่อได้รับผลจากการต่อสู้ เมื่ออวัยวะของร่างกายได้รับ
 อันตรายส่วนหนึ่งส่วนใด ก็แก้ไขเหตุการณ์ได้เสมอ นับว่าเป็นผู้มีความ
 สามารถในวิชาประจำตัวของลูกผู้ชายเป็นอย่างดี

โชคไม่อำนวยให้ครูกิมเส็งได้เรียนให้จบที่โรงเรียนในสิงคโปร์
 เพราะก่อนจบมีสุดท้าย มารดาครูกิมเส็งเดินทางไปเยี่ยมครูกิมเส็งที่สิงคโปร์
 แล้ว กลับไปถึงแก่กรรมที่บ้านน้ำสาว ซึ่งเป็นภรรยาเจ้าเมืองปาหัง ใน

ประเทศมาเลเซีย เหตุนี้เองทำให้ครูгимเส็ง โศกเศร้าและเสียกำลังใจในอันที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อไป

เมื่อสนับบุญมารดาบังเกิดเกล้าแล้ว ครูгимเส็งจึงเดินทางกลับประเทศไทยด้วยจิตใจอันว่าเหว่ ล่องลอย ครูгимเส็งจึงออกเที่ยวผจญภัย เข้าดงหลงป่า ล่าสัตว์อยู่ระยะหนึ่ง จนไปพบครูสอนวิชามวยไทยและหมอยาเข้า ท่านผู้ชื่อ ครูเขียว เป็นผู้ใหญ่บ้านและแพทย์แผนโบราณประจำตำบลในแขวงเมืองสระบุรี เมื่อครูгимเส็งได้ครูเขียวเป็นครู ก็ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชามวยไทยกับวิชาแพทย์แผนโบราณ ตลอดจนจรรยาอาคมต่าง ๆ สืบต่อมาจนกระทั่งครูเขียวถึงแก่กรรมลง ท่านได้มอบตำรับตำราต่าง ๆ ให้กับครูгимเส็งทั้งสิ้น

เมื่อครูгимเส็งมีอายุ ๒๕ ปี ได้ขึ้นชกมวยไทยเป็นครั้งแรกที่สนามพระยาอรรดการ ฯ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสนามแข่งม้าสปอร์ตคลับ หรือราชกรีฑาสโมสร และได้ชัยชนะอย่างงดงามจากการใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ได้ขึ้นชกมีชัยชนะต่อมาเรื่อย ๆ อีกหลายครั้ง

ในราว พ.ศ. ๓๔๕๒ บริษัทอีสต์เอเชียติก เสาะหาผู้มีความรู้ทางภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อเข้าทำงานในบริษัท ครูгимเส็งได้รับเลือกให้เข้าทำงาน เพราะได้รับการศึกษามาจากสิงคโปร์ และเป็นผู้ที่มีความรู้ดีกว่าคนอื่น ๆ ที่บริษัทเลือก ครูгимเส็งจึงเป็นพนักงานของบริษัทอีสต์เอเชียติกเรื่อยมา

ครูгимเส็งทำงานอยู่บริษัทอีสต์เอเชียติกได้ ๓ ปี จึงย้ายไปประจำ
บริษัทสติลเบราเตอร์ อีก ๒ ปี และย้ายไปประจำบริษัทไฟฟ้าและรถราง
สยามตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ตลอดมาจนสิ้นชีวิต

ในขณะที่ทำงานอยู่ในบริษัทต่าง ๆ นี้ ครูгимเส็งได้เริ่มสอนมวยไทย
และมวยสากลขึ้น มีคณะนักมวยของตนเองชื่อ “คณะทิวสิทธิ์” ระยะเวลา
ครูгимเส็งมีชื่อเสียงมาก จนกระทั่งกระทรวงศึกษาธิการได้เชิญให้เข้าสอน
มวยแก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมกับ
เป็นอาจารย์สอนพลศึกษาของโรงเรียนพลศึกษากลาง เป็นประธานการ
สอบไล่วิชามวยไทยและมวยสากล เป็นกรรมการกีฬาต่าง ๆ และครู
гимเส็งยังเป็นกรรมการห้ามมวยบนเวทีทั้งในพระนครและธนบุรีอีกด้วย

ครูгимเส็งเป็นผู้มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอยู่ทุกขณะ
ได้ฝึกหัดศิษย์จนมีความรู้ความชำนาญในตำรามวยไทยและมวยสากล นำ
ขึ้นแข่งขันชกมวยรวบรวมเงินซื้อปืนพระราม ๖ ช่วยราชการทหารและ
บริจาคทรัพย์ช่วยราชการและบำรุงพระศาสนาอยู่เสมอ ครึ่งหนึ่งการ
ภาพยนตร์ชื่อ นายริชาร์ด ทัลมัส ได้ทราบกิตติศัพท์เข้า และเมื่อได้เดิน
ทางเข้ามาประเทศไทยก็เชิญครูгимเส็งไปสอนมวยให้ชาวอเมริกันใน
ฮอลลีวูด โดยเสนอจะให้รายได้อย่างงาม แต่ครูгимเส็งมิได้ฉวยโอกาส
นั้น เพราะปรารถนาจะถ่ายทอดวิชาให้เป็นที่สมบัติของคนไทยและตน
พอใจใช้ชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินไทยต่อไป

เมื่อครูгимเส็งมีฐานะความเป็นอยู่เป็นหลักฐานมั่นคงขึ้น จึงได้
สมรสกับคู่ชีวิตของท่าน คือ นางสาวรสสุคนธ์ บุตรีคนที่ ๔ ของพระยา
ชำนาญทางแพทย์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ชีวิตสมรสของครูгимเส็งกับภริยาราบรื่นอบอุนตลอดมา
มีบ้านปลูกอยู่ข้างวัดดอน อำเภอยานนาวา มีสานุศิษย์เพิ่มขึ้นมา
จึงได้ตั้งคณะขึ้นโดยใช้นามสกุลของท่านว่า “คณะทวิสิทธิ์” ปรากฏชื่อ
เสียงอยู่จนทุกวันนี้

อุดมคติของครูгимเส็งในการฝึกอบรมวิชามวยให้แก่ลูกศิษย์ทั้งหลาย
นั้น จะต้องให้สัตย์สาบานตนว่า

๑. จะบำรุงร่างกายให้แข็งแรง เพื่อดำรงชีวิตด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริต
๒. จะไม่รังแกผู้อ่อนแอ รักสามัคคี ช่วยเหลือเมื่อ
ช่วยได้
๓. บำเพ็ญกรรมดีเพื่อประโยชน์ผู้อื่นและรักษาศีล
๔. หลีกเลียงเหตุการณ์อันไม่สงบ

บรรดาศิษย์ทั้งหลายที่จะเรียนวิชามวยกับครูгимเส็ง ต้องปฏิบัติตาม
กฎนี้เสมอ และจะต้องสาบานตนต่อหน้าพระพุทธรูปอีกด้วย

ครูгимเส็งรู้สึกตัวว่าสุขภาพไม่สมบูรณ์เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔
จึงได้ให้แพทย์ของโรงไฟฟ้าซึ่งท่านประจำทำงานอยู่นั้น ตรวจร่างกาย
แพทย์สงสัยว่าจะเป็นมะเร็งในปอด ทางญาติและแพทย์จึงแนะนำให้ไปรับ

การรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราชอยู่ประมาณ ๒ เดือนเศษ อาการ
 ของครูгимเส็งมีแต่ทรุดลงจนกระทั่งในที่สุด เวลาเช้าประมาณ ๕.๓๐ น.
 ของวันเสาร์ที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ครูгимเส็งถึงแก่กรรมลงด้วย
 อาการสงบ รวมอายุได้ ๗๑ ปี มีบุตร ธิดา ๑๓ คน เป็นชาย ๓
 หญิง ๑๐

หล่อ ริชชาติ

หอสมุดคุรุสภา

นางสมสนิธิ อยู่สุขสวัสดิ์

นางสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์

พ.ศ. ๒๔๔๑-๒๕๐๒

ครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ เป็นบุตรคนที่ ๖ ของหลวงพิพิธภักย์ (หวล รามสูต) และนางพิพิธภักย์ (พัน รามสูต) เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ณ จวนของเจ้าเมืองกำแพงเพชร ๕๕๘ เพราะเจ้าเมืองกำแพงเพชรในขณะนั้น คือ พระยารามรณรังค์สงคราม (อัน รามสูต) และภรรยาของท่านคือ คุณหญิงรามรณรังค์สงคราม (จับ รามสูต) เป็นปู่และย่า ครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ จึงได้รับการอบรมอย่างดีมาตั้งแต่เยาว์

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ พระยารามรณรังค์สงครามได้ส่งครูสมสนิท ไปอบรมกิริยามารยาทกุลสตรีในพระบรมมหาราชวัง เนื่องจากคนในตระกูลของท่าน ๔ ใน ๘ คน พระยารามรณรังค์สงครามได้นำถวายตัวต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จประพาสเมืองกำแพงเพชร และครูสมสนิทก็ได้เป็นข้าหลวงของสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีพระบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระพันปีหลวง ในรัชกาลที่ ๖) จนกระทั่งสมเด็จพระพันปีหลวงเสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ แล้ว หลวงพิพิธภักย์ผู้เป็นบิดาจึงรับกลับไปอยู่เมืองกำแพงเพชรภูมิลำเนาเดิมของท่าน

ในขณะที่อยู่ในพระบรมมหาราชวังนั้น ครุสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ มีโชคที่สมเด็จพระพันปีหลวงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าศึกษาที่โรงเรียนราชินีตลอดมาจนจบชั้นมัธยมปีที่ ๓

เมื่อท่านกลับมาอยู่บ้านเกิดเมืองนอนราว พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านเป็นบุคคลที่สังเกตเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนโดยเฉพาะสตรี ท่านเป็นคนแรกที่ริเริ่มวางรากฐานการศึกษาให้แก่เด็กกำแพงเพชร เนื่องจากท่านมีนิสัยละเอียด รักเด็ก รักดอกไม้และรักสัตว์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นในเวลาว่างๆ ท่านมักจะเรียกหลานๆ และบุคคลใกล้ชิด ซึ่งมีบ้านใกล้ๆ มาสอนหนังสือให้ เป็นประจำทุกวัน ตลอดเวลาท่านเป็นผู้ดูแลเอาใจใส่แก่เด็ก ๆ เป็นอย่างดี ทั้งยังเลี้ยงอาหารเป็นประจำแทบทุกวัน และสอนหนังสือให้แก่เด็กที่มาเรียนนั้นด้วย เพราะส่วนใหญ่เป็นญาติสนิทชิดเชื้อกัน นอกจากจะสอนหนังสือแล้ว ท่านยังฝึกกีฬามวยสากล การรำบั้ง และการพุดจาที่ไพเราะให้แก่เด็กเหล่านั้นอีกด้วย

ต่อมาบรรดาชาวบ้านใกล้เคียง ได้ทราบว่าครุสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ เป็นคนมีความสามารถฝึกอบรมเด็กให้มีความรู้ มีกีฬามวยสากล อ่อนโยน ซึ่งก่อประโยชน์แก่อนุชนได้เป็นอย่างมาก จึงพาบุตรหลานของตนมาฝากเรียนมากขึ้นตามลำดับ (ประมาณ ๗๐-๘๐ คน) โดยท่านมิได้รับรายได้หรือหวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

จังหวัดกำแพงเพชรในสมัยนั้นยังไม่เจริญ เพราะเป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก การไปมาค้าขายติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ

กมทางนาทางเตียว นาน ๆ จะมีเรือขนลงค้ำขายสกครงหนง โรงเรียนที่
 เด็กจะศึกษาหาความรู้ก็ไม่มี แต่ที่บ้านของครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ ผู้นย
 คำนินการสอนไปเรื่อย ๆ ทง ๆ ที่ไม่ได้รับผลตอบแทนแต่อย่างใด หาก
 แต่ด้วยมุทิตาและความมีน้ำใจโอบอ้อมอารีต่อญาติมิตรและบรรดาเด็ก ๆ
 นั้นเอง จึงทำให้การสอนการเรียนคงดำเนินเรื่อยมา จึงนับได้ว่า
 ครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ เป็นผู้วางแนวการศึกษาให้แก่ชาวกำแพงเพชร
 อย่างแท้จริง

ในสมัยนั้นจังหวัดกำแพงเพชรยังไม่มีโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด
 มีแต่โรงเรียนประจำจังหวัดชาย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีคำสั่งให้
 จังหวัดกำแพงเพชรทำการเปิดโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดขึ้น และนางสาว
 สมสนิท รามสุต (นามสกุลเดิมครั้งยังเป็นโสค) ได้รับแต่งตั้งจากจังหวัด
 ให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนสตรีกำแพงเพชร "นารีวิทยา" เมื่อ
 วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๖๖ และได้รับนักเรียนที่เรียนอยู่แล้วจากบ้าน
 มาทำการสอนที่ "พลับพลา" ทานาบริเวณข้างวัดชีทองเถา กำแพงเพชร
 "พลับพลา" ในสมัยนั้นเป็นสถานที่ราชการ ใช้สำหรับรับรองข้าราชการ
 ผู้ใหญ่ที่มาตรวจราชการเมืองกำแพงเพชร และครูสมสนิท ก็ได้รับ
 พระราชทานเงินเดือนตั้งแต่นั้นมา งานด้านการศึกษาที่ดำเนินไปภายใต้
 การนำของครูสมสนิท จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่ง
 "พลับพลา" จะคับแคบเกินไป ฉะนั้นพระภักดีดินแดน ผู้ว่าราชการ
 จังหวัดกำแพงเพชรจึงได้เริ่มสร้างโรงเรียนให้ใหม่ในสถานที่เดิม โดย

ขยายห้องเรียนให้มากขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ระยะเวลาที่ก่อสร้างโรงเรียนอยู่นักขอมัสโมสรข้าราชการกำแพงเพชรเรียนไปพลาง พระภักดีดินแดนได้ควบคุมการก่อสร้างด้วยตนเอง มีการปรับปรุงพื้นที่ และยกระดับให้สูงขึ้น เพื่อป้องกันน้ำท่วม แรงงานการก่อสร้างได้จากนักโทษและประชาชน ซึ่งช่วยมากในด้าน การหักล้างทางพง และถมดิน จนโรงเรียนสร้างเสร็จนับว่าเป็นโรงเรียนสตรีแห่งแรกในจังหวัดกำแพงเพชรที่ภูมิฐาน และโอ่โง่ง

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๘๑ ท่านได้ทำการสมรสกับ ชุนสวัสดิ์ ศุภกิจ ซึ่งดำรงตำแหน่งศุภมาตรา จังหวัดกำแพงเพชร

วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๘๕ ย้ายไปรับราชการในตำแหน่งครูที่จังหวัดนครสวรรค์

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๗ ย้ายกลับมารับราชการที่จังหวัดกำแพง-
เพชรอีกครั้งหนึ่ง

ในปลายปี ๒๔๙๙ ครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ เริ่มป่วยเป็นโรคกระเพาะอาหารต้องลาออกจากราชการเพื่อรับบำนาญ แม้ว่าจะได้รับการรักษาพยาบาลอย่างดี แต่อาการของท่านก็ไม่ทุเลาลง และถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลกำแพงเพชรเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๐๒ รวมอายุได้ ๖๑ ปี ๘ เดือน ๑๕ วัน และรวมเวลารับราชการทั้งสิ้น ๓๕ ปี

ครูสมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์ เป็นผู้ควรแก่การยกย่องสรรเสริญอย่างยิ่ง เป็นครูสตรีคนแรกที่ได้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาของสตรีชาวจังหวัดกำแพง-
เพชรขึ้นด้วยความอุทิศสละอดทน โดยมีใต้มุ่งหวังรายได้ตอบแทนแต่

ประการใด หากแต่ด้วยใจรักและศรัทธาเท่านั้นที่เป็นพลังหนุนให้ท่าน
 ดำเนินกิจการในด้านการศึกษาแก่ประชาชน ตลอดเวลาท่านสนใจและแก้ไขปรับปรุงการศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาให้มีความรู้เฉลียวฉลาด ห่วงใย
 สุขภาพของเด็ก ประหนึ่งบุตรหลานของตน ในด้านสังคมสงเคราะห์
 ท่านก็ได้ให้ความสนิทสนม ช่วยเหลือและแนะนำตักเตือนแก่คนทั่วไป
 ไม่ว่าจะเป็นการส่วนตัวหรือทางราชการ ด้วยท่าทีที่พอใจ ด้วยถ้อยคำ
 ที่อ่อนหวาน ไม่เลือกชั้นวรรณะ ท่านยินดีช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ
 และเท่าที่จะช่วยได้ ยิ่งงานด้านส่วนรวมด้วยแล้ว ท่านพยายามทำทุกอย่าง
 อันจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยไม่ท้อแท้หรือเบื่อหน่าย เป็นผู้ที่ยอมเสียสละ
 เวลา กำลังกาย และกำลังทรัพย์เพื่องานส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส

อีกสิ่งหนึ่งที่นอกเหนือจากงานด้านการศึกษา ท่านยังเป็นคนแรกที่
 นำศิลปะแขนงอื่น ๆ มาสู่ชาวกำแพงเพชรด้วย เนื่องจากท่านใช้ชีวิตอยู่ใน
 ในพระบรมมหาราชวังมานานพอควร และจากการเป็นข้าหลวงของสมเด็จพระ
 พระพันปีหลวง ท่านได้เรียนรู้วิชาการประดิษฐ์ดอกไม้สด จัดพาน
 จัดแจกัน กลุมไทร ร้อยพวงมาลัย เย็บแบบใบตองต่างๆ การเย็บปัก
 ถักร้อยตลอดจนการทำอาหารอย่างชาววัง สิ่งที่ท่านประดิษฐ์ขึ้นเป็นสิ่งที่
 สวยงามมากจนเป็นที่กล่าวขวัญกันทั่วไป บรรดาศิษย์ของท่านทุกรุ่น ได้
 รับการฝึกอบรมวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ ควบคู่ไปกับการเรียนภาควิชาการจน
 ข้าน้นชำนาญ อันบ่งถึงความสามารถในการถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์เป็น
 อย่างดี

คุณงามความดีที่ท่านให้แก่ชาวกำแพงเพชรมากมายใหญ่หลวงนัก
เกินกว่าคำสรรเสริญใด ๆ แม้วันเวลาเหล่านั้นจะผ่านมานานแสนนานแล้ว
ก็ตาม แต่ชาวกำแพงเพชร และศิษยานุศิษย์ทุกคนยังรำลึกพระคุณอยู่
เสมอมีวันลืมเลือน หากมีทางใดและโอกาสใดที่บรรดาศิษยานุศิษย์จะ
สนองพระคุณได้แล้ว ทุกคนจะมีปณิธานให้โอกาสนั้น ๆ ผ่านไปได้โดย
ครูสมสนิท เป็นบุคคลที่มีค่าควรแก่การสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง สมดัง
พุทธภาษิตที่ว่า

“รูปี ชีรติ มจฺจานัน นามโคตฺตํ น ชีรติ”

ร่างกายสลายไป แต่ชื่อและสกุลหาสูญไปไม่

วัฒนา สุภดิษฐ์

มงคล วงศ์

หอสมุดคุรุสภา

ผู้ตรวจการศึกษา ภาคศึกษา ๗ สังคม

นายทิม อติเปรมานนท์

นายทิม อติเปรมานนท์

พ.ศ. ๒๔๔๒ - ๒๕๐๕

รองอำมาตย์ตรี ทิม อติเปรมานนท์ ผู้เป็นที่รู้จักกันในวงญาติมิตรสหาย และศิษย์ในนามว่า ครูทิม นั้น เป็นบุตรคนสุดท้ายของนายข้าและนางดวง อติเปรมานนท์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๒ ณ ตำบลป่ากุ่มเกาะ จังหวัดสวรรคโลก (ปัจจุบันเป็นอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย) ท่านมีพี่น้องร่วมบิดามารดา คือ

๑. เด็กหญิงสาย อติเปรมานนท์ (ถึงแก่กรรม)
๒. นางสุข รื่นทิม (ถึงแก่กรรม)
๓. นายช่วย อติเปรมานนท์
๔. เด็กหญิงน่วม อติเปรมานนท์ (ถึงแก่กรรม)
๕. เด็กหญิงน้อย อติเปรมานนท์ (ถึงแก่กรรม)
๖. นางชวน นนทประสาท (ถึงแก่กรรม)
๗. นางเข็มทอง ตาตาษ

เมื่อครูทิมมีอายุได้ประมาณ ๑๐ ขวบ พระยาพจนสุนทร (เรื่องอติเปรมานนท์) ผู้เป็นลุง ได้รับตัวมาเพื่อให้เข้าศึกษาที่ในกรุงเทพฯ ได้เข้าเรียนในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ จนจบชั้น

มัธยมปีที่ ๗ และสอบได้ภาษาอังกฤษชั้น ๕ เป็นชั้นสูงสุดของสามัคยา-
 จารย์สมาคมที่จัดการสอนภาคค่ำ มีสำนักเรียนอยู่ในบริเวณโรงเรียน
 สวนกุหลาบวิทยาลัย

เมื่อครูทิมมีอายุได้ ๑๕ ปี ท่านมีรูปลักษณะร่างกายกำยำล่ำสันแบบ
 มะขามข้อเดียว ออกผายไหล่ผึ่งกว่าหนุ่ม ๆ นักเรียนพลศึกษาด้วยกัน ท่าน
 ได้สมัครเรียนทางวิชาโยคี ซึ่งสมัยนั้นทางกระทรวงธรรมการเรียกกันว่า
 “ญูญิตสู” ครูทิม เรียนด้วยหน้าตาท่าทางเอาจริงเอาจังเกินใคร ๆ ทั้ง
 โรงเรียน จึงได้เป็นศิษย์เอกของอาจารย์หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงศ์ สวัสดิกุล
 ผู้ทรงศึกษาวิชา “ญูญิตสู” มาจากประเทศฝรั่งเศส ท่านอาจารย์พระองค์นี้
 ทรงรับราชการประจำอยู่ในกระทรวงต่างประเทศ บางทีก็ไม่ทรงว่างพอ
 จะมาสอนให้ใครสักคน ท่านได้ทรงถ่ายทอดวิชา “ญูญิตสู”
 ให้แก่บรรดาครู และนักเรียน พลศึกษาหลายท่าน รวมทั้งศิษย์เอกคือ
 นายทิม อติเปรมานนท์ นี้แล้วก็ทรงแจ้งไปยังกระทรวงธรรมการว่า ควร
 จะรับวิชา “ญูญิตสู” นี้เข้าในหลักสูตรพลศึกษาเพื่อสอนเด็กนักเรียนไทย
 พรอมทั้งมีรับสงด้วยว่า ได้ทรงฝึกครูและนักเรียน พลศึกษาไว้ให้แล้ว
 หลายคนพอที่จะสอนแทนพระองค์ท่านได้ กระทรวงธรรมการรับความ
 คิดเห็นของพระองค์ท่าน และขอร้องให้ทรงเขียนตำราไว้ให้เป็นหลักฐาน
 สักเล่มหนึ่ง พระองค์ท่านจึงได้ทรงเขียนตำรา “ญูญิตสู” เล่มแรกของ
 เมืองไทยขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ มีชื่อว่า “ตำรากายบริหารวิชาญูญิตสู”

มีภาพครุฑมี อติเปรมานนท์ และครูเทียน เหมะสกุล ครูพลศึกษาคนที่ ๑
ของเมืองไทย เป็นผู้แสดงแบบ

ประวัติครุฑมีเมื่อเป็นนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนั้น
หลวงพิพัฒน์พลกาย อาจารย์ผู้หนึ่งของครุฑมี ได้เขียนไว้ว่าลัยครุฑมีผู้
เป็นศิษย์รักของท่านดังนี้

“ ฑมี เป็นศิษย์ประจำชั้น ม. ๑ ที่ข้าพเจ้าเคยสอนมาในโรงเรียน
สวนกุหลาบวิทยาลัย ข้าพเจ้าสังเกตเห็นว่า ฑมีเป็นเด็กกล้าสน แข็งแรง
มีน้ำใจกล้าหาญ บึกบึนดีมาก ข้าพเจ้าจึงชักชวนให้เรียนวิชา “ ญญิตสู ”
เขาก็พอใจเรียน แล้วข้าพเจ้าก็สอนให้ท่องแต่นั้นมา ในระหว่างที่ฑมีกำลัง
เรียนเก่งกล้าในวิชาหนังสือ เขาอยู่กับคุณลุงของเขาที่ตึกแถวหน้าวัดเลียบ
ในปีที่ฑมีกำลังเรียนวิชานี้อยู่นั้น คุณลุงของเขาได้ถึงแก่กรรมไป ข้าพเจ้า
จึงชวนเขาให้มาอยู่ที่บ้านข้าพเจ้าที่สแยกคอกวัว ถนนราชดำเนิน ซึ่ง
เวลานั้นนิยม ทองชิตร์ ก็อยู่กับข้าพเจ้าด้วย เด็กคู่นี้อยู่ ร.ร. สวนกุหลาบ
ด้วยกัน เป็นนักเรียนญญิตสูด้วยกัน เป็นคู่เล่นกันทุกเวลาที่ข้าพเจ้าสอน
ข้าพเจ้าเป็นทั้งครูและผู้ปกครอง โดยเฉพาะวิชาญญิตสูนั้น ฑมีเก่งวิธียาว
ในการต่อสู้ผลัดกันแพ้ชนะอยู่เสมอ ในเชิงมวยก็เหมือนกัน ฑมีเก่ง
ไม้สน นิยมเก่งไม้ยาว ซึ่งข้าพเจ้าพอใจเด็กคู่นี้มาก

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กคู่นี้เมื่อเรื่องซน ๆ เกิดขึ้นเสมอ คือเวลา
หยุดเทอมปลาย ทั้งคู่จะต้องไปเที่ยวชมภูมิประเทศบ้านเมืองของเราเสมอ

ไม่ว่าเมืองเหนือ-ใต้-ตก-ออก พวกนี้ไปเกือบทุก ๆ หยุคเทอมปลาย ก่อน
ไปดูเห็นปรึกษาหารือกันถูกอกถูกใจ พอไปแล้วเมื่อถึงปลายทางเป็นต้อง
ซัดใจเกิดทะเลาะกันทุกครั้ง เวลากลับบ้านก็ไม่มาพร้อมกัน ครนสน
เทอมปลายใหม่ก็ไปด้วยกันอีกทุกปี แต่ไม่เคยชกต่อยกัน

ทิมมีความรู้ภาษาอังกฤษดีพอใช้ เขาอยู่ประจำห้องอาจารย์
(ซัดตัน) ทุกวันเว้นแต่เวลาพลศึกษา เขาต้องไปสอนแทนข้าพเจ้า เพราะ
ข้าพเจ้าย้ายไปอยู่ ร.ร. นายเรือ ธนบุรี

กระทรวงธรรมการได้รับรองวิชาวุฒิตสู เข้าเป็น หลักสูตรสอน
นักเรียนไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นต้นมา และสั่งให้ครูทิม
อติเปรมานนท์ ไปสอนวิชาวุฒิตสูให้แก่ นักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
บวรนิเวศ และปทุมคงคา สามโรงเรียนก่อน ไม่มีอะไรที่ท่านจะตั้งใจ
เท่ากับที่ความมุ่งมาดปรารถนาสุดใจของท่านเริ่มต้นฉายแสงแล้ว ต่อมา
โรงเรียนต่างๆ ได้เริ่มฝึกหัดบ้าง เช่น เทพศิรินทร์ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
และโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร เป็นต้น เมื่อได้ฝึกหัดกันหลาย ๆ โรงเรียน
เช่นนั้น กระทรวงศึกษาธิการก็ส่งเสริมโดยให้มีการแข่งขันเพื่อชิงชนะเลิศ
ชนเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๘

ทางโรงเรียนพลศึกษากลาง ซึ่งมีหน้าที่ผลิตครูพลศึกษาออกไป
สอนนักเรียนทั่วราชอาณาจักร ก็จัดวิชาวุฒิตสูเป็นวิชาหลัก ถ้าสอบวิชา
วุฒิตสูไม่ได้ ก็เป็นครูพลศึกษาไม่ได้ ผู้ที่ได้รับเกียรติเป็นผู้สอนวิชา
วุฒิตสูคนแรกของโรงเรียนพลศึกษากลาง คือ ครูทิม อติเปรมานนท์

และได้ทำการสอนติดต่อกันมาประมาณ ๔๐ ปีเศษ ผู้ใฝ่ใญ่ใจตัวเองว่า
 เป็นนักบุญญิตสู ผู้หนึ่งยอมเป็นลูกศิษย์ครูทิม อติเปรมานนท์ทั้งประเทศไทย
 เมื่อประมาณ ๔๐ กว่าปีมาแล้ว ในโรงเรียนพลศึกษากลางซึ่งตั้ง
 อยู่ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ประมาณ ๔ โมงเย็นถึง ๒ ทุ่ม
 ครูทิมจะแต่งตัวด้วยเสื้อกางเกงแบบบุญญิตสู กาสายรัดเอวสีขาว ยืนเด่น
 เป็นสง่าอยู่บนเบาะบุญญิตสู ต่อหน้าพวกนักเรียนฝึกหัดครูพลศึกษากลาง
 รวมกับครูบางท่านที่ยังสอบชุดครู ป.ม. ยังไม่ครบทั้ง ๔ ชุด เพราะ
 กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของวิชาบุญญิตสู ว่าเป็นประโยชน์จริง
 จึงกำหนดให้บุญญิตสูเป็นวิชาชุดหนึ่ง ใครสอบได้จากครูทิม เอาไปรวม
 กับวิชาชุด ป.ม. ก็จะได้รับพระราชทานเงินเดือนถึงเดือนละ ๑ ชั่ง ส่วน
 พวกนักเรียนฝึกหัดครูพลศึกษานาน ก็ต้องสอบวิชาพลศึกษาให้ได้ ๓ ชุด
 รวมกับบุญญิตสูอีก ๑ ชุด จึงได้เป็นครูพลศึกษาเอก (พ.อ.) เหมือนกัน
 พวกนักเรียนต้องนั่งตัวตรงแบบซัดสมาธิ มือทั้งสองอยู่ที่เข่า ยึดอกขึ้น
 ตามองคูตาครูทิม หูฟังท่านเล่าถึงประวัติทางทฤษฎีวิชาบุญญิตสูเสียก่อน
 ประมาณครึ่งถึงหนึ่งชั่วโมง นำไปทำเป็นการบ้านส่งท่านในวันรุ่งขึ้น
 แล้วจึงเริ่มฝึกภาคปฏิบัติ นักเรียนเคยสงสัยกันว่าท่านหาความรู้ใหม่ๆ ทาง
 ทฤษฎีบุญญิตสูมาสอนได้ทุกวันจากที่ไหน ต่อมาจึงทราบว่าตอนกลางวันนั้น
 ท่านเป็นครูพลศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อาจารย์ใหญ่เนอร์แมน
 ซัดตัน ได้เรียกครูทิมไปทำงานเป็นเลขานุการส่วนตัวของท่าน และสอน
 ภาษาอังกฤษให้ด้วย จนครูทิมสามารถสนทนา แปล แต่งภาษาอังกฤษ

ได้อย่างดีขนาดนักเรียน นอกที่เดียว ท่านได้ส่งชื่อตำราบุญติดสุจาก
ประเทศอังกฤษมาแปล ความรู้ทางทฤษฎี และทางปฏิบัติของท่านก็ยัง
เพิ่มพูนสมรรถภาพยิ่งขึ้น ท่านสอนนักเรียนให้ได้รับความรู้อย่างทันสมัย
สำหรับครุฑ

ครุฑมิได้รับบรรจุเป็นครูพลศึกษาในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ และในระหว่างที่เป็นครูพลศึกษานาน
ต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมปีที่ ๔, ๕ และ ๖ ด้วยทุกปี ขณะนั้น
ครุฑมียังอยู่ในวัยหนุ่ม เป็นคนแข็งแรง ได้ทำชื่อเสียงให้แก่ตัวเองและ
แก่โรงเรียนเป็นอันมาก เคยชกมวยไทยคาดเชือกไม่สวมนวม หน้าที่นง
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และปรากฏว่า ในการชกด้วย
หมัดลุ่น ๆ ครุฑชนะ ครุฑเป็นฝ่ายชนะ ครุฑเป็นคนแรกที่สถาบัน
โกโตกัน ของศาสตราจารย์ จิโกโรคาโน ผู้ขึ้นชื่อเป็นบิดาแห่งวิชายูโด
ประเทศญี่ปุ่น ส่งเข็มขัดสายดำชั้น “โชดง” มาให้เป็นเกียรติ เพราะ
ได้ยินกิตติศัพท์ความเก่งกาจในเชิงประสิทธิประสาทวิชายูโดให้แก่ศิษย์
ของครุฑ

สำหรับอัยยาศัยใจคอของครุฑนั้น นายกอง วิสุทธารมณ ผู้เคย
เป็นอธิบดีกรมพลศึกษา ซึ่งเคยเป็นทั้งเพื่อนร่วมงานและเป็นผู้บังคับ
บัญชาของครุฑได้เขียนไว้ใน “คำไว้อาลัย” ที่พิมพ์แจกในงาน
พระราชทานเพลิงศพของครุฑว่า “ในการสอนพลศึกษาทางโรงเรียน
สวนกุหลาบนั้นเล่า ก็เป็นที่นิยมรักใคร่ของศิษยานุศิษย์ทั้งปวง คุณฑมิ

อติเปรมานนท์ เป็นคนมีอารมณ์เยือกเย็น สุขุม มองทุกสิ่งทุกอย่าง
ในแง่ดีทั้งสิน มีความซื่อสัตย์ กตัญญู และความมานะอดทนเป็นสำคัญ”

นายบุญเจอ สุวรรณเพทฤษ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมพลศึกษา ซึ่งเป็นศิษย์เอกของครูทิมผู้หนึ่ง ได้บรรยายถึงบุคลิกลักษณะของครูทิมไว้
ว่า “อาจารย์เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และปฏิสันถารดีต่อเด็ก
หน้าใหม่ทุกคน สำหรับข้าพเจ้าเมื่อพบอาจารย์ตอนนั้น อาจารย์ได้ทักทาย
ปราศรัยด้วยอาการยิ้มแย้มและพอใจปรากฏบนใบหน้า ซึ่งบุคลิกภาพอย่างนี้
เป็นที่ยอมรับกันในบรรดาศิษย์ของอาจารย์ทุกคน”

บุคลิกลักษณะเด่นของครูทิมคือเป็นผู้มีอารมณ์ขัน ขุนวิรุฬห์จรรยา
ผู้เคยทำงานร่วมกับครูทิมมาตั้งแต่สมัยอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
เล่าว่า “ครูทิมไม่ใช่จะตั้งหน้าทำงานแต่อย่างเดียว มีอารมณ์ขันอยู่เสมอไม่ว่า
เหมือนกัน ฟังคำพูดและท่าทางเวลาหัวเราะยิ้มแย้ม โอภาปราศรัยกับใคร
มีตลกขบขันไปในตัว โดยไม่ต้องปรุงแต่งอะไร พูดจาไม่เคอะเขิน
มีนิทานเล่าให้ครูฟังสนุก จะหยาบโลนไปบ้างก็ไม่โจ่งครึมนัก วันหนึ่ง
ข้าพเจ้านั่งสนทนากับครูหลายคนหลังจากรับประทานอาหารกลางวันแล้ว
ครูทิมเดินมาร่วมวงด้วยแล้วพูดว่า “ครูจะจดคาถาของผมไหม?” ข้าพเจ้า
ถามว่า “คาถาป้องกันอะไร” ครูทิมตอบว่า “คาถาป้องกันตัว กันสิ่งหึ
สสารสัตว์” พวกเราก็เตรียมจด ครูทิมบอกคาถาว่า “อมหลุกขลุกลัก
เสื่อพันหักกักภูมิเข้า ช้างงาเผ่าไล่กูป่หัน กระบองสามพันรันกูป่ถูก

ป็นไม่มีลูกยิงกูปตาย เสียจะเข้รายตายแล้วกูปมกล้ว เพง' ข้าพเจ้า
ยังจำได้มาจนบัดนี้

ในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ครูทิมได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วย
อาจารย์ใหญ่โรงเรียนพลศึกษากลางอีกตำแหน่งหนึ่ง โรงเรียน^{นี้}ตั้งอยู่
ที่ตึกที่ทำการของสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบฯ แต่ในระหว่างสงครามโลก
ครั้งที่สอง ตึก^{นี้}ถูกระเบิดพร้อมๆ กับโรงไฟฟ้าวัดเลียบ (วัดราชบูรณะ)
ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กัน และต่อมาภายหลังจึงได้มีการสร้างตึกใหม่ขึ้นแทนที่

ครูทิมเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพลศึกษากลางอยู่ตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๗๗—๒๔๘๐ จึงลาออกจากราชการ ไปสมัครรับเลือกตั้งเป็น
ผู้แทนราษฎร จังหวัดสวรรคโลก ก็ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรตั้งปรารภณา แต่มาเข้าประชุมอยู่ได้เพียงเก้าเดือน สภาผู้แทน-
ราษฎรสมัย^{นี้}นักถูกยุบ และต่อมาจังหวัดสวรรคโลกก็เปลี่ยนสภาพไปเป็น
เพียงอำเภอ ^{นี้}ขึ้นอยู่กับจังหวัดสุโขทัย ครูทิมจึงต้องผละออกจากเวที
การเมือง กลับมาทำหน้าที่เป็นครูพลศึกษาของโรงเรียนเพาะช่าง
ในวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ และในวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒
ย้ายไปเป็นครูพลศึกษาของโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี

ครั้นวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ครูทิมย้ายกลับเข้ารับ
ราชการในกรุงเทพฯ อีก โดยเข้าประจำแผนกอบรมทั่วไปของกองการ
ลูกเสือ กรมพลศึกษา ในระหว่างปฏิบัติราชการอยู่ในกรมพลศึกษา^{นี้}

ก็ได้รับเชิญไปช่วยอบรมวิชาพลศึกษา แก่นายร้อยสำรองด้วยเป็น
 ๕
 ครองคราว

ตำแหน่งสุดท้ายของครูทิม คือ หัวหน้าแผนกวิชาการ กองส่งเสริม
 พลศึกษาและได้ดำรงตำแหน่งครูโท วิทยาลัยพลศึกษา ใน พ.ศ. ๒๕๐๐
 ท่านเริ่มป่วยกระเสาะกระแสะ จึงลาออกจากราชการเพื่อรับ
 พระราชทานบำเหน็จบำนาญในเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕

สำหรับวิชาญโคของครูทิมนั้น ศิษย์ของท่านได้เป็นผู้มีชื่อเสียงในด้าน
 กีฬาญโคหลายต่อหลายท่านด้วยกัน และท่านเหล่านั้นล้วนสุดศรัทธาครูทิม
 ด้วยกันทุกคน นายสิทธิผล พลาชีวิน นักยูโดสายดำกล่าวสดุดีว่า ครูทิม
 อติเปรมานนท์ คือท่านจิโกโรคาโนของเมืองไทย นายสมัย เมฆมาน
 ศิษย์เอกของครูทิมซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในสำนักดาบพุทไธสวรรย์ ได้นำ
 บรรดาศิษย์สำนักดาบแห่งนี้ไปแสดงความคารวะศพของครูทิมในวันพระ-
 ราชทานเพลิงศพเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ เมรุวัดหัวลำโพง

นอกจากจะเป็นครูที่ศิเลศผู้หนึ่งแล้ว ครูทิมยังเป็นบิดาผู้ประเสริฐ
 แก่บรรดาบุตรของท่านด้วย บุตรของท่าน เขียนเล่าไว้ว่า ครูทิมมีบุตร
 หลายคน แต่ก็พยายามให้ได้รับการศึกษาโดยทั่วถึง และให้เลือกวิชาชีพ
 ที่ตนถนัด ท่านสอนบุตรไว้ว่า วิชาความรู้เท่านั้นที่จะเป็นสมบัติอันยั่งยืน
 ที่ท่านจะให้แก่บุตรได้ ท่านตักเตือนให้บุตรมีมานะบากบั่น โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งอาชีพครู ท่านถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่รักของท่าน
 อย่างมาก บุตรคนโตของท่านมีนามว่า โอปอล์ สนใจวิชาที่ท่านสอนยิ่งกว่า

บุตรคนอื่น ๆ จึงได้เป็นบุตรคนเดียวที่เรียนวิชาพลศึกษาและสอบได้พลศึกษาโท

ครูทิมได้สมรสด้วยนางสาวมะลิ เอกวรรณ และมีบุตร บุตรีด้วยกัน คือ

๑. นางโอบอล สุนนานนท์
๒. นางมุกดา สุขสภาพ
๓. นางโมรา กนิพันธ์
๔. นางมาลี อติเปรมานนท์
๕. นางสาวปุยฝ้าย อติเปรมานนท์
๖. เด็กชายเมืองธน อติเปรมานนท์ (ถึงแก่กรรม)
๗. นายอนุ อติเปรมานนท์
๘. นางสาวอรพินท์ อติเปรมานนท์
๙. เด็กชายโสภิต อติเปรมานนท์ (ถึงแก่กรรม)
๑๐. นายชาญชัย อติเปรมานนท์
๑๑. เด็กชาย (ถึงแก่กรรม)

ครูทิมยังมีบุตรเกิดด้วยนางสุคใจอีก ๒ คน คือ

๑. ส.อ.หญิง สมจิตต์ อติเปรมานนท์
๒. นายพาหนะ อติเปรมานนท์

และท่านมีบุตรบุญธรรมอีกคนหนึ่ง คือ

นายมงคล อติเปรมานนท์

ครุฑมีบ่วงเรอรั้งกระเสาะกระแสะจนถึงบ่วงเป็นอัมพาตและสิ้นชีวิต
ลงเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ครุฑมีได้รับพระราชทานคือ เบญจมาภรณ์
ช้างเผือก เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ และ จตุรตาภรณ์
มงกุฎไทย เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑

ชิต วิภาสธวัช

หอสมุดคุรุสภา

นายสว่าง เกรอรตัน

พ.ศ. ๒๔๔๔-๒๕๐๒

นายสว่าง เกรอรตัน เดิมชื่อนายเซ่ง เกร้อจิ้นชก เป็นบุตรนายบาด และนางเพิม เกร้อจิ้นชก เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๔ ณ บ้าน เลขที่ ๑ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางแก้ว จังหวัดอ่างทอง ต่อมาเมื่อได้รับ แต่งตั้งเป็นครูใหญ่ โรงเรียนช่างไม้ที่จังหวัดอ่างทอง จึงได้เปลี่ยนชื่อและ สกุลเป็น นายสว่าง เกรอรตัน มีพี่น้องรวมด้วยกันทั้งหมด ๕ คน ถึง แก่กรรมแต่เล็ก ๆ ๓ คน คงเหลือ ๒ คน คือ

๑. นางสมบุญ กรีนิก
๒. นายหลี่ เกรอรตัน ถึงแก่กรรม
๓. พระเทพวรมณี (พี่ เกรอรตัน) วัดพระเชตุพน พระนคร
๔. นายสว่าง เกรอรตัน
๕. นายวิชัย เกรอรตัน
๖. นางพิน ศรีอราม

นายสว่าง เกรอรตัน ได้สมรสกับนางสาวรำจวน ม่วงงาม ซึ่งมี ภูมิลำเนาอยู่ใกล้ วัดราชบพิธ ตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัด อ่างทอง มีบุตร ๔ คน คือ

๑. นายบุญชัย เกรอรตัน
๒. นางสาวเฉลิมศรี เกรอรตัน
๓. นางฉลวย แซ่ตั้ง

นายสว่าง เกรอรตน

๔. นายทวี เกร็อรตัน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งครูพลศึกษา
โรงเรียนราชสถิติวิทยา อำเภอ
ไชโย จังหวัดอ่างทอง

นอกจากนี้ นายสว่าง เกร็อรตัน ยังมีบุตรบุญธรรม ๑ คน คือ
นายบุญเหลือ เกร็อรตัน

นายสว่าง เกร็อรตัน สอบไล่ชั้นมัธยมปีที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘
และเข้าเป็นครูเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ตำแหน่งครูใหญ่
โรงเรียนประชาบาลตำบลบางแก้ว (วัดทองคั้ง) ได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๑๕
บาท จากเงินศึกษาพลี และดำรงตำแหน่งนี้มาจนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.
๒๔๘๐ ได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๓๔ บาท จากเงินบำรุงการศึกษา

การที่นายสว่าง เกร็อรตัน ได้เข้าเป็นครูประชาบาลเมื่อเริ่มแรกนั้น
เนื่องจาก เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ นายบุญ เสนาะจิตร
ผู้ใหญ่บ้านรับมอบหน้าที่จากนายอำเภอบางแก้ว ให้มาเปิดโรงเรียนประ-
ชาบาล ซึ่งเป็นโรงเรียนแรกของอำเภอบางแก้ว และทางการได้แต่งตั้ง
นายสว่าง เกร็อรตัน ซึ่งครั้งนั้นมิชื่อนายแซง เกร็อรตัน เป็นครูใหญ่
คนแรก โรงเรียนนี้มีนักเรียนอยู่ในเกณฑ์บังคับ ๒๑ คน และนอกเกณฑ์
อีก ๕ คน รวมเป็น ๒๖ คน การสอนได้จัดสอนเป็น ๒ ชั้นคือ ชั้น
ประถมปีที่ ๑ ก. ข. ในปีต่อมาได้จัดใหม่ชั้นประถมปีที่ ๒, ๓, ๔, และ ๕
จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ จึงได้ครูมาสอนเพิ่มอีก ๒ คน คือนายวิชัย เกร็อรตัน
และนายเต็ม คุณีพงษ์

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๗๕ นายสว่าง เกรือรัตน์ ได้เปิดการสอน วิชาช่างไม้ ที่โรงเรียนประชาบาล ตำบลบางแก้ว (วัดทองคั้ง) ขึ้น โดยได้รับความเอื้อเฟื้อจากเจ้าอาวาสวัดทองคั้งให้ยืม เครื่องมือการช่างไม้ทุกอย่าง ส่วนโรงเรียนที่นักเรียนอาศัยเรียน และทำงานช่างไม้ก็อาศัยต้นมะขามใหญ่ เป็นโรงงานช่างไม้ชั่วคราว และต่อมาได้บรรจุนายพล บ่อมบักษา เข้าเป็นครูโรงเรียนประชาบาลประจำอำเภอ (แผนกช่างไม้) ในอัตราเงินเดือน ๆ ละ ๑๖ บาท มาช่วยทำการสอนอีก ๑ คน เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๗๕

ครั้นวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๗๕ กระทรวงธรรมการได้อนุมัติ ให้จัดตั้งโรงเรียนวิสามันต์ประจำอำเภอบางแก้ว (แผนกช่างไม้) ขึ้น กิจการ ในแผนกช่างไม้คงดำเนินการสอนมา โดยปรกติและมีผู้นิยมการช่างไม้ ในโรงเรียนมากขึ้น ถึงกับได้รับจ้างทำสิ่งของต่างๆ พอได้เงินอุดหนุน บ้างเล็กน้อย และทางโรงเรียนยังได้นำผลงานเช่น โต๊ะ ตู้ ฯลฯ ไปแสดง ในงานฉลองรัฐธรรมนูญ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๗๕ อีกด้วย ต่อมา กระทรวงธรรมการได้เห็นฝีมือการช่างไม้ของโรงเรียนนี้เป็นที่พอใจ จึง อนุมัติให้ปลูกอาคารวิสามันต์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหลัง โดยใช้เงินอุดหนุนการ ศึกษาประชาบาล เป็นเงิน ๓๕๐ บาท และซื้อเครื่องมือช่างไม้อีก ๒๕๐ บาท และนายสว่าง เกรือรัตน์ ครูใหญ่และญาติได้ช่วยกันออกเงินสร้าง โรงเก็บพัสดุให้โรงเรียนอีกหนึ่งหลังเป็นเงิน ๙๑.๓๓ บาท ส่วนเงินที่

จะขอไม่ให้นักเรียนฝึกหัดทำหนังสือ ผู้บริจาคเงินให้กับโรงเรียนคือ นางแพ
 เหมือนตะสุตร กับเงินของนักเรียนบ้างรวมเป็นเงิน ๓๐ บาท จึงเป็นอันว่า
 ในขณะนั้นนายสว่าง เกรือรัตน์ สอนทั้งสองโรงเรียน คือโรงเรียน
 ประชาบาลตำบลบางแก้ว (วัดทองคุ้ง) ซึ่งอาศัยเรียนบนศาลาการเปรียญ
 วัดทองคุ้ง และโรงเรียนวิสามานูประจำอำเภอบางแก้ว (แผนกช่างไม้)
 ซึ่งมีอาคารเรียนและโรงฝึกงานในบริเวณใกล้ๆ กันอีกหนึ่งโรง

คณะกรรมการอำเภอบางแก้วได้มีหนังสือที่ ๕๕๘/๒๔๘๐ ลงวันที่
 ๒๘ มิถุนายน ๒๔๘๐ ถึงนายสว่าง เกรือรัตน์ ความว่า ให้นายสว่าง
 เกรือรัตน์ พ้นจากหน้าที่ครูใหญ่ โรงเรียนประชาบาลตำบลบางแก้ว ๑
 (วัดทองคุ้ง) แต่ให้เป็นครูใหญ่ โรงเรียนปรังถมอาชีพช่างไม้(วัดทองคุ้ง)
 ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๘๐ เป็นต้นไป

ต่อมานายสว่าง เกรือรัตน์ เห็นว่าสถานที่ตั้งจวนข้าหลวง (บ้านพัก
 ผู้ว่าราชการจังหวัด) ขณะนั้นมิได้ใช้ประโยชน์อะไร มีเนื้อที่กว้างพอ
 ที่จะก่อสร้างและขยายบริเวณโรงเรียน โรงฝึกงาน และสนามได้เป็นอย่างดี
 จึงได้ติดต่อขออนุญาตที่จะขอที่เพื่อย้ายโรงเรียนช่างไม้จากวัดทองคุ้ง
 ซึ่งอาศัยวัดอยู่มีเนื้อที่แคบและมีถึง ๒ โรงเรียน ไม่มีโอกาสจะขยายได้
 นายสว่าง เกรือรัตน์ ได้พยายามชี้แจงและเสนอโครงการจวนข้าหลวงประจำ
 จังหวัดคือนุ้ตึกกองการศึกษา สถานที่นี้อยู่ใกล้ตัวจังหวัด การคมนาคม
 สะดวก เมื่อได้แล้วจึงย้ายโรงเรียนประถมอาชีพช่างไม้มาอยู่ที่จวน

ข้าหลวงใกล้วัดต้นสน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๐ ได้จัดสร้างโรงฝึกงานชนบทหลังเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๘๒ และทำพิธีเปิดโดยเชิญข้าหลวงประจำจังหวัด ธรรมการจังหวัด และข้าราชการชนหัวหน้าแผนกมาร่วมในพิธีเปิดโรงฝึกงานโดยพร้อมเพรียงกัน ต่อมาภายหลังโรงเรียนประถมอาชีพช่างไม้ได้กลายเป็นโรงเรียนช่างไม้ประจำจังหวัดอ่างทอง

ขณะที่นายสว่าง เกรือรัตน์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนช่างไม้ประจำจังหวัดอ่างทอง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ ก็ใช้ความพยายามก่อสร้างปรับปรุงขยายที่และปลูกสร้างอาคารเรียน โรงฝึกงาน มีสนามฟุตบอลเพื่อให้เด็กเล่นและจัดการแข่งขันในงานฉลองรัฐธรรมนุญระหว่างที่อยู่ที่อยู่ฝั่งเดียวกับพระนคร และที่อยู่ที่อยู่ฝั่งเดียวกับธนบุรี ตลอดระยะเวลาที่มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนช่างไม้จังหวัดอ่างทอง(โรงเรียนการช่างปัจจุบัน) เป็นเวลาประมาณ ๑๓ ปี ได้พยายามปรับปรุงทั้งในด้านการศึกษาและการสอน และการปฏิบัติงานทางด้านช่างไม้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นตลอดมา เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป เมื่อบุตรหลานของตนเรียนจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว มักจะส่งไปเรียนกันเป็นจำนวนมาก ทางด้านการสอนก็พยายามขออัตราและหาครูเพิ่มจนจนพอกับความต้องการ ครูที่มาสอนส่วนมากมักเป็นลูกศิษย์ที่นายสว่างเคยสอนมาแล้ว ทางด้านอาคาร โรงฝึกงานและอื่นๆ ก็ดำเนินการของงบประมาณบ้าง รั้งจ้างทำงานต่างๆ บ้าง แล้วจึงจัดซื้อสิ่งของที่จะต้องใช้ในการก่อสร้าง และลงมือสร้างกันเองโดยคณะครูและ

นักเรียน จนมีโรงฝึกงานถึง ๔ หลัง ขณะที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ก็พยายามติดต่องานด้านกรก่อสร้าง ต่อๆ โตะ ของนักเรียนบางส่วนราชการบ้าง ประชาชนบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกงานและทำการทดสอบฝีมือให้มีความชำนาญและความประณีต โดยเข้าควบคุมดูแลแนะนำการทำงานด้วยตนเอง หรือมอบหมายครูคนอื่นแล้วแต่งาน จนประชาชนเห็นผลงานและยอมรับนับถือ เมื่อเป็นเช่นนี้ นอกจากนักเรียนจะมีความชำนาญแล้ว ยังมีรายได้ให้ตนเอง และหารายได้ให้กับโรงเรียนอีกด้วย นักเรียนบางคนสามารถหาเงินซื้อเครื่องมือการช่างไม่เป็นของตัวเองได้ขณะยังเรียนหนังสืออยู่ และส่วนมากมีรายได้พอที่จะซื้อเสื้อผ้าของตัวเองได้โดยไม่ต้องรบกวนผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในตัวเองที่เขาเองที่สามารถหารายได้ช่วยเหลือตนเองได้ตั้งแต่ยังเรียนอยู่

เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๓ กระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้ย้ายนายสว่าง เกรือรัตน์ ไปดำรงตำแหน่งครูโรงเรียนการช่างพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขณะที่ทำการสอนอยู่ที่โรงเรียนนี้ ก็พยายามทำการสอนและมีความคิดริเริ่มที่จะทำอะไร ๆ เกี่ยวกับการช่างไม้ให้ดีขึ้น จนเป็นที่เคารพรักใคร่ของเพื่อนครูและนักเรียนในโรงเรียนนี้ทุกคน คิดเวลาที่ย้ายจากโรงเรียนช่างไม้จังหวัดอ่างทอง มาอยู่โรงเรียนการช่างพระนครศรีอยุธยา เป็นเวลาประมาณ ๕ ปี

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๘ ทางราชการมีคำสั่งให้ย้ายนายสว่าง เกรือรัตน์ กลับมาดำรงตำแหน่งครู โรงเรียนช่างไม้อ่างทอง

ตามเดิม นายสว่างกลับมาอยู่โรงเรียนเก่าได้ประมาณ ๑ ปี ทางราชการ
 ก็มีคำสั่งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งครู โรงเรียนการช่างนครสวรรค์ จังหวัด
 นครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๙๙ นายสว่าง เกรือรัตน์ ไป
 อยู่โรงเรียนการช่างนครสวรรค์ประมาณ ๑ ปี ก็ขอย้ายกลับมาอยู่ภูมิลำเนา
 เดิม คือโรงเรียนช่างไม้อ่างทอง เพราะในระยะนี้นายสว่างเริ่มป่วยเกี่ยว
 กับโรคทางเดินของอาหาร การกลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิมก็เพื่อจะได้มาทำการ
 รักษาพยาบาลได้สะดวก เพราะมาอยู่ใกล้ภรรยาและบุตร จนกระทั่ง
 วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๐๐ ทางราชการจึงได้ย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งครู
 โรงเรียนช่างไม้อ่างทอง ตามเดิม เหตุผลอีกประการหนึ่งที่นายสว่างขอย้าย
 กลับมาอยู่โรงเรียนเดิมนั้น เพราะได้ตั้งใจไว้ว่าหากจะตายหรือปลดเกษียณ
 อายุราชการก็ขอให้ได้มาตายหรือปลดที่โรงเรียนซึ่งตนเองได้พยายาม
 ก่อตั้งและดำเนินการมาจนเป็นที่น่าพอใจ และตัดเกี่ยวข้องกับจังหวัดอื่นเขา
 อีกประการหนึ่งก็เพื่อความสบายใจ อันเกิดจากความภูมิใจที่ได้เห็น
 ผลงานของตนจากสถานที่ซึ่งไม่มีอะไรเลย จนมาถึงบัดนี้มีอะไร ๆ หลาย
 อย่างเกิดขึ้นมาเป็นที่น่าพอใจ นายสว่าง เกรือรัตน์กลับมาดำรงตำแหน่ง
 ครู โรงเรียนช่างไม้อ่างทองประมาณ ๑ ปี จนกระทั่งวันที่ ๒๙
 พฤศจิกายน ๒๕๐๑ จึงขอลาออกจากราชการ เพราะป่วยเป็นโรคทาง
 เดินของอาหารจนไม่สามารถที่จะมาทำการสอนได้

นายสว่าง เกรือรัตน์ เมื่อออกจากราชการแล้ว ก็รักษาตัวอยู่ที่
 บ้านจนถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๐๒ ณ บ้านเลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๘

ตำบลโพสะ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง รวมอายุได้ ๕๘ ปี
 เวลาเข้ารับราชการรวมทั้งเป็นครูโรงเรียนประชาบาลในตอนแรกด้วยประมาณ
 ๓๘ ปี ถึงเมื่อนายสว่าง เจริญรัตน์จะถึงแก่กรรมไป ๘ ปีเศษแล้วก็ตาม
 ศิษย์ เพื่อนครูและผู้คุ้นเคยก็ยิ่งพูดถึงเสมอ เมื่อพบบุตรหลานของท่าน
 เพราะปัจจุบันศิษย์ของนายสว่าง สมัย โรงเรียนประชาบาล โรงเรียน
 ประถมอาชีพแผนกช่างไม้ โรงเรียนช่างไม้ จังหวัดอ่างทอง โรงเรียน
 การช่างพระนครศรีอยุธยาและโรงเรียนการช่างนครสวรรค์ ได้ออกไป
 รับราชการและประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน ยังระลึกถึงคุณครูอยู่เสมอ เมื่อ
 บุตรหลานไปติดต่อการงานในแผนกที่มีศิษย์ของนายสว่างอยู่ ก็มักจะได้อ
 รับความสะดวกเป็นอย่างดี จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า นายสว่าง เจริญรัตน์
 คงประกอบแต่ความดีไว้มาก ศิษย์จึงรักและเคารพมาก ถึงแม้ว่าท่าน
 จะถึงแก่กรรมไปแล้ว ก็ยังช่วยเหลือครอบครัวของท่านเท่าที่เข่าเหล่านั้น
 จะช่วยได้ในโอกาสอันสมควร.

นายกวี เจริญรัตน์

เจ้าหน้าที่ครูสภาประจำจังหวัดอ่างทอง ส่งมา

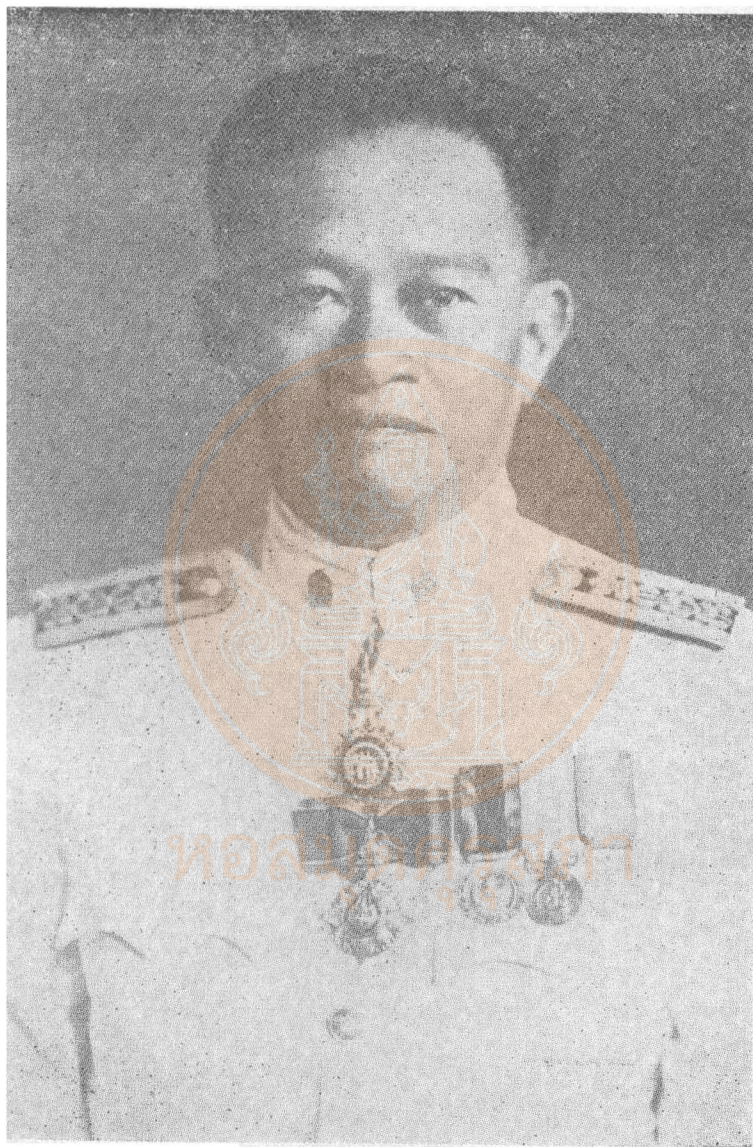
นายไสว หอรัตน์ชัย

พ.ศ. ๒๔๔๖-๒๕๐๔

นายไสว หอรัตน์ชัย เป็นบุตรนายโท และนางเพ็ญ หอรัตน์ชัย เกิดเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๔๖ ณ ตำบลหอรัตน์ชัย อำเภอเมือง พระนครศรีอยุธยา (กรุงเก่า) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เมื่ออายุได้ ๖ ขวบ เริ่มเข้าศึกษาที่โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม เป็นเวลา ๓ ปี เรียนจบชั้นประโยคประถมศึกษา จึงได้เข้าเรียนต่อใน ชั้นมัธยมที่โรงเรียนประจำมณฑลอยุธยาอยู่ระยะหนึ่ง ได้อุปสมบทเป็น สามเณร แล้วเข้าศึกษาในโรงเรียนบาลีวัดเสนาสนารามเป็นเวลา ๑ ปีครึ่ง แปลธรรมบท ๕ ใ้ ต่อมาได้ลาสิกขาจากสามเณรแล้วกลับไปเรียน ต่อชั้นมัธยมในโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยาใหม่จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๖ หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศ ๑ ปี จึงย้ายไปเข้าเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ และศึกษาวิชาครูต่อจนสำเร็จประโยคครูมัธยม (ป.ม.) และในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้พยายามศึกษาต่อด้วยตนเอง สอบได้ วิชาข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตรของกระทรวงธรรมการ

พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้อุปสมบท ณ วัดเสนาสนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในระหว่างที่อุปสมบทอยู่นี้ ได้ศึกษาพระธรรมวินัยและสอบ ได้ธรรมศึกษาตรี

นายไสว หอรัตน์ชัย

พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้สมรสกับนางสาวละไม ศาสตร์สาระ และมีบุตร
ธิดารวม ๘ คน คือ

๑. นางสาวมันตา หอรัตนชัย ปัจจุบันรับราชการตำแหน่ง
อาจารย์ เอก โรงเรียนฝึกหัดครู
ธนบุรี
๒. นายไมตรี หอรัตนชัย
๓. นางสาวมิตรา หอรัตนชัย ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งครู
ตรี โรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัย
ครูสวนสุนันทา
๔. นางมารศรี สุวิทย์จันทร์
๕. นางสาวอรสา หอรัตนชัย ปัจจุบันรับราชการตำแหน่ง
อาจารย์โท โรงเรียนศรีอยุธยา
๖. นายสหชาติ หอรัตนชัย
๗. นางสาววาสนา หอรัตนชัย ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์
ตรี โรงเรียนศรีอยุธยา
๘. นายवासเทพ หอรัตนชัย

นายไสว หอรัตนชัย ได้เริ่มรับราชการครั้งแรกเป็นครูสอนชั้น
มัธยมปลายที่โรงเรียนประจำมณฑลอยุธยา ในขณะที่รับราชการเป็นครูใน
โรงเรียนนี้ ได้เป็นผู้อุปการะศิษย์ที่ยากจน และช่วยกวดวิชาให้แก่ศิษย์
บางคนที่บ้านด้วย เนื่องจาก นายไสว หอรัตนชัย เป็นชาวอยุธยา

ประกอบกับผู้บังคับบัญชาได้เห็นว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอันมาก จึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยว พาแขกเมืองและชาวต่างประเทศเข้าชมโบราณสถานต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่เป็นประจำ ต่อมาได้เป็นผู้ริเริ่มจัดสอนวิชานำเที่ยวให้แก่ลูกเสือออกของโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยา โดยใช้เวลาในวิชาลูกเสือสอน เริ่มด้วยการเล่าประวัติศาสตร์อย่างพิสดารให้ฟังก่อน แล้วพาไปศึกษาของจริงตามสถานที่ต่างๆ มีการอธิบายประกอบให้ฟังอย่างละเอียด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามจนกระทั่งเข้าใจ และมีการฝึกให้นักเรียนหัดนำเที่ยวทดสอบสัมภาษณ์นักเรียนในเวลา นำเที่ยว ตลอดจนมีการสอบข้อเขียน ใครสอบได้ก็ได้รับเครื่องหมายแสดงว่า สำเร็จวิชา นำเที่ยว ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับว่าเป็นประโยชน์แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาก เพราะปรากฏว่า ในเวลาต่อมาทางราชการได้อาศัยลูกเสือของโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยา ในการนำผู้มาเที่ยวชมโบราณสถานเป็นอันมาก เนื่องจากลูกเสือเหล่านี้มีความรู้ความชำนาญอย่างดี จนได้รับเกียรติจากเจ้าเมืองให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด นำผู้เที่ยวชมโบราณสถานเป็นประจำ

นายไสว หอรัตนชัย ได้มีโอกาสทำงานที่ทำนรักและถนั้ คือ การสอนนักเรียนอยู่ ๗ ปี ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยกรรมการมณฑล

พระนครศรีอยุธยา รับราชการอยู่ในตำแหน่งนี้ได้ ๒ ปี ก็ได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นกรรมการจังหวัดธนบุรี ต่อมาได้ย้ายไปเป็นกรรมการจังหวัดลพบุรี ในช่วงระยะเวลาที่รับราชการอยู่ที่จังหวัดลพบุรีเป็นเวลา ๒ ปี ได้มีโอกาสริเริ่มงานการศึกษาจนเป็นที่รักใคร่ของบรรดาผู้ร่วมงาน และคณะครูเป็นอันมาก ซึ่งในเวลาต่อมาทางกระทรวงธรรมการได้สั่งแต่งตั้งให้ไปเป็นกรรมการจังหวัดพิษณุโลก เมื่อคณะครูของจังหวัดลพบุรีได้ทราบก็รีบกับเดินทางมาขอให้อย่างการย้ายไว้ แต่เนื่องด้วยทางราชการมีความต้องการที่จะให้ท่านผู้นี้ได้ไปปรับปรุงการศึกษาที่จังหวัดพิษณุโลก จึงไม่อาจที่จะทัดทานอะไรได้

เมื่อ นายไสว หอรัตนชัย ย้ายไปดำรงตำแหน่ง กรรมการจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งต่อมาทางราชการได้เปลี่ยนชื่อตำแหน่งใหม่เป็น ศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก นายไสว หอรัตนชัย ได้อยู่ปฏิบัติราชการที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นเวลานานถึง ๘ ปี ได้มีโอกาสทำงานในด้านการปรับปรุงการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลกเป็นอันมาก จนกระทั่งขุนประเจตจรุณพันธ์ (เกษม สุขโรจน์) ซึ่งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดพิษณุโลกและเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น ได้เห็นว่า นายไสว หอรัตนชัย ผู้นี้เป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อการงานอย่างจริงจัง จึงได้ช่วยสนับสนุนในการวิ่งเต้นหาเงินงบประมาณต่าง ๆ มาเพื่อปรับปรุงอาคารเรียน และทำการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นหลายแห่ง ประกอบกับบรรดาเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมงานและบรรดาครูใหญ่ คณะครู ในสมัยนั้นมีความ

รักใคร่กลมเกลียวกัน มีความร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มกำลัง ได้ช่วยกันหาเงินสมทบทุนมาสร้างสถานศึกษาด้วยการแสดงละคร และขายสิ่งประดิษฐ์ฝีมือนักเรียน ตลอดจนได้มีประชาชนผู้สนใจร่วมบริจาคอีกเป็นอันมาก ทำให้การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกเจริญก้าวหน้าไปเป็นศูนย์กลางการศึกษาของจังหวัดภาคเหนือ ปรากฏว่ามีนักเรียนในจังหวัดใกล้เคียง เดินทางเข้ามาเรียนในจังหวัดพิษณุโลกทั้งชั้นสามัญและฝึกหัดครู สถิติจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะนักเรียนสตรี ต้องรีบเร่งก่อสร้างอาคารขยายอาณาเขตของโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด เพื่อสร้างอาคารเรียน สร้างหอนอนนักเรียนหญิง พร้อมกันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้พระราชทานเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท มาให้เป็นทุนก่อสร้าง สมทบกับเงินที่ทางจังหวัดจัดหาเพิ่มเติม จัดสร้างหอประชุมที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด จุคนได้ ๒,๐๐๐ คน พร้อมความครุภัณฑ์ต่างๆ นับเป็นหอประชุมแห่งแรกของโรงเรียนต่างจังหวัดในประเทศไทย

ในด้านการศึกษาประชาบาล ก็พยายามเดินทางไปตรวจโดยทั่วถึงต่างๆ ที่ในขณะนั้น การคมนาคมลำบาก ไม่มีทางรถยนต์เช่นในปัจจุบันนี้ ต้องใช้ม้าเป็นพาหนะเดินทางและจัดคนหาบหามเครื่องใช้สัปดาห์ต่างๆ ในการเดินทางไปตรวจ ซึ่งบางครั้งต้องนอนค้างคืนในป่าระหว่างทาง ได้พบข้อบกพร่องต่างๆ เช่น ครูผลัดกันมาสอน ครูขีดชื่อนักเรียนเกินจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ และอื่น ๆ อีกตั้งนี้เป็นต้น ลักษณะของโรงเรียน

บางแห่งก็ขาดสน ใช้ไฟเสื่อลำแพน ใช้ลังไม้กว่าใช้แทนโต๊ะเรียน เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุง ได้จัดการประชุมศึกษาธิการอำเภอหาทางช่วยเหลือปรับปรุง โรงเรียนโตที่ขาดสนในเรื่องเงิน ก็ติดต่อกับผู้มีจิตศรัทธาเพื่อช่วยให้โรงเรียนมีสภาพสมบูรณ์ขึ้น ค่อยเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเท่าที่สามารถจะทำได้ในขณะนั้น

ในด้านการส่งเสริมพลานามัย ได้ริเริ่มจัดการแข่งขันกรีฑานักเรียนประจำปีขึ้นทำให้เป็นที่สนใจและประทับใจของประชาชนชาวพิษณุโลกเป็นอันมาก

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งอยู่ในระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพาทองทัพญี่ปุ่นยกไปตั้งที่จังหวัดพิษณุโลก นายไสว หอรัตนชัย ได้ส่งภรรยาและบุตรไปอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวท่านเองอยู่ปฏิบัติราชการที่จังหวัดพิษณุโลก ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผสมฝ่ายไทย และทำหน้าที่เป็นล่ามด้วย ทางกองทัพญี่ปุ่นได้อาศัยบ้านพักของนายไสว หอรัตนชัย สำหรับนายทหารชนนายพลพักหลายคน รวมกับนายไสว หอรัตนชัยด้วย ที่พักคับแคบจนกระทั่งถึงกับต้องปิดโรงเรียนบางแห่งเพื่อให้ทหารพัก ในระหว่างนั้นต้องปฏิบัติราชการอย่างหนัก จนกระทั่งกองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนไปสู่ประเทศพม่า

ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นข้าหลวงตรวจการศึกษาศึกษาธิการภาค ๕ (สงขลา) ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการกรมพลศึกษาในปีเดียวกัน พ.ศ. ๒๔๘๗ ย้ายไปเป็นข้าหลวงตรวจการศึกษาศึกษาธิการภาค

๒ (อยุธยา) ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งข้าหลวงตรวจการศึกษาศึกษาธิการภาค ๒ นี้ ทางกระทรวงศึกษาศึกษาธิการได้คัดเลือกให้ไปดูงานการศึกษาในทวีปยุโรป ๙ ประเทศ คือประเทศอังกฤษ สกอตแลนด์ เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ ฝรั่งเศส และประเทศสวิส เป็นเวลา ๖ เดือน ร่วมกับ นายเกรียง เอี่ยมสกุล นายสวัสดิ์ เลขยานนท์ ซึ่งมีหลวงประโมทย์จรรยาวิภาช เป็นหัวหน้าคณะ

พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าหลวงตรวจการศึกษาศึกษาธิการภาค ๔ (เชียงใหม่) ในขณะที่ปฏิบัติราชการอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ร่วมมือเริ่มงานกับภิกษุปัญญานันทมุนี หาทางอบรมสั่งสอนศีลธรรมให้แก่นักเรียนตามโรงเรียนต่างๆ โดยจัดวางโครงการนิมนต์พระไปสอนศีลธรรมตามโรงเรียน แล้วติดตามผลงานอยู่อย่างใกล้ชิด ทั้งยังช่วยสนับสนุนการประกาศธรรมะของภิกษุปัญญานันทะ ซึ่งเป็นผู้ที่พยายามปฏิรูปความเชื่อถืออย่างมงายของชาวพุทธบางคนให้เข้าใจ และให้มีความเชื่อถืออย่างมีเหตุมีผล นอกจากนั้นนายไสว หอรัตนชัย ได้ร่วมเป็นกรรมการจัดหาทุนสร้างพุทธสถานจังหวัดเชียงใหม่จนนับเป็นผลสำเร็จ จนถึงกับท่านภิกษุปัญญานันทะ เรียกนายไสว ว่า "มิตรในทางธรรมของข้าพเจ้า"

ต่อมาทางราชการได้ปรับปรุงที่ตั้งภาคใหม่ โดยจัดตั้งภาคศึกษา ๕ ขึ้นที่จังหวัดลำปาง นายไสว หอรัตนชัย ได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งภาคที่จังหวัดลำปาง ซึ่งมีขอบเขตคลุมไปถึงจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

นายไสว หอรัตนชัย ต้องย้ายครอบครัวมาอยู่ที่จังหวัดลำปางอีกในระหว่างที่อยู่จังหวัดลำปาง ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้แทนภาค ๕ มารับการอบรมวิชาสงครามจิตวิทยา ที่กระทรวงมหาดไทย แล้วกลับไปอบรมบรรยายวิชาให้แก่วิชาส่วนราชการจังหวัดในภาค ๕

ใน พ.ศ. ๒๔๙๙ ทางราชการได้เปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดที่ตั้งภาคใหม่ ย้ายภาคต่างๆ มาประจำกระทรวง และเปลี่ยนแปลงตำแหน่งใหม่เป็นผู้ตรวจราชการประจำกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๐๐ นายไสว หอรัตนชัย ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ภาคศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม รัชมาราชการอยู่จนถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๐๔

นายไสว หอรัตนชัย รักงานอาชีพครูเป็นชีวิตจิตใจ ได้พยายามแนะนำลูกทุกคนให้เลือกอาชีพครูเป็นอันดับแรกโดยการให้เหตุผลว่าถึงแม้อาชีพครูจะไม่ทำให้ร่ำรวย แต่ก็ได้ผลและกุศลทางใจมาก ตลอดชีวิตของท่านเองก็ไม่ร่ำรวย ทำงานรับราชการแต่อย่างเดียว มุ่งหวังที่จะให้งานสำเร็จลุล่วงก้าวหน้าไปด้วยดีเท่านั้น จึงมิได้ทิ้งทรัพย์สินไว้ให้แกครอบครัว นอกจากเกียรติยศชื่อเสียงและความซื่อสัตย์เท่านั้น เป็นผู้ทำงานอย่างมีสะอาดตรงไปตรงมา อันเป็นมรดกที่ลูกหลานภาคภูมิใจ

๕
เท่านั้น

มันตา หอรัตนชัย

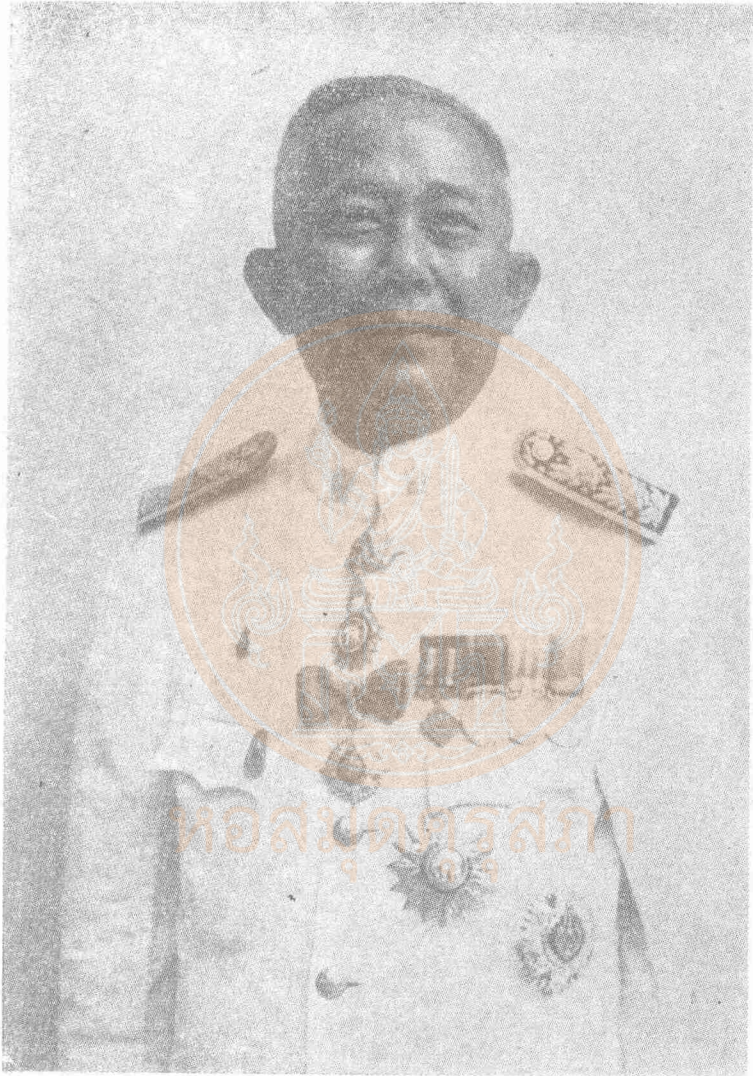
นายบรรณทั ลิมพะลิก

พ.ศ. ๒๔๔๗-๒๕๐๕

เมื่อผู้เขียนเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๘ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยใน พ.ศ. ๒๔๗๓ มีครูใหม่ ๆ หลายคนเข้ามาสอนในชั้น มีชื่อเสียง เรียงนามและหน้าตาต่าง ๆ กัน เป็นที่แปลกตาและน่าตื่นตื่นพอใช้ แต่เมื่อ ซินหน้ากันนานเข้า ความรู้สึกตื่นตื่นก็หายไป จนกระทั่งวันหนึ่ง ปรากฏว่าครูที่สอนคนหนึ่งขาดไป อาจารย์ใหญ่ส่งครูห้องอื่นเข้ามาสอน แทนในชั่วโมงนั้น ครูคนนั้นผิวคล้ำแต่สดใสด้วยเลือดฝาด ใบหน้า กระเดียดไปทางสีเหลือง คิ้วตกต่ำ และมีคางที่น่าจับ รู้สึกว่าจะเป็นคน ใจดี เพื่อนกระซิบบอกว่า ชั่วโมงนี้ครูบาลูนมาสอนแทน

ชื่อมีลมไปไม่ชื่อ กลับชื่อบาลูน เพราะชื่อประหลาดอย่างนี้ ทำให้ ผู้เขียนเกิดความสนใจเป็นอันมาก แต่เรื่องเกิดขึ้นมานานแล้ว ท่าน จะมาสอนแทนวิชาใด สอนว่าอย่างไร ดีหรือไม่ดีจำไม่ได้เสียแล้ว จำได้แต่เพียงว่าได้ชากันตลอดเวลา และคำว่าบาลูนก็ฝังลึกลงไปในจิต ได้สำนึกของผู้เขียนตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งบัดนี้ ไม่ว่าท่านจะเปลี่ยนชื่อ เป็นบรรณทั จะยังมีชีวิตอยู่หรือจะหาชีวิตไม่แล้วก็ตาม

ชื่อของครูบาลูนคุ้นหูอยู่เสมอ แม้ผู้เขียนจะไม่ได้พบท่านมาหลายปี ภายหลังที่ได้ออกจากโรงเรียนสวนกุหลาบ และในที่สุดออกมารับราชการ

นายบูรินท์ สิมพะลัง

เป็นครูอยู่หัวเมืองทางใต้ นาน ๆ ก็ไต่ยีนชื่อครูบาบุญในฐานะผู้นำทำ
การ “คุรุปฏิวัติ” เพื่อปรับปรุงตัวบุคคลในกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเรียก
กันว่ากระทรวงธรรมการในเวลานั้น หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ. ๒๔๗๕ ไต่ยีนชื่อในตำแหน่งหัวหน้าแผนกตรวจ กองวิชาการ
หัวหน้าแผนกตรวจ กองโรงเรียนราษฎร์ และหัวหน้ากองโรงเรียน
ประชาบาล จนกระทั่งผู้เขียนย้ายเข้ามารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการ
และได้มีโอกาสเข้าร่วมงานราชการบางอย่างกับท่าน สำหรับในค้ำ
ส่วนตัวนั้นยิ่งร่วมกันมากกว่าทางราชการ ทำงานกับครูบาบุญคราวไรได้
รับแต่ความสบายใจ เพราะท่านให้เกียรติ ให้ความเป็นกันเอง ฟังความ
คิดเห็น และให้คำแนะนำที่ปฏิบัติได้ตลอดเวลา ในการสมาคมกับท่าน
เป็นการส่วนตัว ท่านก็เป็นกันเองอย่างยิ่ง พอสนุกเข่าก “อว” “ลอ”
ตามอธยาศัย มีเรื่องซน ๆ มาเล่าให้ฟังเป็นที่ครึกครื้นอยู่เสมอ ท่านเคย
ชี้หน้าเจ้าของภักตาคารไหเหล้าแห่งหนึ่ง ที่เชิงสะพานเทวกรรม นางเล็ง
พวกเราเรียกชื่อนายเจ้าของร้านว่า “เจ้ากวาง” แต่จะชื่อกวางจริงหรือ
เปล่าไม่ทราบ ท่านบอกกับผู้เขียนว่า “เจ้ากวางมันตูดกลมมาก เวลาผม
เป็นหัวหน้ากองมันเรียกผมว่า หัวหน้ากอง พอผมเป็นรองอธิบดี มัน
เรียกท่านโลง แต่ผมก็โกรธมันไม่ลงสักเย็นเดียว”

แม้รูปร่างของครูบาบุญจะล่ำสันแข็งแรง บึกบึน และผิวคล้ำ ขนาด
นักเลงยังขยาดที่จะเข้ามาตอแยด้วยก็ตาม แต่อารมณ์ขันของท่านจะปรากฏ
อยู่เสมอบนใบหน้า ที่นัยน์ตา และที่ปาก อารมณ์ขันและใจดีมิได้ทำให้

ท่านเป็นคนอ่อนในการปกครองแต่อย่างไร จะเห็นได้จากในเวลาทำงานบังคับบัญชาผู้คนเป็นจำนวนมากมาย โครตึกยกย่อง โครผิดก็สั่งสอนให้ทำให้ถูกต้อง แต่ถ้าใครหัวข้อหัวรั้นเป็นลูกคุดอย่างไม่ไว้หน้าเป็นคนตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์กะเท่ห์ ปากหวานกันเปรี้ยวเหมือนคนบางคน เป็นคนใจนักเลง ลักษณะแห่งการเป็นผู้นำของครูบาบุญ ความรักหมู่คณะ ประกอบกับรูปร่างท่าทางเอาจริงเอาจัง เป็นที่ทราบกันดีระหว่างผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อนข้าราชการร่วมงาน และเพื่อนฝูงที่สนิทชิดชอบ ศิษย์เก่าสวนกุหลาบรุ่น ม. ๘ ก. ปี ๒๔๖๔ ถึงกับเขียนไว้ว่า บรินทร์ เป็นคนที่พละนามัยสมบุรณ์แข็งแรง ชอบสนุก เฮฮา เรายกให้เขาเป็นหัวหน้าในทางพระบู้ คือถ้าใครมาเหยียบ หยามรังแกเราในทางใด ๆ เราจะต้องส่ง บรินทร์ ไปทำความเข้าใจหรือถึงต้องใช้กำลังในบางโอกาส.....

ผู้เขียนนำคำว่านักเลงเข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติของครูบาบุญในวรรคข้างบนนั้น มิใช่เขียนด้วยความไม่เคารพ แต่เขียนด้วยความนิยมและเทอดทูน คำว่านักเลงหมายถึงผู้ที่มีใจคอกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย รักพวกพ้องหมู่คณะ และเป็นผู้ชายเต็มตัว ครูบาบุญเป็นชาวเมืองสิงห์โดยกำเนิด เมืองแห่งวีรบุรุษผู้ห้าวหาญ เมืองแห่งค่ายบางระจัน จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับคำว่านักเลง ท่านผู้ซึ่งเกิดที่บางต้นโพธิ์ จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นบุตรขุนพิเศษนครกิจ (เปลื้อง) และนางพิเศษนครกิจ (ละมุด) เรียนหนังสือที่โรงเรียนประจำมณฑล

อยุธยาเมื่ออายุได้ ๗ ขวบ จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้วจึงมาเข้าศึกษา
 ต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อ พ.ศ.
 ๒๔๖๔ ในขณะที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลาย ครูบาบุญเป็นนักเรียน
 ที่เรียนดีมากคนหนึ่ง ได้รับความไว้วางใจจากครูชัชวาลย์อาจารย์ใหญ่ ให้
 เป็นผู้ตรวจสมุดทำงานของเพื่อนร่วมชั้นแทนท่านบ่อยๆ โดยเฉพาะใน
 วิชาคณิตศาสตร์ แต่ความจริงเรื่องการเรียนรู้ดีเด่นนั้นแทบจะไม่ต้องพูด
 ถึงก็ได้ เพราะนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๘ ก. ของโรงเรียนสวนกุหลาบ
 วิทยาลัยในสมัยนั้น เรียกกันว่าห้องคิง และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เป็น
 ห้องที่มีหวังจะสอบชิงทุนของพระเจ้าอยู่หัวไปเมืองนอกด้วยกันทั้งนั้น

อาจเป็นเพราะโชคของกระทรวงศึกษาธิการที่จะได้คนดีมาใช้ใน
 ราชการ จึงบันดาลให้ครูบาบุญสมัครใจเลือกเอาอาชีพครูเป็นอาชีพหลัก
 ใดๆ ที่ในสมัย พ.ศ. ๒๔๖๔ นั้น ผู้ใดก็ตามที่เรียนสำเร็จชั้นมัธยม
 ปีที่ ๘ ย่อมมีโอกาสมากมายที่จะเลือกสมัครเข้ารับราชการในกระทรวงใดๆ
 ได้ตามความพอใจ ทุกหนทุกแห่งยินดีต้อนรับด้วยความเต็มใจทั้งสิ้น แต่
 ครูบาบุญกลับเลือกเอาเป็นครูบาบุญ เพื่อสั่งสอนอบรมเด็กตาตำๆ ให้
 เป็นพลเมืองดีของชาติ ท่านเริ่มเข้ารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการ
 ตั้งแต่มียุเพียง ๑๗ ปี ๙ เดือน กับ ๒๑ วัน จนกระทั่งมีอายุถึง ๕๘ ปี
 ๔ เดือน ๑๕ วัน จึงขอลาออกจากราชการ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม
 พ.ศ. ๒๕๐๖ เนื่องจากสุขภาพไม่อำนวยให้ สมกับคำสาธุคดียของ ม.ล. ปิ่น

มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการว่า เป็นคนของกระทรวง โดยแท้

ครูบาลุนเริ่มชีวิตการเป็นครูมาตั้งแต่ยังไม่เป็นครู คือเป็นนักเรียนฝึกสอนที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ หลังจากสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ และเรียนต่อที่สามัคยาจารย์สมาคมในตอนเย็นจนสอบได้ประโยคครูมัธยม จึงได้รับบรรจุและแต่งตั้งเป็นครูโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยา เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ อยู่ได้ ๕ ปี จึงได้ย้ายมาเป็นครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓ จนกระทั่งปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ก็ย้ายเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้รั้งหัวหน้าแผนกตรวจกองวิชาการ หมกเรื่องการสอนเด็ก เริ่มต้นชีวิตการสอนผู้ใหญ่อันตั้งแต่บัดนั้นมา ชีวิตการเป็นครูของครูบาลุน แม้ว่าจะเพียงสิบกว่าปีเท่านั้นก็ตาม แต่ปรากฏว่าเป็นครูที่ดีทั้งด้านวิชาการและด้านการปกครองคนหนึ่ง ได้รับความไว้วางใจจากครูชดทันอาจารย์ใหญ่ ให้เป็นครูประจำชั้นมัธยมตอนปลาย และสามารถสอนศิษย์ให้เลื่อนชั้นไปเรียนห้องคิงได้ปลื้มมาก ๆ เพราะความขยันขันแข็ง และเข้มงวดกวดขันในการประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาการให้แก่ศิษย์โดยมิได้เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อย จึงเป็นที่เคารพรักของลูกศิษย์ลูกหาเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นงานพบปะสังสรรค์ของบรรดาศิษย์เก่าคราวใด ก็มักจะเชิญครูบาลุนไปร่วมเพื่อแสดงความเคารพกราบไหว้ด้วยความชื่นชมโสมนัสอยู่เสมอ ซึ่งครูบาลุนมักจะพูดกับเพื่อนฝูงที่สนิทสนมด้วยความตื้นตันว่า อย่างนี้แหละ

ที่ทำให้เราครูบาอาจารย์อายุยืนที่ได้เห็นลูกศิษย์ลูกหา แลแดงกตัญญู กตเวที และนี่แหละคือ รางวัลของครูที่ได้รับจากการเป็นครูนาน ๆ ความสุขที่ได้เห็นศิษย์พากันมากราบไหว้เป็นจำนวนมาก

ลองพิจารณาชีวิตตอนเข้ามาสู่วงการบริหารของท่านดูบ้าง ตำแหน่งหัวหน้าแผนกตรวจ กองวิชาการ (พ.ศ. ๒๔๗๗) หัวหน้าแผนกตรวจ กองโรงเรียนราษฎร์ (พ.ศ. ๒๔๘๒) หัวหน้าแผนกโรงเรียน กองโรงเรียนราษฎร์ (พ.ศ. ๒๔๘๕) หัวหน้ากองโรงเรียนประชาบาล (พ.ศ. ๒๔๘๕) ผู้ช่วยอธิบดีกรมประถมศึกษา (พ.ศ. ๒๔๙๔) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมสามัญศึกษา และรองอธิบดีกรมสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๔๙๖) ตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นตำแหน่งที่เรียกว่า หัวกุญแจทั้งนั้น ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของตำแหน่งที่ครูบาหลุน ดำรงอยู่ เพราะเป็นเรื่องปกติในระเบียบปฏิบัติราชการ แต่จะกล่าวถึงราชการพิเศษต่าง ๆ ที่ท่านผู้ันได้ปฏิบัติมาในระหว่างชีวิตราชการตอนทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร โดยย่อพอเหมาะกับหน้ากระดาษของประวัติครูละเม็นเท่านั้น

ในอันดับแรก จะว่าถึงเรื่องการศึกษาประชาบาลก่อน เพราะตั้งแต่ครูบาหลุนเข้ามาดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองโรงเรียนประชาบาล เกือบจะกล่าวได้ว่า ท่านหายใจเข้าออกเป็นเรื่องการศึกษาประชาบาลตลอดเวลา นายเกรียง เอี่ยมสกุล อธิบดีกรมสามัญศึกษาเขียนไว้ดังนี้ ท่านชอบยืนอยู่หน้าประตูห้องแถวหรืออาคารไม้ชั้นเดียว ซึ่งเป็นที่ตั้งกอง

โรงเรียนราษฎร์และประชาบาล มือคืบบุหรีตะพานโพ และคุยกับใคร ๆ ถึงเรื่องการศึกษาประชาบาล

เมื่อเอ่ยถึงการศึกษาประชาบาล ท่านชอบพูดว่า “ไอ้โรงเรียนประชาบาลของอ๊ว ครูประชาบาลของผมนะ ฯลฯ” และเมื่อท่านออกจากราชการไปแล้ว ท่านก็ยังพูดว่า “ประชาบาลของเราเป็นอย่างไรบ้าง” และแม้แต่เมื่อท่านนอนเจ็บอยู่ในโรงพยาบาลครั้งสุดท้ายนี้ก็ยังพูดว่า “โรงเรียนประชาบาลของเราจะไปแน่หรือ” จิตใจของท่านผูกพันอยู่กับการศึกษาประชาบาลตลอดเวลา.....

ไม่ใช่เพียงแต่หายใจเป็นเรื่องประชาบาลเฉย ๆ ครูบาฐนได้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจจนหมดตัว เพื่อปรับปรุงการศึกษาประชาบาลให้มีมาตรฐานสูงขึ้นกว่าแต่เดิมด้วย เบื้องแรกโดยการร่วมมือร่วมใจกับบรรดาท่านที่เป็นหลักสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการหลายท่านด้วยกัน ยกฐานะครูประชาบาลขึ้น ทำให้ครูประชาบาลมีศักดิ์และสิทธิ์เป็นข้าราชการพลเรือนที่คหน้าเทียมตาข้าราชการในกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ การยกฐานะครูประชาบาลขึ้นเป็นข้าราชการ ก่อให้เกิดผลดีแก่การศึกษาประชาบาลเป็นอันมาก เพราะปมด้อยที่ฝังอยู่ในจิตใจของครูประชาบาลค่อยๆ เบาบางลง มีสวัสดิการดีขึ้น และกำลังใจในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการก็มีสูงและคึกคักยิ่งขึ้นด้วย อาจมีครูประชาบาลที่เข้าทำการสอนใหม่ๆ อีกไม่น้อยที่ยังไม่ทราบว่ ครูบาฐนเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญคนหนึ่งในเรื่องนี้ ฉะนั้นก็ควรทราบไว้ในที่นี้ด้วย

เมื่อก่อนหน้าที่จะมีหนังสือสอนอ่านแบบเบสิกซึ่งเป็นทวิภาคษ์-
 วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง เข้ามาใช้ในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา ครู
 บาลูนได้เคยปรับปรุงการสอนอ่านแบบมาตรฐานมาก่อนแล้ว โดยได้เริ่ม
 นำเอาวิธีสอนเป็นคำ ๆ มาใช้ในโรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนประถม
 ศึกษาอื่น ๆ และมีหนังสือหลายเล่มที่ไต่เตาะขึ้นเพื่อการนเกิดชน เพราะ
 ความริเริ่มของครูบาลูน เช่น หนังสือลูกแมวกระโดดเป็นต้น แม้แต่การ
 สอนโดยวิธีใช้แผนภูมิ และเรื่องบัตรคำเป็นเครื่องช่วยในการอ่านหนังสือ
 เบื้องต้น ท่านก็ได้นำมาใช้แล้วเช่นกัน

เรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับจากชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เป็น
 ประถมศึกษาปีที่ ๗ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมากก็เช่นเดียวกัน ครู
 บาลูนได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทดลองปฏิบัติตามแผนการก่อน ในฐานะที่
 เป็นหัวหน้ากองโรงเรียนประชาบาลว่า ควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะได้
 ผลดีที่สุด ดังนั้นท่านจึงได้จัดชนที่โรงเรียนพญาไทเป็นแห่งแรก เมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๙๔ ต่อมาจึงได้ขยายตัวออกไปในรูปของโรงเรียนมัธยมสามัญ
 ศึกษา และโรงเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมปีที่ ๕-๖
 และ ๗) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ อันเป็นต้นกำเนิด
 ของการขยายการศึกษาภาคบังคับในสมัยนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ และ ๒๔๙๕ เป็นปีที่ครูบาลูนต้องเห็นเหนื่อย
 เกี่ยวกับการศึกษาประชาบาลเป็นอันมาก ต้องเป็นกรรมการที่ปรึกษาการ
 สัมมนาเรื่องการศึกษาประชาบาลที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสาน

มิตร เป็นกรรมการหมวดประถมศึกษา เพื่อดำเนินการปรับปรุงส่งเสริม การศึกษาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการในการชุมนุมเพื่อ การศึกษาระหว่างปีตภาคเรียนฤดูร้อน (ช.ศ.ร.) เป็นรองผู้อำนวยการ สัมมนาเรื่องการปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนประชาบาล และต้องไปร่วม ประชุมเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับ ณ ประเทศอินเดีย ต่อจาก ๒ ปีที่ กล่าวมาแล้ว ท่านต้องทำงานในการริเริ่มสร้างสรรค์ให้การศึกษา ประชาบาลก้าวหน้าทันตามเหตุการณ์ และความต้องการขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ฯ สหประชาชาติเรื่อยมา และโดยเหตุที่ได้เลื่อนขั้นดำรง ตำแหน่งรองอธิบดีกรมสามัญศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ทำให้ครูบาบุญ มีโอกาสทำงานที่ท่านรักได้อย่างเต็มที่ ทำการส่งเสริมการฝึกอบรมครู สร้าง คุรุสัมพันธ์^๕ตามจังหวัดตตงภาค จัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์^๕ กรมสามัญ ศึกษา จัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์^๕ และจัดตั้งโรงเรียนมัธยมสามัญ ศึกษาตามอำเภอต่างๆ ทั่วราชอาณาจักร ฯลฯ

แม้ในด้านการออกแบบรูปอาคารเรียนให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็ม เม็ดเต็มหน่วยก็ไม่แล้ว ครูบาบุญได้แสดงฝีมือพัฒนาแบบรูปอาคารเรียน โรงเรียนประชาบาลให้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือโรงเรียนวัด โสมนัส และโรงเรียนวัดชนะสงครามเป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นคนแรก ที่ตั้งต้นต่อเติมกระทรวงศึกษาธิการออกมาจากตัวตึกเดิม เพราะแต่ก่อน ทุกระดมกองต้องเบียดเสียดเหยียดอยู่กันแต่ในตึกใหญ่ และห้องแถวไม้ ครูบาบุญผู้^๕แหละที่ได้ขยับขยายสร้างกองโรงเรียนประชาบาลขึ้นเป็น

อาคารคอนกรีตสองชั้น และได้ใช้เป็นกรมสามัญศึกษาสืบมาจนกระทั่ง
บัดนี้

งานใหญ่ชิ้นสุดท้ายที่ครูบาลูนได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษา
ธิการ ได้แก่การประสานงานโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค
ภาคศึกษา ๒ ซึ่งตัวท่านเองเป็นผู้ประสานงาน และได้รับมอบหมายให้
เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมในคณะ
กรรมการประสานงานการปฏิบัติราชการสำหรับสี่จังหวัดภาคใต้อีกด้วย
จากการปฏิบัติราชการด้วยความตั้งใจจริง และความรอบคอบของท่าน
ทำให้การดำเนินงานในภาคศึกษา ๒ ทั้งงานนโยบาย และงานส่งเสริม
การศึกษาดำเนินไปด้วยดี สำเร็จผลสมความมุ่งหมายของกระทรวงศึกษา
ธิการอย่างน่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการส่งเสริมปอเนาะใน
ภาค ๒ ระหว่างเวลาที่รับงานสำคัญชิ้นนี้มาทำ ครูบาลูนหายใจเป็นเรื่อง
ปอเนาะ โต๊ะครู และโรงเรียนชายแดนอยู่เรื่อย ท่านต้องเดินทางขึ้นล่อง
ระหว่างกรุงเทพฯ กับสี่จังหวัดภาคใต้ตลอดเวลา ทั้งๆ ที่สุขภาพของ
ท่านในระยะนั้นกำลังทรอมเต็มที แต่ก็ไม่เคยปรียากเลยแม้แต่น้อย ผล
งานโครงการพัฒนาการศึกษาของภาคการศึกษา ๒ นี้ ม.ล. ปิ่น มาลากุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวชมเชยไว้ว่าปรากฏ
แน่ชัดว่าได้ผลดี ดีกว่าสมัยใดๆ ในประวัติศาสตร์ ซึ่งเท่ากับเป็น
ประกาศนียบัตรรับรองอยู่ในตัวแล้ว

คุณความดีและความสามารถที่แสดงออกมาให้เป็นที่ประจักษ์แก่คน
ในวงการครุฑทั่วไป เป็นผลให้ครูบาลูนได้รับเลือกเป็นกรรมการอำนวยการ

ครูสุภา และเป็นกรรมการขององค์การคำครูสุภาหลายครั้ง นับว่าครูบาสุคนธ์เป็นผู้หนึ่งที่ได้มีส่วนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ครูสุภา อันเป็นสภาพของครูอีกตำแหน่ง นอกเหนือไปจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการประจำซึ่งหนักอยู่แล้ว

ครูบาสุคนธ์ได้ชื่อว่าเป็นคนเก่งหลายอย่าง กล่าวพูด กล่าวทำโดยไม่ยำเกรงต่ออิทธิพลใดๆ ทั้งสิ้น ในเมื่อเห็นว่าเรื่องที่พูดที่ท่านนั้นจะเกิดประโยชน์และเป็นผลดีต่อการศึกษาและครูทั่วไป การโต้แย้ง หรือชี้แจง หรืออธิบายนั้น ท่านใช้เหตุผลเป็นหลัก มีความกล้า ถ้าใครแหลมเข้ามา ก็จะถูกตอกกลับไปในที่ที่ทันควันเหมือนกัน ดูเหมือนว่าครูบาสุคนธ์จะมีความรู้รอบตัวหลายด้าน เรื่องการศึกษานั้นไม่ต้องพูดถึง เรื่องธรรมะ ธรรมโมกข์พอจะพูดจะคุยกับท่านเจ้าคุณบุญญานันท์ฯ ได้ ถึงกับมีคนสงสัยอยากทราบ ว่า ครูบาสุคนธ์เป็นเปรียญอยู่วัดไหน ซึ่งความจริงแล้วครูบาสุคนธ์ไม่เคยบวชเลยจนกระทั่งถึงแก่กรรม แต่เป็นผู้รู้ธรรมจรรยาชาดกได้มากมายพอตัวทีเดียว ท่านเป็นพุทธมามกะที่เคร่งครัดคนหนึ่ง ที่บ้านมีห้องพระโดยเฉพาะ มีพระพุทธรูปบูชาที่สำคัญๆ เป็นอันมาก ตลอดจนพระเครื่องก็ศึกษาและสะสมไว้ไม่น้อยเช่นกัน

พูดถึงชีวิตราชการของครูบาสุคนธ์มามากพอสมควรแล้ว จะขอกล่าวถึงชีวิตส่วนตัวของท่านบ้าง ครูบาสุคนธ์แต่งงานกับนางสาวเทียบ วรพันธ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ อายุเพียง ๒๒ ปีเท่านั้น เรียกว่าอยู่ในวัยหนุ่มตะกั่วทีเดียว อยู่กินกันมาถึง ๕ ปีเศษ จึงมีบุตรชายโตนคนเดียว คือนายปรีช

สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๑๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นชีวิตที่สงบสุขสมบูรณ์ เป็นพ่อที่ดีของเมีย และเป็นพ่อที่ดีของลูก ไม่เคยนำความเดือดเนื้อร้อนใจ ใดๆ มาสู่ครอบครัวเลยแม้แต่ครั้งเดียว ให้แต่ความร่มเย็นประจักษ์โพธิ์ ร่มไทรของบ้าน บ้านในสวนฝั่งธนบุรีของท่านร่มเย็น สวยงาม จัดอย่างเป็นระเบียบ และมีศิลป์ มีเรือนกล้วยไม้ ที่เต็มไปด้วยกล้วยไม้มีราคา ท่านเลี้ยงของท่านเองด้วยใจรัก และศึกษาเรื่องกล้วยไม้ต่างๆ อย่างจริงจัง ครุบาลุนรักความเป็นระเบียบ แม้แต่การปกครองลูกก็ปกครองอย่างมี ระเบียบแบบแผน สมกับที่หลวงสวัสดิศาสตรบุทธิ อธิบดีกรมวิสามัญ ศึกษาคนก่อนกล่าวว่า คุณบริพัตรมีจริยบรรณของคนสมัยเก่า และवाद ลวดลายไว้อย่างน่าดูเสมอ ท่านไม่เคยตามใจลูกจนเกินเหตุ แม้จะมีลูก เพียงคนเดียวก็ตาม ให้การศึกษาแก่ลูกตามอัธยาศัยจนกระทั่งส่งไปศึกษา ต่อ ณ ประเทศเยอรมันตะวันตก เมื่อถึงคราวที่บวชให้ และแต่งงานให้ เป็นหลักฐาน นับว่าครุบาลุนเป็นพ่อที่ทำหน้าที่พ่อเสร็จสิ้น โดยสมบูรณ์ หาที่ติไม่ได้ทีเดียว

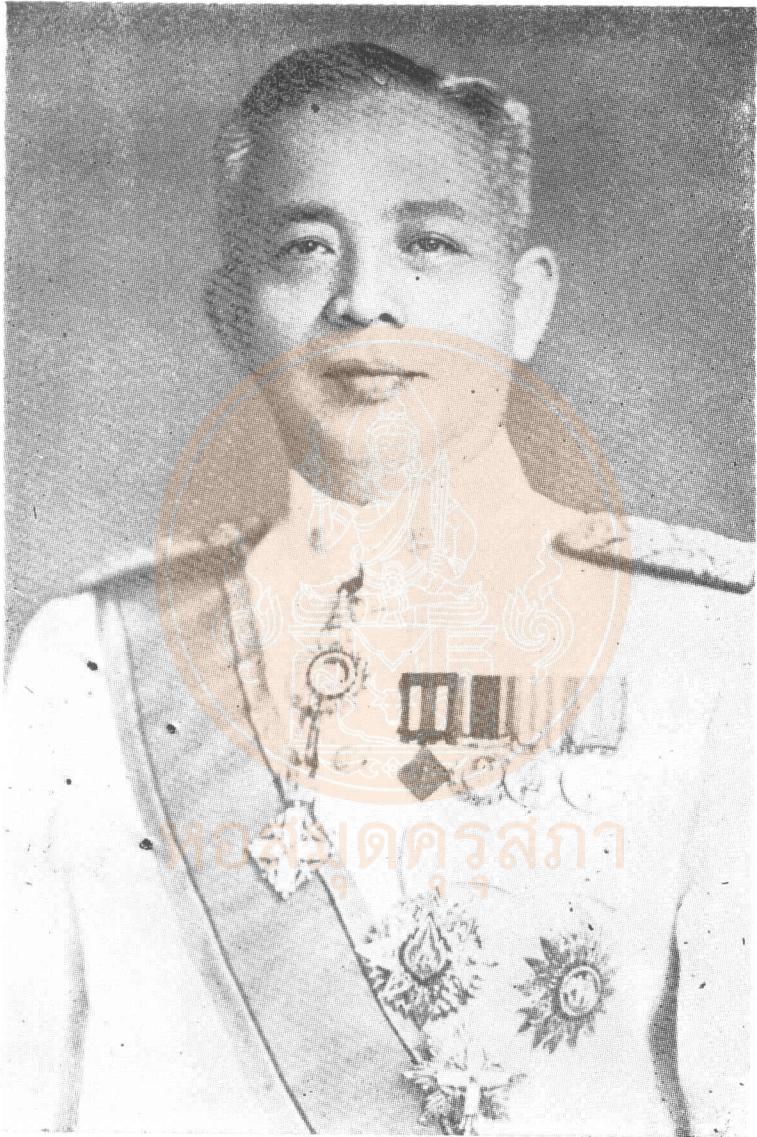
คนเราถึงจะดีอย่างไรก็ต้องตาย ครุบาลุนก็ตายเหมือนกัน ในบั้น ปลายแห่งชีวิตที่ทรากกว่าในหน้าที่ราชการ สุขภาพของท่านเสื่อมโทรม ลงมาก จนต้องขอลาออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ พักผ่อนอยู่กับบ้านบ้าง รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลบ้าง หลายครั้งหลายหน โรคมะเร็งในลำคอมิได้ทำให้ความทรหดอดทนของครุบาลุนลดน้อยลงเลย ท่านไม่เคยปริปากพูด หรือแสดงความเจ็บปวดทรมานออกมาให้ใครเห็น

ตรงกันข้ามกลับให้กำลังใจแก่ลูกเมีย ให้้อทนทำแต่ความดีอยู่เสมอ แม้
 ก่อนจะสิ้นใจในวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ครูบาบุญยังเรียกเอา
 พระพุทธรูปปางประทานพรมาบูชา ระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นครั้ง
 สุกท้าย และจากไปโดยสงบ.

ไพฑูริย์ ศุขขจร

หอสมุดคุรุสภา

นายฉาย วโรจนศิริ

นายชาย วิโรจน์ศิริ

พ.ศ. ๒๔๔๘ — ๒๕๑๐

นายชาย วิโรจน์ศิริ เดิมมีนามสกุลว่า เกลียงเกลา เป็นบุตร
นายหรอย เกลียงเกลา และนางชวย เกลียงเกลา เกิดเมื่อวันที่ ๑๖
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๘ ณ ตำบลพงตึก อำเภอท่ามะกา จังหวัด
กาญจนบุรี มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๗ คน คือ

๑. นางเสียง กล่องเกล้า
๒. นายชอย เกลียงเกลา
๓. นายชาย (เกลียงเกลา) วิโรจน์ศิริ
๔. นางซุง (ถึงแก่กรรม)
๕. นางหมิน กุมารบุญ
๖. นายเต็ค เกลียงเกลา (ถึงแก่กรรม)
๗. นายประพันธ์ เกลียงเกลา (ถึงแก่กรรม)

นายชาย วิโรจน์ศิริ เมื่ออายุ ๖ ขวบ ได้เข้าศึกษา ณ โรงเรียน
วัดท่าเรือ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ครั้นสอบไล่ชั้นประถม
ปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของประโยคประถมศึกษาในสมัยนั้นได้แล้ว ก็เข้า
มาศึกษาชั้นมัธยมต่อ ณ โรงเรียนมัธยมวัดนวลนรดิศ จนสอบไล่ได้ชั้น
มัธยมปีที่ ๕ จึงเริ่มมุ่งชีวิตในการเป็นครูโดยเข้าศึกษาในโรงเรียนฝึกหัด
ครูวัดบวรนิเวศ สอบไล่ได้รอประโยคครูประถม (ป.ป.) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕

นายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้เริ่มเข้ารับราชการอายุ ๑๙ ปี เป็นครูน้อย
โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้รับพระราชทานเงินเดือนขั้นต้น ๓๐ บาท ต่อมาอีกหก
เดือนจึงได้เพิ่มเป็น ๔๕ บาทตามวุฒิแห่งประกาศนียบัตรของตน ใน
ระหว่างการเป็นครู นายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้พยายามศึกษาวิชาชุดครู
มัธยมในเวลาเย็น ภายหลังเลิกการสอนในโรงเรียนแล้วก็ไปเรียนวิชาชุด
ครูที่สามัคยาจารย์สมาคม ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทุกวัน
ตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๐ น. ถึง ๑๙.๐๐ น. จนสอบไล่ได้วิชาชุดครูมัธยม
(ป.ม.) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับเงินเดือนเดือนละ ๘๐ บาท เมื่อ
วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าในระยะ ๖ ปี
แห่งการเป็นข้าราชการครูของนายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้รับเงินเดือน
เพิ่มจาก ๓๐ บาท เป็น ๘๐ บาท ก็เพราะผลของความอุตสาหะใฝ่ใจ
ศึกษาเล่าเรียนจนได้วิชาชุดครูมัธยมโดยแท้ ยังมีได้รับเงินเดือนขึ้นจาก
ความชอบอื่นใดเลย

บรรดาครูในสมัยนั้นที่สอบไล่วิชาชุดครู ป.ม. ได้แล้ว นิยมไป
เรียนวิชากฎหมายต่อ ถ้าครูคนใดไม่เรียนวิชากฎหมายถือว่าครี ไม่ทันสมัย
ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะครูที่สำเร็จวิชาชุด ป.ม. กันโดยมากยังหนุ่มยังแน่นอยู่
เมื่อเรียนจบ ป.ม. แล้วไม่ทราบจะศึกษาอะไรต่อ จะต่อทางจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยหรือก็ต้องออกจากครูจึงไปเรียนได้ เพราะไม่มีการเรียนตอน
เย็น ๆ หรือเรียนเก็บเป็นวิชา ๆ ได้ แต่การเรียนวิชากฎหมาย เรียนลำพัง

ตนเองที่บ้านได้ ถึงเวลาสอบก็ไปสอบเก็บไว้เป็นภาค ๆ เมื่อครบตามกำหนดแล้ว ก็ได้รับปริญญาเป็นเนติบัณฑิตบ้าง เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิตบ้าง แต่ทางราชการกระทรวงศึกษาธิการก็ไม่ค่อยชอบนัก โดยเห็นว่าบรรดาคครูเหล่านี้ไม่ตั้งใจเป็นครูจริง สนใจในวิชาที่ไม่ใช่อาชีพครู ถึงอย่างนั้นก็ดี บรรดาคครูทันสมัยเหล่านี้ก็ได้ศึกษาวิชากฎหมายจนสำเร็จสมความปรารถนาอันมากมายทั้ง ๆ ที่กำลังเป็นครูอยู่ เมื่อได้ปริญญาเนติบัณฑิตหรือธรรมศาสตร์บัณฑิตแล้วก็ลาออกจากราชการครูไปรับราชการในกระทรวงอื่น เพื่อหวังที่จะเป็นอัยการ ผู้พิพากษา นายอำเภอ จนกระทั่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดี บางคนถึงกับยอมลดเงินเดือนที่เคยได้รับ ๘๐ บาทไปรับเงินเดือนทางกระทรวงใหม่เพียง ๓๐ บาทก็มี บรรดาคครูที่ไม่ทันสมัยก็ยังรักอาชีพครู เป็นครูต่อไปด้วยใจรักเด็ก นายฉายนวโรจน์ศิริ ก็เป็นครูทันสมัยคนหนึ่ง ในสมัยนั้น จึงเรียนกฎหมายหลังจากสอบไล่วิชา ป.ม. ได้แล้ว ผลแห่งความอุตสาหะใช้ศึกษานอกเวลา การสอนนักเรียน จึงสอบไล่ได้ภาคหนึ่งแห่งหลักสูตร ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แต่มิได้ศึกษาต่อไปจนจบ เนื่องจากการได้รับความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงขึ้น ดังจะได้กล่าวต่อไป

นายฉายนวโรจน์ศิริ ระหว่างเป็นครูโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธอยู่ ผู้เขียนเคยเห็นน่านักเรียนหรือลูกเสือโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธออกมาฝึกเดินแถวบ้าง หัดกีฬา เช่น ตัดถนน วิ่งแข่งขัน วิ่งกระโดดเชือกเหล่านี้บ้าง ณ สนามญาริมถนนราชินี ติดกับคลองหลอด แถวบริเวณตรงข้ามวัดราช

ประดิษฐ์ว่าอยู่เสมอ สังเกตดูท่าทางเป็นผู้รักเด็ก ไม่เบียดเบียน ยิ้มแย้มแจ่มใสกับเด็ก และเด็กนักเรียนดูก็เคารพครู รักครู เชื่อฟังครู สนใจฟังครูพูด ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อครูเป็นอย่างดี ประชาชนผ่านไปมาเห็นแล้วก็มีแต่ชมและสรรเสริญทั้งตัวครูและนักเรียน นายฉาย วิโรจน์ศิริ เองก็แต่งกายสุภาพเรียบร้อย สวมเสื้อขนนอกสีชาวยกบด กัลปังหัด ๕ เม็ดเต็มที่อยู่กลางแดด ควบคุมนักเรียนได้อย่างมีระเบียบเสมอ การที่ผู้เขียนเห็นเช่นนี้ก็เพราะสมัยนั้น กระทรวงศึกษาธิการ อยู่ที่ปากคลองโอ่งอ่างริมถนนมหาชัย การไปมาระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ตอนเหนือแห่งกรุงเทพฯ กับกระทรวงศึกษาธิการ ต้องไปมาโดยรถรางสายบางกระบือ - ศาลาแดง ผ่านถนนราชินี เป็นประจำ และการที่ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ต้องนำนักเรียนออกมาฝึกหรือเล่นกีฬา ณ ถนนสายนี้ ก็เพราะบริเวณวัดราชบพิธไม่มีลานหรือสนามที่ใหญ่เหมาะให้เด็กนักเรียนมาก ๆ ฝึกหัดออกกำลังกายได้ ยิ่งใกล้ฤดูการแข่งขันกรีฑานักเรียนประจำปีด้วยแล้ว นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ต้องนำนักเรียนออกฝึกซ้อมกรีฑา ณ สนามดังกล่าวข้างต้นหรือมิฉะนั้นก็ที่สนามหลวง และเป็นด้วยน้ำใจรักเด็กของนายฉาย วิโรจน์ศิริด้วย ความใกล้ชิดกับนักเรียนเช่นนี้ทำให้นักเรียนเคารพรักใคร่เห็น ออกเห็นใจ ครู นายฉาย วิโรจน์ศิริ จึงควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเช่นในสนามกีฬาเป็นต้นเป็นที่พอใจของครูใหญ่และผู้บังคับบัญชาในกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุการณ์ปกครองเด็กนักเรียนดีเช่นนี้ จึงเป็นก้าวหนึ่งของผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการสนใจ ทำให้เป็นครูที่เด่นคนหนึ่ง ครูโรงเรียน

อื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในกระทรวงศึกษาธิการสมัยนั้น รู้จักมักคุ้นกับ
 “นายฉาย เกลยงเกล้า” เป็นอย่างดี

ตามธรรมดาผู้ที่จะประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ชนนห็น จำเป็นจะต้องมี
 ผู้สนับสนุนด้วย ดังสุภาษิตที่ว่า

“ แม่นมความรู้ตั้ง	ศัพท์ปัญญา
ฝึบมีคนชู	หอนชน
หัวแหวนค่าเมืองตรู	ตาโลก
ทองบรอรบพน	หอนแก้วมสร”

นายฉาย วิโรจน์ศิริก็เช่นเดียวกัน ได้รับความสนับสนุนจากครูใหญ่
 โดยสอนงานหน้าที่ครูใหญ่ให้ ให้ไปมาติดต่อกับกระทรวงศึกษาธิการอยู่
 เสมอ ๆ จนนายฉาย วิโรจน์ศิริ รุ่งานในหน้าที่ครูใหญ่เป็นอย่างดี ฉะนั้น
 เมื่อตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดสระเกศว่างลง ทางราชการจึงแต่งตั้ง
 นายฉาย วิโรจน์ศิริ ให้เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัด
 สระเกศ จังหวัดพระนคร ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗
 แต่ยั้งได้รับเงินเดือน ๘๐ บาทอยู่ตามเดิม ตอนนั้นมีอายุ ๒๙ ปี นับว่า
 เป็นเกียรติอย่างสูงในสมัยนั้น และการทำงานในหน้าที่ครูใหญ่ ก็เท่ากับ
 เป็นตัวของตัวเอง จะคิดจะทำอะไรที่ไม่ฝืดกระเบียบและเกินขอบเขตแล้ว
 ครูใหญ่ย่อมจะจัดทำเพื่อความเจริญได้ทุกประการ โรงเรียนมัธยมวัดสระเกศ
 ในสมัยนั้นนอกจาก จะคับแคบ อยู่ สัก หนึ่งย เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวหนึ่งหลัง
 สองชั้นหนึ่งหลัง ไม่กว้างขวางอะไร สนามจะให้เด็กเล่นก็ไม่มี นอกจาก
 ออกมานอกบริเวณโรงเรียน ซึ่งมีลานวัด ควบคุมนักเรียนลำบาก

แต่ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ถือโอกาสที่ว่า “ คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก ” จึงพยายามควบคุมดูแลนักเรียนของตนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้อย่างเรียบร้อย ภายในบริเวณอันจำกัด ต่อมาอีก ๒ ปีจึงได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นครูใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดสระเกศ เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้รับเงินเดือน ๑๐๐ บาท และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๘๓ ต่อมาก็ได้สอบเลื่อนตำแหน่งเป็นครูใหญ่ตรีโรงเรียนเดิม เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้รับเงินเดือน ๑๑๐ บาท และในศกนี้เองได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุด คือได้รับเบญจมาภรณ์ช้างเผือก เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔

ครั้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ครูใหญ่ผู้ “ คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก ” ก็ยังได้รับความไว้วางใจจากกระทรวงศึกษาธิการมากขึ้น คือย้ายให้ไปดำรงตำแหน่งครูใหญ่ตรีโรงเรียนไทรมิตรวิทยาลัย จังหวัดพระนคร รับเงินเดือนเท่าเดิม โรงเรียนไทรมิตรวิทยาลัยเป็นโรงเรียนใหญ่มีฐานะที่จะเป็นโรงเรียนมีชั้นเตรียมอุดมศึกษา ฉะนั้น นายฉาย วิโรจน์ศิริ จะต้องปฏิบัติงานด้านควบคุมดูแลการสอนของครู การเรียนของเด็ก ตลอดจนการปกครองครู นักเรียน และการโรงมากกว่าเดิม เพราะฐานะของโรงเรียนสูงกว่าโรงเรียนเดิม และมีสถานที่กว้างขวางกว่าด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดาย เพราะสงครามมหาเอเซียบูรพาได้ปะทุขึ้น และลูกกลมมาถึงประเทศไทย ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้นเอง ญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกหลายจุดในประเทศไทย และ

โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ด้วย ทำให้การศึกษาในกรุงเทพฯ กระจ่างใส
 ชะงักงันอยู่ ๓ - ๔ ปี นายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้รับการเลื่อนตำแหน่งและ
 เงินเดือนสูงขึ้นในปีรุ่งขึ้น คือดำรงตำแหน่งครูใหญ่โทโรงเรียนเดิม เงิน
 เดือน ๑๔๐ บาท เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ต่อมาใน
 พ.ศ. ๒๔๘๕ นั้นเอง ก็เกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ๖ โรงเรียนใน
 กรุงเทพฯ ๖ ปี ๑ เดือน และทางราชการสั่งให้พร่างไฟเพื่อป้องกันภัยทาง
 อากาศด้วย พอใกล้จะสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ทางราชการเตือนให้ประชาชน
 อพยพออกจากในเขตพระนคร และธนบุรี (อำเภอชั้นใน) และขอร้อง
 ให้ต่างจังหวัดและอำเภอชั้นนอกให้ความสะดวกแก่นักเรียนที่อพยพติดตาม
 ผู้ปกครองออกไป พอปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ กรุงเทพฯ ก็เริ่มถูกโจมตีทาง
 อากาศ โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครและธนบุรีได้รับคำสั่งให้ปิด
 โรงเรียนและอพยพไปอยู่ ณ ที่ปลอดภัย นักเรียนก็อพยพตามผู้ปกครองไป
 อยู่ต่างจังหวัด การศึกษาจึงเข้าชนระส่ำระสาย ครูทุกคนต้องเตรียมพร้อม
 อยู่ที่จะได้รับคำสั่งฉุกเฉินให้ปฏิบัติประการใด มีการอยู่เวรตามโรงเรียน
 ที่อพยพไปทั้งกลางวันและกลางคืน ครูต้องผจญต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้นจาก
 เดิม บางอย่างถึง ๒๐๐ - ๓๐๐% แต่เงินเดือนได้เพิ่มจากปกติเพียงเล็กน้อย
 เช่น ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ เพิ่มให้อีกคนละ ๑๐ บาท ต่อเดือน และใน
 พ.ศ. ๒๔๘๘ เพิ่มให้คนละ ๕๐ บาท ต่อเดือน เป็นต้น เรียกว่าเพิ่ม
 ขยับสงคราม จนเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ สงครามจึงสงบ โรงเรียน
 ทั่วๆ อพยพเอกสารและพัสดุสิ่งของกลับเข้าสถานที่เดิม และเปิดเรียนใน

พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นบางโรงเรียน เพราะบางโรงเรียนก็ต้องเป็นที่พักของทหารสหประชาชาติ บางโรงเรียนก็ถูกโจมตีทางอากาศเสียหายมากถึงกับจะต้องสร้างใหม่ ครูใหญ่ในครั้งนั้นต้องปฏิบัติราชการอย่างเสี่ยงต่อชีวิตทีเดียว

นายฉาย วิโรจน์ศิริได้ปฏิบัติราชการในหน้าที่ครูมาถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นเวลา ๒๒ ปี จึงลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ เพื่อรับบำนาญ วาสนา หรือชะตาของบุคคลย่อมเป็นไปตามพรหมลิขิตของแต่ละบุคคล ๆ ไป ห้ามสิ่งอื่นใดมาทักทวนไม่ นายฉาย วิโรจน์ศิริเป็นผู้มีวาสนาและชะตาดีคนหนึ่ง เพราะมีโอกาสอยู่ใกล้ชิด จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ในฐานะญาติสนิท จึงทำให้นายฉาย วิโรจน์ศิริ ลาออกจากหน้าที่ราชการครูซึ่งก็กำลังจะรุ่งโรจน์อยู่เหมือนกัน เพราะกำลังได้รับตำแหน่งครูใหญ่โท ในโรงเรียนที่ใหญ่และยังไม่ทันได้ปฏิบัติราชการในหน้าที่ได้เต็มที่ก็เกิดสงครามดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนได้เขียนคำไว้อาลัยในหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ตอนหนึ่งว่า:-

“แต่จะขอกล่าวอีกสักเล็กน้อย เพราะเป็นความดีของอาจารย์ฉายที่พวกครูเราทั้งหลายไม่ควรลืมเสีย ข้าพเจ้าจำได้เมื่ออาจารย์ฉายเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียน ไตรมิตร วิทยาลัย ได้มีโอกาสเข้าไปทำงานพิเศษในทำเนียบรัฐบาล สมัยท่าน จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี อาจารย์ฉายเป็นผู้มีเสน่ห์ การงานดี กิริยาวาจา ปฏิภาณดีเข้ากับคนได้ทุกชั้น และใครๆก็เคารพรักใคร่ทักทวน ครูฉายได้พยายามให้ทางราชการ

สำนักนายกรัฐมนตรี เชิญครูใหญ่ๆ คนที่เห็นสมควรไปในงานพิธีต่างๆ พวกครูในสมัยนั้นได้มีโอกาสเปิดหูเปิดตา ข้าพเจ้ายังจำได้ เมื่อทำเนียบเปิดสโมสรวรรณคดี มีท่านผู้ใหญ่อาทิ ท่านนายกรัฐมนตรี ท่านผู้บัญชาการรัฐมนตรีหลายท่าน และราชบัณฑิตเป็นจำนวนมาก เมื่อเลี้ยงอาหารแล้ว ก็มีการประกวดปฏิภาณกวี หัวข้อเรื่องว่า "หญิงกับชายใครจะดีกว่ากัน" เมื่อแต่งแล้วก็เดินไปอ่านที่หน้าเครื่องขยายเสียง มีผู้ไปอ่านจำได้ มีพระราชธรรมนิเทศและใครๆ อีกหลายท่าน แต่ที่ไม่กล้าก็มีมาก ข้าพเจ้าเขียนแล้วส่งให้อาจารย์ฉายอ่านดู อาจารย์ฉายเห็นว่าเป็นแนวแปลก จึงยุให้ข้าพเจ้าออกไปอ่าน ข้าพเจ้าจำใจออกไปอ่านด้วยความประหม่า เมื่ออ่านแล้วได้รับการปรบมือจากท่านผู้ใหญ่ ทำให้ข้าพเจ้าใจชื้นขึ้นมาอย่างอธิบายไม่ถูก และยังขอใบอาจารย์ฉายอย่างไม่รู้หาย เข้าใจว่าทางทำเนียบรัฐบาลสมัยนั้นคงจะจกรายงานการประชุมไว้เป็นแน่ อาจารย์ฉายยังพยายามให้ครูไปในงานพิธีต่างๆ ใต้นัดหมายกระตุ้นเตือนชักชวนให้ไปกันมากๆ และพร้อมๆ กัน วันปีใหม่ วันเกิดของรัฐมนตรี เป็นต้น"

นายทิมขุ (ทองคำ) ถนัดอักษร ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทะเบียนการค้า กระทรวงเศรษฐกิจก็ได้เขียนไว้ว่า :-

"นายฉาย วิโรจน์ศิริ เป็นนักเรียน ป.ป. ออกเป็นครูก่อนข้าพเจ้าสักหนึ่งปี ได้เริ่มเป็นครูประจำชั้นด้วยกันกับข้าพเจ้าที่โรงเรียนวัดราชบพิธ เมื่อปลายปี ๒๔๗๐ และได้เคยเรียนวิชาครู วิชาภาษาไทยที่สามัคยาจารย์เพื่อเลื่อนวิทยฐานะเป็น ป.ม. ด้วยกันมาประมาณ ๒ ปี โดยการสอบวิชาชุด

เป็นคนหัวดีและสุขุม พุทน้อย เรียนพร้อมกันแต่สอบไล่ได้ ป.ม. ก่อน
 ข้าพเจ้าหนึ่งปี ไม่เป็นคนโอ้อวด ใจคอว่าเรงดีเรียบร้อย และอยู่ใน
 ระเบียบ วินัยปกครองนักเรียนได้ดีมาก เด็กทั้งรททั้งกลว นักเรียนที่เป็น
 ผู้ใหญ่แล้ว พุดถึงแกเสมอ

นายฉาย วิโรจน์ศิริ ใจคอโอบอ้อมอารีกะเพื่อนฝูง ข้าพเจ้าจำได้
 ว่าเมื่อปี ๒๔๘๗ หลังจากข้าพเจ้ากลับจากเป็นเศรษฐกรจังหวัดพระตะ-
 บองราวสักปีหนึ่ง ยากจนลงเพราะเงินเพื่อ แก่เคยไปเยี่ยมข้าพเจ้าครั้งหนึ่ง
 แต่ไม่พบ ได้เขียนบันทึกไว้ ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจความหมายว่า ถ้าข้าพเจ้า
 จะไปหาแก ซึ่งขณะนั้นทำงานใกล้ชิดกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายก
 รัฐมนตรี ก็คงมีงานทำในตำแหน่งตั้น แต่ข้าพเจ้าไม่ไป ข้าพเจ้าเข้าใจ
 ตั้น เพราะเชื่อว่าคนในตำแหน่งตั้นขนาดนั้น และจากกันไปนานตั้ง
 ๕ ปีแล้ว เขากงไม่สอบหาที่อยู่ และบุกเข้าไปหาคนยากจนอย่างข้าพเจ้า
 ข้าพเจ้านึกถึงน้ำใจนต้งามของเขายู่เสมอ”

ประมวลเหตุผลจากถ้อยคำของผู้เขียนและของนายที่ชายุ ถนัดอักษร
 แล้ว ผู้อ่านก็ย่อมจะทราบได้ว่า ทำไมนายฉาย วิโรจน์ศิริ จึงลาออกจาก
 หน้าที่ข้าราชการครูไป และในระยะต่อมาก็ได้เข้ารับตำแหน่งผู้ช่วย
 เลขาธิการนายกรัฐมนตรื สำนักนายกรัฐมนตรื

นอกจากนั้นในระยะเวลาเดียวกันนี้เองที่ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้
 เปลี่ยนนามสกุลจาก “เกลียงกลา” เป็น “วิโรจน์ศิริ” ครนต่อมามีการ

เปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาล จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีก นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรีอีก เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๒

ครั้นถึงวาระมีการรับสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี และได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๕ มีกำหนดเวลา ๕ ปี การเป็นผู้แทนราษฎรของนายฉาย วิโรจน์ศิริ ครองนี้ ชุณหงษ์ฤทธิศึกษากร ผู้เคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเคยเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้กล่าวคำอาลัยตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าได้รู้จักคุ้นเคยสนิทสนมกับคุณฉาย วิโรจน์ศิริ มาเป็นเวลานานตั้งแต่ครั้งคุณฉาย วิโรจน์ศิริเป็นครูโรงเรียน วัดราชบพิศ จังหวัดพระนคร และในภายหลังเมื่อครั้งคุณฉาย วิโรจน์ศิริ เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี และได้เคยดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในสมัยฯลฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ข้าพเจ้าจึงได้รู้จักนิสัย ใจคอ และความประพฤติของคุณฉาย วิโรจน์ศิริ เป็นอย่างดีพอสมควร คุณฉาย วิโรจน์ศิริ เป็นคนรักเพื่อนฝูงดี อำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องในหน้าที่ดี การปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎรก็เอาใจใส่อุตสาหะช่วยบำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง สำหรับในส่วนจังหวัดกาญจนบุรีเป็นอย่างดี การปฏิบัติหน้าที่ราชการก็เป็นผู้เอาใจใส่ มีความมานะอดทน เพียรพยายาม เพื่อให้บรรลุผลดีที่สุจริตที่จะพึงกระทำได้มีความประพฤติสุภาพเรียบร้อย และมีสัมมาคารวะต่อผู้หลักผู้ใหญ่ดี นับว่าเป็นผู้ที่ได้ทำตนเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติประชาชนเป็นอย่างดี ประกอบด้วยเป็นบุคคลที่มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณเป็นอย่างดี

เมื่อคุณนาย วิโรจน์ศิริ ได้มาถึงแก่กรรมจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ ก็เป็นที่น่าเสียดาย และเศร้าสลดใจอาลัยรักเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมาอีก ๒ เดือน นายฉาย วิโรจน์ศิริ ได้ดำรงตำแหน่งเลขานุการนายกรัฐมนตรีนับแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีนับแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ และต่อมาอีก ๒ ปี ก็ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นอีก เป็นรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนับแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีนับแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๗

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ก็สิ้นสุดลงตามวาระคือ ครบ ๕ ปี นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็พ้นจากการเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี และมีการรับสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎรใหม่อีก นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็สมัครเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีอีก และราษฎรได้ทำการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ได้รับเลือก

เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีอีกเป็นคำรบ ๒ ต่อมาในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นอีก เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี อันเป็นตำแหน่งราชการการเมืองที่สูงสุดของชีวิตนายฉาย วิโรจน์ศิริ ใน สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี

ความเป็นรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สิ้นสุดลงเมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ว่า

“เนื่องด้วยปรากฏว่า รัฐบาลอันมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้บริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ทงไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ คณะทหารซึ่งมีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองไว้ได้และทำหน้าที่เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ข้าพเจ้าจึงขอตั้งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ขอให้ประชาชนทั้งหลายจงอยู่ในความสงบ และให้ข้าราชการทุกฝ่ายฟังคำสั่ง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป”

ในวันเดียวกับที่มีการประกาศพระบรมราชโองการนี้เอง นายฉาย วิโรจน์ศิริ ผู้มีความกตัญญูกตเวทีซื่อสัตย์ต่อผู้มีพระคุณอย่างแรงกล้า ได้ติดตามจอมพล ป. พิบูลสงครามไปประเทศกัมพูชาด้วย ดังคำไว้อาลัยของพลตำรวจตรีชุมพล โลหะชาละ ผู้บังคับการกองปราบปรามตอนหนึ่งว่า

“ คุณฉายนอกจากจะมีความรู้ดีแล้ว ยังมีความมานะบากบั่น ไม่ยอมย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ และสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอ ด้วยคุณสมบัติอันนี้ ได้ส่งคุณฉาย ก้าวจากบุคคลธรรมดาจนได้ตำแหน่ง ซึ่งน้อยคนจะชนได้ถึงในเวลาอัน อีกร้อยหนึ่งด้วยความขยันขันแข็ง และซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ก็ช่วยให้คุณฉายได้ มีความเมตตา และไว้วางใจเป็นอย่างมาก จากท่านนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ทั้งในการส่วนตัวและทาง ราชการ ข้าพเจ้ายังจำได้ว่าในวันที่เกิดความเปลี่ยนแปลง ทางการเมือง..... และฯ พล.ฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เดินทางโดยรถยนต์ออกจากประเทศไทยนั้น คุณฉายเป็น บุคคลหนึ่งที่มีส่วนไป ในขบวนนั้นด้วย คุณฉายกับข้าพเจ้า ได้ร่วมเดินทางไปส่ง ฯ พล.ฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จน เข้าเขตประเทศกัมพูชา และท่านหาที่พักได้แล้ว จึงพากัน กลับประเทศไทย ข้าพเจ้ากลับมารายงานผู้บังคับบัญชาและ ปฏิบัติราชการตามสังกัดเดิมเพราะเป็นข้าราชการประจำ ส่วน คุณฉาย เป็นข้าราชการการเมืองจึงต้องพ้นจากตำแหน่งและ หน้าที่ ไปตามวิถีทางแห่งการเมือง..... ”

ชีวิตข้าราชการของนายฉาย วิโรจน์ศิริในหน้าที่ข้าราชการครู ๒๒ ปี และข้าราชการการเมือง ๑๑ ปี รวม ๓๓ ปี ก็สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ อันเป็นวันประกาศพระบรมราชโองการเรื่องการ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า

“(ก) ให้สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎร ของสมาชิกประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒ สิ้นสุดลงในวันประกาศพระบรมราชโองการนี้”

นอกจากเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนาย นาย วิโรจน์ศิริ ยังได้รับพระราชทานเหรียญตราอื่นอีกคือ เหรียญฉลองพระนคร ๑๕๐ ปี เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย ตริตาภรณ์ช้างเผือก ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก และประถมาภรณ์มงกุฎไทย ส่วนทางด้านสภาอากาศไทยก็ได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณ

นาย นาย วิโรจน์ศิริ ขณะพ้นจากราชการการเมือง มีอายุ ๕๒ ปีหลังจากกลับจากประเทศกัมพูชาแล้ว ก็ไปบำเพ็ญชีวิตอันสงบอยู่ ณ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี จึงเริ่มป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง อาการของโรครุนแรง ถึงกับต้องเข้ารักษาตัว ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ต่อมาอีก ๑ เดือน แพทย์ตรวจพบว่ามีโรคหัวใจเข้าแทรกเพราะเส้นโลหิตที่หัวใจตีบ และได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวายเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐ เวลา ๗.๓๐ น. ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า รวมอายุได้ ๖๑ ปี ๒ เดือน ๒๒ วัน

นาย นาย วิโรจน์ศิริ ได้จากไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ นอกจากเหลือคุณงามความดีให้เป็นเครื่องระลึกถึงกันอยู่ต่อไปแล้ว ก็เหลือบุตรธิดาไว้เพื่อเจริญรอยความซื่อสัตย์ และมีความกตัญญูต่อบุคคลเวทียิ่งบิดารวม ๑๐ คนคือ

๑. นางชรัตน์ พิณแก้ว
๒. นายชลอ วิโรจน์ศิริ
๓. นางชลิตา วิโรจน์ศิริ
๔. นางเฉลย ยุทธะเสวี
๕. ร.อ. ชรินทร์ วิโรจน์ศิริ
๖. ร.ต. ชชาติ วิโรจน์ศิริ
๗. ส.ต.อ. อำนาจ วิโรจน์ศิริ
๘. นายอัจฉริยะ วิโรจน์ศิริ
๙. นายฉันทฤทธิ์ วิโรจน์ศิริ
๑๐. นายกิตติภัทร วิโรจน์ศิริ

ก่อนจะถึงอวสานแห่งประวัติ นายฉาย วิโรจน์ศิริ ขอนำคำกล่าวไว้อาลัยของนางละไม วิโรจน์ศิริ ตอนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

“คุณฉายจากไปแล้ว ไม่คิดเลยว่า จะขาดพ่อของลูกเร็วเช่นนั้น ไม่อาจหักห้ามความรักและความอาลัยลงได้เลย ก็ได้แต่ระลึกถึงคุณความดี และคำพูดต่างๆ ที่เคยพูดเคยสอนให้หัดใจ เมื่อแสดงความห่วงใยในการเจ็บป่วย เธออย่างกลัว ฉันตายแล้ว ร่างกายเป็นไปตามธรรมชาติ ย่อมมีที่สิ้นสุด เมื่อถึงเวลา ก็ต้องเป็นไป ถ้าฉันเป็นอะไรไปแล้ว ก็อย่าเสียใจมากจนเกินไป ขออย่าห่วงและกังวลเลย ให้นึกถึงแต่สิ่งดีงามเพื่อจะได้เป็นทางไปเกิดในภพที่ดีชาติที่ดีต่อไป อยู่ข้างหลังจงทำตัวให้ดี เลี้ยงลูกให้เป็นคนดีต่อไป” ไม่มีใครอีกแล้ว ที่จะ

รักและห่วงใยเท่าลูก เมื่อก่อนเจ็บหนักบ่นว่า ‘เวลานั้น
ไม่สบายมาก ๆ ไม่อยากเห็นหน้าลูกเล็ก ๆ ๓ คนเลย หน้าลูก
มันเศร้าก็รู้ว่า พ่อห่วงลูก ไม่อยากเห็นหน้าสลดของลูก
เพราะสงสารลูก ก็ได้แต่ปลอบว่า ‘ไม่เป็นไรมากต้องหาย
และได้อยู่กับลูกอีกนาน

บัดนี้คุณนายก็ได้จากไปแล้วด้วยคุณความดีความซื่อตรง
ของพ่อที่ปฏิบัติตลอดมา ก็คงเป็นแนวทางให้ลูกได้ดำเนิน
ชีวิตในทางที่ตรงเช่นเดียวกัน ขอให้วิญญาณของคุณนาย
สามที่รักยิ่ง ประสพสุขยิ่งในสัมปรายภพโน้นด้วยเถิด และ
ถ้าหากชาติหน้ามีจริง ขอให้ได้พบคุณนาย และได้เป็นสามี
ภรรยาพร้อมทุกข์ร่วมสุขกันตลอดไป”

“คุณนาย” สิ้นชีพแล้ว

อนิจจา

เกยรตยศขอเสียงปรา—

กฏให้

ตระกูล “วิโรจนศรี” มา

โนชฌุยัง

ทนายทรมรักษ์ไว้

โลกซ้องสรรเสริญ

ขุนวิรุพหจรรยา

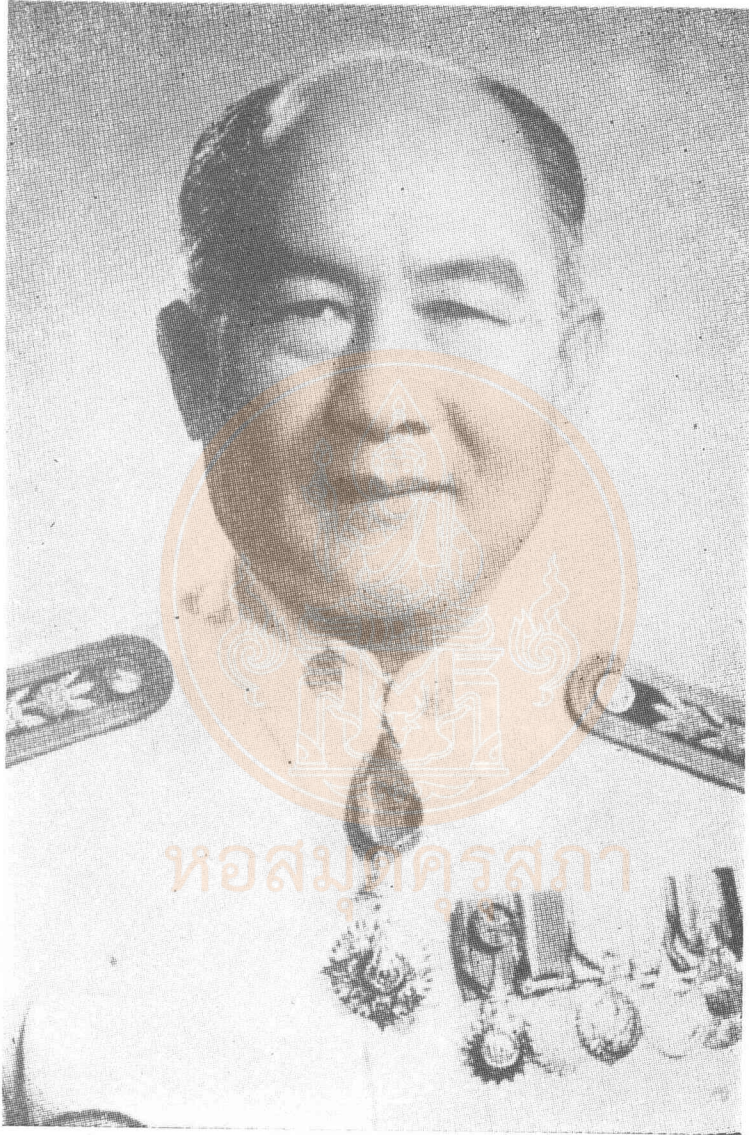
๒๕ นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดา

พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๕๑๐

นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดา เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๕๐ ที่ตำบลวัดเกตฯ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรนายชม และนางบัวเขียว สุทธปรีดา มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๔ คน คือ

๑. นายบุญช่วย สุทธปรีดา
๒. นายบุญศรี สุทธปรีดา
๓. นางบัวผัด สุทธปรีดา
๔. นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดา

นายทรงศักดิ์ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนวัดเกตกุการาม เมื่อเรียนจบชั้นประถมแล้วได้ไปศึกษาต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนปรินสรอยแยลวิทยาลัย และที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๗ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ แล้วได้ลาออกไปศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพฯ ในชั้นมัธยมปีที่ ๘ แต่ในเวลาต่อมามีเหตุขัดข้องทางครอบครัว และขาดทุนทรัพย์ จึงต้องลาออกจากโรงเรียนเพื่อหางานทำ นายทรงศักดิ์ มีน้ำใจรักการเป็นครูจึงได้สมัครเข้าเป็นครูเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และได้

นายทรงศักดิ์ สุทธิประดา

ทำการสอนอยู่ที่โรงเรียนประจำจังหวัดเชียงราย “สามัคคีวิทยาคม” ต่อมาอีก ๒ ปี ก็สอบวิชาชุดครู พ.ป. ได้

นายทรงศักดิ์ สุทธปรีดาได้สมรสกับ นางสาวเกตุแก้ว ศุภการกำจร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ มีบุตรธิดารวม ๙ คน คือ

- (๑) นางมณฑา ไพบูลย์
- (๒) นางสุมาลี รัตนปราการ
- (๓) นายปรีชา สุทธปรีดา
- (๔) นางปราณี แคนสุวรรณ
- (๕) นางสาวฉวีวรรณ สุทธปรีดา
- (๖) นายปริญญา สุทธปรีดา
- (๗) นางสาวนารี สุทธปรีดา
- (๘) นางสาวนิตยา สุทธปรีดา
- (๙) นางสาวสุทธิดา สุทธปรีดา

ชีวิตราชการของนายทรงศักดิ์ สุทธปรีดาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเป็นลำดับจากตำแหน่งครูจัตวาโรงเรียนประจำจังหวัดเชียงราย “สามัคคีวิทยาคม” จนถึงตำแหน่งผู้ตรวจการศึกษ ภาคศึกษา ๘ และมีเกียรติประวัติตลอดมา จะเห็นได้ดังต่อไปนี้

ภายหลังการรับราชการในหน้าที่ครูโรงเรียนประจำจังหวัดเชียงราย “สามัคคีวิทยาคม” มาเป็นเวลา ๔ ปีแล้ว ก็ได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งหน้าที่ทางด้านบริหาร กล่าวคือได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้ย้ายไปรับราชการในตำแหน่งกรรมการอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน หลังจากการที่ไทยเกิดกรณีพิพาทกับประเทศอินโดจีน ของฝรั่งเศส เรื่องเขตแดนด้านตะวันออกของประเทศไทย โดยมีญี่ปุ่นเป็นผู้ดำเนินการใกล้เคียงแล้ว ไทยก็ได้รับดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตอนเหนือกลับคืนมา และได้ให้ชื่อดินแดนที่ได้คืนมานี้ว่าจังหวัดลานช้าง ทางราชการจึงแต่งตั้ง นายทรงศักดิ์ สุทรปริตตา ให้ไปรักษาการในตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอหาญสงคราม จังหวัดลานช้างใน พ.ศ. ๒๔๘๔ แต่ต่อมาในปีนั้นเองก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดผู้ช่วย จังหวัดลานช้าง ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๗ นายทรงศักดิ์ สุทรปริตตา ได้มาดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดผู้ช่วย จังหวัดเลย และได้มีโอกาสช่วยเหลืองานของ ขบวนการเสรีไทย ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้เป็นศึกษาธิการจังหวัดผู้ช่วยจังหวัดลำปาง และในปีเดียวกันนั้นเอง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดนันทบุรี แล้วก็ถูกย้ายกลับไปเป็นศึกษาธิการจังหวัดลำพูนในปีเดียวกัน ครั้นรับราชการอยู่ที่จังหวัดลำพูนได้ ๙ ปี ก็ถูกย้ายไปดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดแพร่ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้เป็น

ศึกษาธิการจังหวัดลำปาง อีกสองปีต่อมาได้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการ
จังหวัดเชียงใหม่ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้เลื่อนขั้นเป็นผู้ตรวจการศึกษา
ภาคศึกษา ๘ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สูงที่สุดในชีวิตราชการของนายทรงศักดิ์
สุทรปรีดา และได้อยู่ในตำแหน่งนี้เรื่อยมาจนกระทั่งถึงแก่กรรม

นายทรงศักดิ์ สุทรปรีดาได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ตรีตาราภรณ์มงกุฎไทย จตุรตาราภรณ์ช้างเผือก เหรียญบรมราชาภิเศก
รัชกาลที่ ๙ เหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๔ และเหรียญ
ลูกเสือสดุดี

นายทรงศักดิ์ สุทรปรีดา ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อ
วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๐ รวมอายุได้ ๕๙ ปี ๑๐ เดือน ๒๕ วัน
มีประวัติการรับราชการดี และนับได้ว่าเป็นตัวอย่างอันดีแก่ครูทั้งหลาย
ทางด้านครอบครัวนั้น นายทรงศักดิ์ สุทรปรีดา เป็นบิดาที่ดี มีความ
รักใคร่ห่วงใยลูกของตนเป็นอันมาก อุตสาหะเลี้ยงดูให้ความอุปการะ
ทุกอย่าง ได้พยายามให้บุตรได้เล่าเรียนอย่างเต็มที่ และบุตรทุกคนได้มี
โอกาสเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยทุกคน นายทรงศักดิ์เป็นคนเปิดเผยพูดตรง
ไปตรงมา ได้ก่อร่างสร้างตัวมาด้วยความมานะอดทน เริ่มชีวิตราชการ
มาจากชนต่ำด้วยการเป็นครู แล้วพยายามไต่เต้าเลื่อนฐานะหน้าที่การงาน
ของตนสูงขึ้นมาตามลำดับด้วยลำแข้งของตนเอง นายทรงศักดิ์นอกจาก

จะหาทางช่วยตนเองแล้ว ยังทำตนให้เป็นผู้นำที่ค้ำของครอบครัวอีกด้วย ส่วนในตำแหน่งเกียรติยศชื่อเสียงนั้น นายทรงศักดิ์ก็สามารถสร้างคุณงามความดีให้เป็นที่เคารพนับถือทั้งในวงราชการและในวงสังคมทั่วไป ในตำแหน่งความประพฤตินั้นแล้วนายทรงศักดิ์เป็นคนเรียบร้อย มีใจเพื่อแม่และโอบอ้อมอารี มีความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติราชการและมีความซื่อสัตย์สุจริต จึงเป็นที่รักใคร่และเคารพนับถือของผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลที่เฝ้าพบปะและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยทั่วไป

นายทรงศักดิ์ สุทรปริศาเป็นผู้ที่สนใจในการเมือง ได้ลาออกจากราชการเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ แต่ไม่ได้รับความสำเร็จ จึงกลับเข้ารับราชการใหม่

สำหรับงานฝ่ายลูกเสือนั้น นายทรงศักดิ์ได้ให้ความสนใจและพยายามส่งเสริมกิจการต่างๆ เป็นอย่างดี ได้เข้ารับการอบรมผู้กำกับลูกเสือสามัญชั้นวุฒตแบดจรุ่นแรกที่ค่ายลูกเสือวชิราวุธ และได้ปฏิบัติตามกฎลูกเสือข้อ ๘ อย่างครบถ้วน คือเป็นผู้ที่มีใจร่าเริงและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ดังจะเห็นได้จากการเข้าอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือคราวนั้น นายทรงศักดิ์แทบวม เนื่องจากต้องทำงานและเงินมาก แต่ก็มีได้ย่อท้อหรือปรีปากบ่นแต่ประการใด กลับมีความมานะอดทน พยายามเข้ารับการอบรมอยู่จนจบ และในที่สุดก็ได้รับเครื่องหมายวุฒตแบดจเช่นเดียวกับผู้เข้าอบรมอื่น ๆ

ในตำแหน่งราชการพิเศษนั้น นายทรงศักดิ์ สุทธิปริดาได้เคยช่วยเหลือ
 ขบวนการเสรีไทยเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นนายหมวดเอก
 ผู้บังคับกองร้อยกองอาสารักษาดินแดน และได้เป็นกำลังสำคัญช่วยเหลือ
 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในการ
 ดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกด้วย

ผู้ตรวจการศึกษา ภาคศึกษา ๘ สังกัด

หอสมุดคุรุสภา

นามานุกรมครุในหนังสือประวัติครุของครุสภา

พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๒

ชอ

พ.ศ.

เล่มที่/ พ.ศ.

ก
กลับเพชรศึกษากร (แหวน กลับเพชร), ๒๔๒๓-๒๔๙๖ ๙/๒๕๐๙

ขุน

กุศล กุสโล, พระอาจารย์ ๒๔๔๑-๒๔๙๘ ๑๑/๒๕๑๑

จ

จรัลชวนะเพท (ชุ่ม จรัลชวนะเพท), ๒๔๒๓-๒๔๙๖ ๓/๒๕๐๒

พระยา

จันทรรักษา เทวกุล, หม่อมเจ้าหญิง ๒๔๒๗-๒๔๙๘ ๓/๒๕๐๒

จ้านงพิทยประสาท (เสนอ ฉลองวิทย์ ๒๔๔๒-๒๕๐๑ ๕/๒๕๐๔

จ้านงพิทยประสาท), ขุน

จันท์ พลจันทร, นาย ๒๔๔๕-๒๕๐๙ ๑๑/๒๕๑๑

เจ.อี. เดวิส, นาย ๒๔๔๔-๒๔๙๔ ๗/๒๕๐๖

ชื่อพ.ศ.เล่มที่/ พ.ศ.

จ

เจือ นัวประยูร, นาย	๒๔๓๕—๒๕๐๖	๑๐/๒๕๑๐
แจ่มวิชาวสอน (แจ่ม นิยมเหตุ), หลวง	๒๔๓๑—๒๕๐๘	๑๐/๒๕๑๐

น

นาย วิโรจน์ศิริ, นาย	๒๔๔๘—๒๕๑๐	๑๒/๒๕๑๒
----------------------	-----------	---------

ช

ชยันตาทนเรนทร, กรมพระยา, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ	๒๔๒๘—๒๔๙๔	๖/๒๕๐๕
ชาญครุณวิทย์ (พริ้ง มนธาตุผลิน), หลวง	๒๔๓๔—๒๕๐๕	๙/๒๕๐๙
ชำนาญอนุสาสน (ทองคำ โคपालสุต), พระ	๒๔๓๐—๒๕๐๐	๓/๒๕๐๒

ชุนห์ อรุณโรจน์, นาย	๒๔๔๔—๒๕๐๒	๙/๒๕๐๙
เชษฐพลศิลป์ (ม.ล. เล็ก อิศรางกูร), หลวง	๒๔๒๙—๒๔๙๓	๗/๒๕๐๖

เชียวพิทยาการ (เชียว เชียวพิทยาการ), ขุน	๒๔๔๔—๒๔๙๐	๙/๒๕๐๙
---	-----------	--------

ณ

ณเร (ปุ่น รักษะสุวรรณ), ท่านอาจารย์	๒๔๐๙—๒๔๙๘	๓/๒๕๐๒
-------------------------------------	-----------	--------

ชขอพ.ศ.เล่มที่/ พ.ศ.

ด

ดร.ณพยุหะรักษ์ (บุญเย็น ธนโกเศศ),	๒๔๓๓—๒๔๘๕	๖/๒๕๐๕
พระ		
ดัลลิว. ยี. ยอนสัน, นาย	๒๔๑๓—๒๔๘๙	๑/๒๕๐๐
ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา, สมเด็จ	๒๔๐๕—๒๔๘๖	๑/๒๕๐๐
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ		

ด

ถนอม นาควัชระ, นาย	๒๔๓๘—๒๕๐๓	๗/๒๕๐๖
ถึก พรหมมาณพ, นาย	๒๔๔๒—๒๕๐๒	๑๑/๒๕๑๑
ถถม หงสกุล, นาย	๒๔๒๘—๒๔๕๔	๒/๒๕๐๑

ท

ทรงศักดิ์ สุทธิปริธา, นาย	๒๔๕๐—๒๕๑๐	๑๒/๒๕๑๒
ทองทิมาญู ทองใหญ่, หม่อมเจ้า	๒๔๒๙—๒๔๘๕	๖/๒๕๐๕
ทิม กาญจนโอวาท, นาง	๒๔๑๓—๒๔๕๗	๒/๒๕๐๑
ทิม อติเปรมานนท์, นาย	๒๔๔๒—๒๕๐๙	๑๒/๒๕๑๒
เทพศาสตรัสถิตย์ (ให้ กภาพศิษย์),	๒๔๒๓—๒๔๗๒	๔/๒๕๐๓
พระยา		
เท็ง คงปญโญ (เท็ง ชูมาประโคน),	๒๔๐๘—๒๔๙๕	๔/๒๕๐๓
พระอธิการ		

ช อพ.ศ.เล่มที่/ พ.ศ.

ธ

ธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา), เจ้าพระยา	๒๔๑๙—๒๔๙๖	๒/๒๕๐๑
ธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกถึก), หลวง	๒๔๐๑—๒๔๗๑	๓/๒๕๐๒

น

นอร์แมน ชัตตัน, นาย	๒๔๒๔—๒๔๙๓	๓/๒๕๐๒
นอร์แมน ลัมลีย์ เซลลีย์, นาย,	๒๔๑๗—๒๔๙๑	๕/๒๕๐๔
นารถ โทธิประสาท, นาย	๒๔๔๔—๒๔๙๗	๖/๒๕๐๕
นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วารสารณ์, นาง	๒๔๔๐—๒๕๐๓	๗/๒๕๐๖

บ

บรมบาทบำรุง (พิณ ศรีวรรธนะ), พระยา	๒๔๒๘—๒๔๙๘	๔/๒๕๐๓
บรรเจด็จวิชาชาญ (ชม บุญยากม), พระ	๒๔๒๕—๒๕๐๗	๙/๒๕๐๙
บ้านาญรวรวัจน์ (ตาบ ผลาชีวะ), พระ	๒๔๑๘—๒๔๖๙	๓/๒๕๐๒
บำบัตสรพรโรค (แฮนซ์ อคัมเซ็น), พระ	๒๔๐๐—๒๔๗๐	๖/๒๕๐๕
บุญ อ่องล่อ, นาย	๒๔๑๒—๒๔๗๒	๖/๒๕๐๕
บุญเกลอ กรลักษณ์, นางสาว	๒๔๔๗—๒๔๙๖	๘/๒๕๐๘
บุญपालิตวิชชาสาส์ก (บุญเลี้ยง บุญपालิต), หลวง	๒๔๓๘—๒๕๐๔	๙/๒๕๐๙
บุรินทร์ สิมพะลิก, นาย		๑๒/๒๕๑๒

ช่อ

พ.ศ.

เล่มที่/พ.ศ.

ป

ปริมาณชาติชินโรส, กรมพระ, สมเด็จ ๒๓๓๓ — ๒๓๙๖ ๗/๒๕๐๖
พระมหาสมณเจ้า

ประชุมพร ไกรฤกษ์, หม่อมหลวง ๒๔๔๙ — ๒๔๙๐ ๗/๒๕๐๖

ประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง), ๒๔๒๔ — ๒๔๙๗ ๖/๒๕๐๕
หลวง

ประพันธ์ วรรณสาระ, นาย ๒๔๕๑ — ๒๔๙๙ ๘/๒๕๐๘

ประวิติววิชุกรี (ม.ล. ประวัติ อิศรางกูร), หลวง ๒๔๔๑ — ๒๔๙๒ ๑๐/๒๕๑๐

ประสมกรุการ (ชั้น เศรษฐสุนทร), ขุน ๒๔๔๑ — ๒๔๙๖ ๑๑/๒๕๑๑

ประสาทกรุกรม (แม่ัน วุฒิตา), ขุน ๒๔๔๔ — ๒๕๐๙ ๑๐/๒๕๑๐

ปรียัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์), ๒๔๐๔ — ๒๔๖๙ ๒/๒๕๐๑
พระยา

ปวโรฬารวิทยา (ป๋อ เข็ดชื้อ), พระ ๒๔๓๙ — ๒๔๙๙ ๔/๒๕๐๓

ผ

ผดุงวิทยาเสริม (กำจัต พลังกูร), ๒๔๒๖ — ๒๔๙๗ ๓/๒๕๐๒
พระยา

พ

พจนสุนทร (เรื่อง อติเปรมานนท์), ๒๓๙๑ — ๒๔๖๐ ๕/๒๕๐๕
พระยา

<u>ชื่อ</u>	<u>พ.ศ.</u>	<u>เล่มที่/พ.ศ.</u>
แพทยศาสตรบัณฑิต (อู่ พรรณนะแพทย์), ๒๔๓๓ — ๒๕๐๖		๙/๒๕๐๙
พระยา		
พรตพิทยพยัต (พรต เกชา), หลวง	๒๔๓๘ — ๒๔๘๓	๓/๒๕๐๒
พร้อมพิทยาคุณ (พร้อม เพื่อนพงศ์),	๒๔๒๐ — ๒๔๕๗	๗/๒๕๐๖
ขุน		
พระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปี้ย มาลากุล), เจ้าพระยา	๒๔๑๐ — ๒๔๕๙	๑/๒๕๐๐
พวงเพชร เอี่ยมสกุล, นาง	๒๔๕๕ — ๒๕๐๑	๑๐/๒๕๑๐
พิจิตรจิรภา เทวกุล, หม่อมเจ้าหญิง	๒๔๒๔ — ๒๔๘๖	๒/๒๕๐๑
พิชิต โสภณ ปาลบุตร, นาย	๒๔๔๕ — ๒๕๐๓	๘/๒๕๐๘
พิบูลย์พิทยาพรรค, (ทอง กุปตาสา),	๒๔๒๖ — ๒๕๐๙	๑๑/๒๕๑๑
พระยา		
พิมเสน นัตรกุล ณ ออยุธยา, นาง	๒๔๔๐ — ๒๕๐๓	๖/๒๕๐๕
พิรุฬห์พิทยาพรรค (สอน พุกกะเวส),	๒๔๒๐ — ๒๔๙๙	๓/๒๕๐๒
พระยา		
พิสันต์พิทยาภูน (โชติ ผลชีวิน), พระ	๒๔๒๒ — ๒๔๙๓	๓/๒๕๐๒
พิสุทธวราภ (อู่ เกตุสิริ), ขุน	๒๔๑๗ — ๒๕๐๙	๑๒/๒๕๑๒

<u>ชื่อ</u>	<u>พ.ศ.</u>	<u>เล่มที่/พ.ศ.</u>
พุดาจารย์ (นาม พุทธธรรมหาเถระ), สมเด็จพระ	๒๔๐๗—๒๔๙๙	๑/๒๕๐๐

พูนศรีเกษม เกษมศรี, หม่อมเจ้า	๒๔๒๙—๒๕๐๖	๙/๒๕๐๙
เพาะนิสัยชอบ (เชื้อ รัชตรัตน), พระ	๒๔๓๐—๒๔๙๗	๕/๒๕๐๔

พ

ฟู กชพิมพ์, นาย	๒๔๔๒—๒๕๑๐	๑๑/๒๕๑๑
-----------------	-----------	---------

ภ

ภักดีนฤเบศร์ (แก้ว ศาลิกบุตร), พระยา	๒๔๑๓—๒๔๗๗	๕/๒๕๐๔
ภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค), เจ้าพระยา	๒๓๙๒—๒๔๖๓	๔/๒๕๐๓

ม

เมธาธิบดี (สาทร สุทนต์เสถียร), พระยา	๒๔๒๒—๒๔๙๙	๒/๒๕๐๑
--------------------------------------	-----------	--------

ย

ยม ศรีหงส์, นาย	๒๔๒๗—๒๔๙๑	๕/๒๕๐๔
ยุพานุศาสตร์ (ตาด ดิสสะมาน), ขุน	๒๔๒๙—๒๕๐๔	๙/๒๕๐๘

ร

รัชฎาภิเศก โสณกุล, หม่อมเจ้า	๒๔๓๕—๒๔๙๒	๓/๒๕๐๒
รัตนวราจารย์ (รัตน กลัมพากร), พระ	๒๔๐๙—๒๔๙๗	๑/๒๕๐๐

<u>ชอ</u>	<u>พ.ศ.</u>	<u>เล่มที่/พ.ศ.</u>
ราชสกุลวิบูลย์กิติ พิริยพาห (รับ ศยามานนท์), พระยา	๒๔๒๖—๒๔๘๐	๒/๒๕๐๑
ราชโยธา (ทิพ เปรมกมล), พระยา	๒๔๒๔—๒๔๘๖	๓/๒๕๐๒
ราชสีมาจารย์ (กวย กนิษฐานนท์), พระยา	๒๔๒๖—๒๕๑๐	๑๑/๒๕๑๑
ราชอริยคุณาธาร (หล้า ยั่งยืน), พระ	๒๔๓๑—๒๕๐๙	๑๑/๒๕๑๑
โรเบิร์ต, มอเรนท์, เซอร์	๒๔๐๖—๒๔๖๒	๔/๒๕๐๓
ว		
วชิรญาณวงศ์, กรมหลวง, สมเด็จพระสังฆราชเจ้า	๒๔๑๕—๒๕๐๑	๘/๒๕๐๘
วชิรญาณวโรตต, กรมพระยา, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า	๒๔๐๘—๒๔๖๔	๗/๒๕๐๖
วณิชกศึกษากร(ชื่น วณิชกะ), ขุน	๒๔๓๖—๒๔๘๕	๑๑/๒๕๑๑
วรวิทย์พิศาล (ศุข นิโลตม), พระยา	๒๔๓๓—๒๕๐๑	๕/๒๕๐๔
วรวิทย์พิเศษ (บุญ เทวะผลิน), พระยา	๒๔๒๘—๒๕๐๑	๕/๒๕๐๔
วรเวทย์พิสิฐ (วรเวทย์ ศิวะศรียานนท์),	๒๔๒๖—๒๕๐๒	๗/๒๕๐๖
พระ		
วรศาสนตรุณกิจ (ฝ้าย บุญเลี้ยง), ขุน	๒๔๔๒—๒๔๘๖	๖/๒๕๐๕

<u>ชื่อ</u>	<u>พ.ศ.</u>	<u>เล่มที่/พ.ศ.</u>
วชิรพุกก์ศึกษากร (แปลก วชิรพุกก์), ขุน	๒๔๒๘—๒๕๐๗	๑๑/๒๕๑๑
วิจิตรธรรมปริวัตร (คำ พรหมกสิกร), พระยา	๒๔๑๕—๒๔๗๗	๔/๒๕๐๓
วิจิตรวรสาสน์ (ฟุ่ม อังศุกสิกร), พระยา	๒๔๐๐—๒๔๗๒	๓/๒๕๐๒
วิทย์การประเสริฐ (ประยูร โภธารามิก), ขุน	๒๔๓๔—๒๕๐๘	๑๒/๒๕๑๒
วิทยาปรีชามาตย์ (ศิริ เทพหัสดิน ณ ออยุธยา), พระยา	๒๔๒๕—๒๕๐๕	๗/๒๕๐๖
วิจิตรคุณกุล (แช่ม สุกันธวนิช), พระยา	๒๔๒๓—๒๕๐๐	๓/๒๕๐๒
วิฑูรคุณกร (วารี ชิตวารี), พระยา	๒๔๒๗—๒๔๘๐	๕/๒๕๐๔
วิธานตรุณกิจ (กิม อิงกะวนิช), พระ	๒๔๑๖—๒๔๗๖	๗/๒๕๐๖
วินิจฉัยวิทยาการ (กร อมาตยกุล), พระยา	๒๔๐๗—๒๔๖๕	๖/๒๕๐๕
วิบูลย์ศิลปการ (บุญเจีย ลียะวนิช), หลวง	๒๔๒๙—๒๔๗๗	๗/๒๕๐๖
วิบูลย์สวัสดิวงศ์ สวัสดิกุล, หม่อมเจ้า	๒๔๒๘—๒๔๘๓	๔/๒๕๐๓
วิพิธวิทยาสน์ (ฉาย โทตระไวศยะ), พระ	๒๔๒๕—๒๔๗๑	๗/๒๕๐๖

ชพ.ศ.เล่มที่/พ.ศ.

วิภังค์วิทยาศาสตร์ (ทัต วีรทัต), พระยา ๒๔๒๔—๒๕๐๘ ๑๐/๒๕๑๐
 วิชาชนวิทยาศาสตร์ (สังข์ พุกกะเวส), ๒๔๑๗—๒๔๗๙ ๕/๒๕๐๔

พระ

วิลเลียม กู้ดเทล แมคคัลลัวร์, นาย ๒๔๐๘—๒๔๖๙ ๗/๒๕๐๖
 วิศาลตรุณกร (อิน สาริกบุตร), หลวง ๒๔๒๗—๒๔๙๓ ๖/๒๕๐๕
 วิเศษศุภวัตร (เทศสุนทร ๒๔๓๕—๒๔๙๓ ๓/๒๕๐๒

กาญจนะศัพท์), พระยา

วิเศษชูตรุณกิจ (บัวเนง จารุวนิช), ๒๔๑๙—๒๔๗๑ ๕/๒๕๐๔

พระ

วิหารกิจจานุการ (กล่อม เกตุพันธ์), ๒๔๐๗—๒๔๕๑ ๖/๒๕๐๕

พระครู

ค

ศรีบุศย์ วรรณสุต, นาง ๒๔๖๔—๒๕๐๖ ๑๑/๒๕๑๑

ศรีภาษาเวทิน (สิริ ภาษาเวทิน), ๒๔๔๔—๒๕๐๖ ๑๐/๒๕๑๐

หลวง

ศรีวรวงศ์ (ม.ร.ว. จิตร สุกข์พันธ์), พระยา ๒๔๑๖—๒๔๘๐ ๖/๒๕๐๕

ขอพ.ศ.เล่มที่/พ.ศ.

ศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร), ๒๓๖๕—๒๔๓๔ ๑/๒๕๐๐

พระยา

ศิลป์ พีระศรี, นาย ๒๔๓๕—๒๕๐๕ ๘/๒๕๐๘

ศิลปินุการกวี (บุญเหลือ นิงสานนท์), ๒๔๓๘—๒๕๐๗ ๑๐/๒๕๑๐

หลวง

ศึกษาสมบูรณ์ (ม.ล. แหยม อิศรางกูร), ๒๔๒๓—๒๔๙๙ ๓/๒๕๐๒

พระยา

ล

สงฆานครินทร์ เจ้าฟ้ามหิดลออกุศลเดช, ๒๔๓๔—๒๔๗๒ ๑๐/๒๕๑๐

กรมหลวง, สมเด็จพระราชบิดา

สงวน เล็กสกุล, นาย ๒๔๕๒—๒๕๐๕ ๘/๒๕๐๘

สนิท จุฑารพ, นาย ๒๔๔๔—๒๕๐๐ ๘/๒๕๐๙

สมสนิท อยู่สุขสวัสดิ์, นาง ๒๔๔๑—๒๕๐๒ ๑๒/๒๕๑๒

สยามปริยัติ (จิบ เกษโร), ๒๓๗๘—๒๔๕๙ ๑/๒๕๐๐

พระอาจารย์

สันธานอักษรศาสตร์ (หุ่ม ๒๔๑๓—๒๔๖๙ ๑๐/๒๕๑๐

บุญยะกาญจน), หลวง

สันธิวิทยาพัฒน์ (ไฉ่เฮียง สิริสิงห์), พระ ๒๔๓๓—๒๕๐๐ ๔/๒๕๐๓

สารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป), พระ ๒๔๓๒—๒๔๙๘ ๓/๒๕๐๒

<u>ชอ</u>	<u>พ.ศ.</u>	<u>เล่มที่/พ.ศ.</u>
สารานุกรมประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์), หลวง	๒๔๓๙—๒๔๙๗	๖/๒๕๐๕
สารโชรรัตนนิมมานก์ (สารโชร. สุขยางค์), พระ	๒๔๓๘—๒๔๙๓	๕/๒๕๐๔
สำเร็จ ประทีป ณ ถลาง, นาย	๒๔๔๒—๒๕๐๙	๑๑/๒๕๑๑
สิงหนุรจารย์ (ลพ สุริยาโก), พระ	๒๔๑๓—๒๔๙๗	๑๒/๒๕๑๒
สุนทรวิจิตรศึกษากร (สุนทร สุนทรวิท), ชุน	๒๔๔๕—๒๕๐๕	๑๐/๒๕๑๐
สุนทร ทวีสิทธิ์, นาย	๒๔๓๓—๒๕๐๔	๑๒/๒๕๑๒
สุนทรภาศิต (ถนอม เกยานนท์), ชุน	๒๔๓๔—๒๔๙๔	๔/๒๕๐๓
สุนทรโวหาร (ภู่), พระ	๒๓๒๙—๒๓๙๙	๔/๒๕๐๓
สุนนชาติ สวัสดิ์กุล, หม่อมราชวงศ์	๒๔๕๓—๒๕๐๗	๑๐/๒๕๑๐
สุวรรณวาทกตสิกิจ (สุวรรณ เรศานนท์), หลวง	๒๔๓๙—๒๕๐๖	๘/๒๕๐๘
สุวรรณ วิภาชนวิทยาสิทธิ์, นาง	๒๔๑๔—๒๕๐๖	๘/๒๕๐๘
เสขสุนทร (พุ่ม บ็อก), หลวง	๒๔๓๗—๒๔๙๓	๔/๒๕๐๓
สมิวิชาพูล (ไผ่ หุตะโกวิท), พระ	๒๔๒๕—๒๔๙๗	๕/๒๕๐๔
สไว หอรัตนชัย, นาย	๒๔๔๖—๒๕๐๔	๑๒/๒๕๑๒

๔
ชอ

พ.ศ.

เล่มที่/พ.ศ.

ห

เหลือบ บุญยกต, นางสาว	๒๔๒๐—๒๕๐๙	๑๒/๒๕๑๒
โหราธิบดี, พระ	๒๑๙๙—๒๒๓๑	๑/๒๕๐๐

อ

อนุกิจวิฐุร (น้อย จุลวิฐุร), ขุน	๒๓๙๙—๒๔๔๒	๑/๒๕๐๐
อนุกิจวิฐุร (สันทัก เทพหัสดิน ณ อยธยา), พระยา	๒๔๒๓—๒๔๙๑	๔/๒๕๐๓
อนุกุลวิธาร (ชม จันทรพิสมย์), พระยา	๒๔๐๔—๒๔๙๔	๓/๒๕๐๒
อนุสิษฐิทรุณราช (สุวรรณ มุกดาประกร), พระ	๒๔๒๙—๒๕๐๑	๖/๒๕๐๕
อาจวิทยาภม (ยอร์ช บี. แมคฟาร์เลนค์), พระ	๒๔๐๙—๒๔๙๕	๔/๒๕๐๓
อารักษ์ทรุณพล (ม้วน บุรารักษ์), หลวง	๒๔๑๒—๒๔๖๑	๕/๒๕๐๔
อ. เจ. กอดเฟรย์, นาย	๒๔๒๒—๒๔๗๖	๘/๒๕๐๘
อ. เอส. สมิธ, นาย	๒๔๑๖—๒๔๖๓	๒/๒๕๐๑
อุปการศิลป์เสรรฐ (อัน ชัยกุล), พระยา	๒๔๒๒—๒๔๗๘	๗/๒๕๐๖

ชอพ.ศ.เล่มที่/พ.ศ.

อุปถัมภ์ศิลปสาร (น้อม กาญจนานชีวะ), ๒๔๒๒—๒๔๘๔ ๒/๒๕๐๑

พระยา

เอ. ยี. โบมอนท์, นาย ๒๔๒๘—๒๔๘๐ ๙/๒๕๐๙

เอ. จี. เอลลิส, ศาสตราจารย์ ๒๔๑๑—๒๔๙๖ ๕/๒๕๐๔

เอ็ดนะ ซารา โคล์, นางสาว ๒๓๙๘—๒๔๙๓ ๓/๒๕๐๒

เอฟ. เอมีล กอลมเบร์ท, บาทหลวง ๒๓๙๒—๒๔๗๖ ๔/๒๕๐๓

โอวาทกรกิจ (แก่น โอวาทสาร), ๒๓๖๙—๒๔๔๙ ๑/๒๕๐๐

พระยา

โอวาทกรกิจ (เหม ผลพันธ์ิน), พระยา ๒๔๒๐—๒๔๘๕ ๒/๒๕๐๑

หอสมุดคุรุสภา

สถิติแสดงจำนวนผู้สำเร็จปริญญา หรือวิชาครูในระดับต่าง ๆ

ปีการศึกษา ๒๕๑๐

ที่	สถานศึกษา	ปริญญา		ประกาศนียบัตรชั้นสูง	อนุปริญญา	ป.กศ.สูง	ป.กศ.	ป.สอนคนตาบอด
		ตรี	โท					
๑	คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๘๒ (ค.บ. ๒ ปี)	๓๒ (ค.ม.)	๑๒	๔			
๒	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	๑๖๔ (ค.บ. ๔ ปี)						
	ภายนอก	๒๗๓ (กศ.บ.)						
	ปทุมวัน	๒๕๗ (กศ.บ.)						
	บางแสน	๑๐๓ (กศ.บ.)						
	ภายนอก	๑๒๐ (กศ.บ.)						
		๑๗๐ (กศ.บ.)						
๓	วิทยาลัยครูจันทระเกษม						๑๑	๑๐
๔	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา						๒๓๘	๔๔๕

ท	สถานศึกษา	ปริญญา		ประกาศ นียบัตร ชั้นสูง	ป.กศ. สูง	ป.กศ.	ป. สอน คนตาบอด
		ตรี	โท				
๙	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา				๒๖๗	๔๔๓	๑๐
๖	วิทยาลัยครูสวนดุสิต				๑๖๘	๒๑๙	
๗	วิทยาลัยครูพระนคร					๑๙๑	
๘	โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์					๒๐๘	
๙	โรงเรียนฝึกหัดครูชนบุรี					๑๓๒	
๑๐	วิทยาลัยครูเทพสตรี				๑๐๗	๒๖๐	
๑๑	วิทยาลัยครูเชียงใหม่				๑๑๖	๓๕๓	
๑๒	วิทยาลัยครูอุตรธานี				๕๔	๓๖๒	
๑๓	วิทยาลัยครูอุบลราชธานี				๗๘	๔๐๓	
๑๔	วิทยาลัยครูนครราชสีมา				๔๑	๓๘๕	
๑๕	วิทยาลัยครูสงขลา				๑๔๘	๒๖๐	
๑๖	วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิชณโลก				๘๘	๒๖๐	
๑๗	วิทยาลัยครูยะลา				๕๕	๒๐๖	

หอสมุดครูสภา

ที่	สถานศึกษา	ปริญญา		ประกาศนียบัตร ชั้นสูง	ป.กศ. สูง	ป.กศ.	ป. สอน คนตาบอด
		ตรี	โท				
๑๘	วิทยาลัยครูมหาสารคาม				๖๑	๓๓๔	
๑๙	โรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราช					๒๔๒	
๒๐	โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี					๒๐๘	
๒๑	โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครศรีอยุธยา					๑๗๑	
๒๒	โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลา					๘๘	
๒๓	โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูพระนครศรีอยุธยา					๑๖๖	
๒๔	โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูนครปฐม					๑๑๕	
๒๕	โรงเรียนฝึกหัดครูนครสวรรค์					๑๑๗	
๒๖	โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรดิตถ์					๒๑๒	
๒๗	โรงเรียนฝึกหัดครูสกลนคร					๑๔๔	
๒๘	โรงเรียนฝึกหัดครูฉะเชิงเทรา					๒๔๔	
๒๙	วิทยาลัยหมู่บ้าน จอมบึง					๕๓	

ระเบียบมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์
ว่าด้วยการให้เครื่องหมายเชิดชูเกียรติและการช่วยเหลือ
ทางการเงิน พ.ศ. ๒๕๑๐

โดยที่สมควรมีระเบียบว่าด้วยการให้เครื่องหมายเชิดชูเกียรติและ
การช่วยเหลือทางการเงินแก่ครูอาวุโส ตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิช่วย
ครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครู
อาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๖ แห่ง
ตราสารมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงวางระเบียบไว้
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระ
บรมราชูปถัมภ์ ว่าด้วยการให้เครื่องหมายเชิดชูเกียรติและการช่วยเหลือ
ทางการเงิน พ.ศ. ๒๕๑๐”

ข้อ ๒. คำว่า “ครูอาวุโส” ตามระเบียบนี้ให้หมายถึงผู้ที่มี
คุณสมบัติดังต่อไปนี้

๒.๑ เป็นสมาชิกครูสภา

๒.๒ เป็นผู้เคยเป็นครูที่ได้รับเงินเดือนประจำอยู่ในสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการมาแล้ว เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี

๒.๓ เป็นครูจนถึงอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ และในระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ไม่เคยพ้นจากการเป็นครูเกินกว่า ๑ ปี

๒.๔ เป็นผู้ที่มีประวัติชีวิตการงานที่ตลอดมา มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีตามจารีตของครู

เฉพาะผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งอื่นในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ถือคุณสมบัติตามข้อ ๒.๑, ๒.๓, ๒.๔ โดยอนุโลม แต่เวลาเป็นครูต้องไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

ข้อ ๓. การนับเวลาตามข้อ ๒. ให้นับถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีก่อนที่มีการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวในข้อ ๕. และข้อ ๖. ทั้งนี้ไม่นับรวมเวลาราชการทั่วคุณ

ข้อ ๔. ให้คณะกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้กำหนดเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและ ประกาศนียบัตร คู่กับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ อำนวยการคุรุสภา

ข้อ ๕. ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม ทุกปี มูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะได้พิจารณาคัดเลือกครูอาวุโสตามเกณฑ์ในข้อ ๒. ให้ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ หรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติกับเงินช่วยเหลือจำนวนหนึ่งโดยถือความจำเป็นมากน้อยเป็นเกณฑ์

การมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือตามปกติให้ทำในวันครูของปีถัดไป

ข้อ ๖. ในเดือนกันยายนของทุกปี ให้ครูอาวุโสยื่นหนังสือต่อมูลนิธิ ฯ เพื่อขอรับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือจากมูลนิธิดังกล่าวในข้อ ๕. ตามแบบที่มูลนิธิจะได้ออกมาให้

ครูอาวุโสจะยื่นคำขอได้เพียงครั้งเดียวในเดือนกันยายนแรกที่ตนมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์แล้วเท่านั้น แต่ถ้าประสงค์จะขอเฉพาะเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ จะยื่นคำขอตามกำหนดในปีถัดไปได้

ข้อ ๗. ให้คณะกรรมการบริหารมูลนิธิ ฯ เป็นผู้กำหนดจำนวนเงิน และเครื่องหมายเชิดชูเกียรติให้แก่ครูอาวุโสเป็นปีๆ ไป ตลอดจนพิจารณาว่าครูอาวุโสคนใดควรได้รับการช่วยเหลือตามข้อ ๕.

การพิจารณาและวินิจฉัยของคณะกรรมการในกรณีดังกล่าวเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาแล้ว ถือเป็นเด็ดขาดผู้ใดจะอุทธรณ์มิได้

ข้อ ๘. ให้รองประธานกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครูอาวุโสในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๙. ผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ตามข้อ ๒. มีคุณสมบัติครบถ้วนก่อนวันประกาศใช้ระเบียบนี้ และกำลังเป็นครูได้รับเงินเดือนเป็นประจำอยู่ในสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ในวันประกาศ

๑๓๘

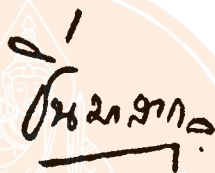
ใช้ระเบียบหนังสือเวียนหนังสือต่อมูลนิธิตามระเบียบข้อ ๖. ในเดือนกันยายน

พ.ศ. ๒๕๑๐ ผู้ใดไม่ยื่นคำขอตามกำหนดเป็นอันหมดสิทธิ

ข้อ ๑๐. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ เดือนเมษายน

พ.ศ. ๒๕๑๐

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๑๐

โฮสมุดคุรุสภา

(หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล)

ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์

โฮสมุดคุรุสภา

ประกาศนียบัตรนี้แสดงว่า

เป็นครูอาวุโสของครูสภา

มูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ
ให้ไว้เป็นเกียรติยศสืบไป ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๒
ขอให้มีความเจริญรุ่งเรืองสวัสดิ์ทุกประการ
หอสมุดครูสภา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์

หอสมุดคุรุสภา

(.....)

นายทะเบียน

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕๑๒

รายชื่อครูอาวุโสประจำปี ๒๕๑๐

ส่วนกลาง

นางสาวบุญช่วย อวยชัย	นางสาวสอ้ง สามโกเศศ
นางปรีดา วิชัย	นายเจริญ วิชัย
นางสังวาล นรินทรางกุล	นางแสงเงิน รัศมีเทศ
นายเสถียร ประโมจน์	นายเชาวน์ ประมูลผล
นายเจริญ บุญมโหตรัม	นายเปล่ง ปรีชานนท์
นางละม่อม แยมแสงสังข์	นายชิต นันทิทรภ
นางสาววิจิตร ไชติรส	นางสาวหงษ์ กี่ศิริ
นางกองกาญจน์ สิทธิแพทย์	นายชวน อังสุละโยธิน
นายประชา ปุณณ	นายบรรณา ชโนดม
ขุนชำนาญคุรุวิทย์	นางนฤมล นาควิเชตร
ขุนวิศาลจรรยา	นายเจษฎ์ ปรีชานนท์
นางสาวทิพยาภา พัฒนานนท์	นายผ่อง ไสภณศิริ
นายเจษฎา บุญพูน	นายคัต จันทนะโพธิ
นายแวว นิลพยัคฆ์	นางยี่สุน อชกุล
นายอาสา ศุภระมงคล	ภราดา ชูแบร์โต
นายสำเภา ถาวรอยู่	หลวงสำเร็จวรรณกิจ
นายเขียน ทิพยบุญทอง	นายอรรถจน์ วิวัฒน์สุนทรพงศ์
นายอำพล วานิชชา	นางเพิ่ม สนนุฑ
นายโกสินทร์ แนวไทย	

จังหวัดพระนคร

นายวงศ์ เพชรประกอบ นายบ่อม อินทนกุล

จังหวัดธนบุรี

นายแย้ม ชมสวน นายหอม จันทร์พุ่ม

นายประพันธ์ สุขใจ

จังหวัดนนทบุรี

นายเรือง อรุณรุ่ง

จังหวัดปทุมธานี

นายชำนาญ สุขสถิตย์ นายนวน คีนาณ

จังหวัดสมุทรปราการ

นายสงวน สุวรรณแสง นายบุญนาค สงวนสัจย์

จังหวัดนครปฐม

นายพรม ทองปรีชา นายคอกติน สุนทราคม

นายสุวรรณ เจริญประยูร นายเล็ก อินทร์ภูเบศร์

จังหวัดนครราชสีมา

นายเจริญ คุลยเดช

จังหวัดพทลุง

นายกลั่น กภาพสุวรรณ นายเพิ่ม รัตนภูมิ

นายเชือน เพชรสุวรรณ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายช่วย เคชพรหม นายสว่าง ตันติกุล

นายปล้ม อินทรพัฒน์ นายทั้น ธารภรณ์

๑๕๑

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายท้าว วิทย์ปรีชากุล นายจัต พลวิชัย

นายนวม ศรีทอง

จังหวัดราชบุรี

นายสวัสดิ์ เต็นคำรง นายสง่า พลภรณ์

จังหวัดเพชรบุรี

นายผ่อง วัชรโรภาส

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายหนอง สมบูรณ์ นายล้วน สัมพันธ์รักษ์

จังหวัดสุพรรณบุรี

นายเกษม วงศ์พันธ์ นางประไพ สุโยธีรรณรัตน์

จังหวัดสมุทรสงคราม

นายโฉม เกษตระกุล นายเจริญ ชุติมาศ

นายเรียม แสงเจริญ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายอมร ทัพพะเศณี นายบุญธรรม รัตน์วงศ์

นายทวี บุญชู

นายแสวง จิตต์สอนง่าย

จังหวัดอ่างทอง

นายบันลือ เขียววูไร

จังหวัดสิงห์บุรี

นายวร บาลี

จังหวัดลพบุรี

นายฝั่ง เพียรสิงห์	นายเปี่ยม นนทอาสา
นายชม ฉิมเล็ก	นายเชียร กลัมพสุต
นายบิน ปิยโคตร	นายไทร สารีถาวงษ์
นายทิพย์ เทพอำนวยการ	

จังหวัดสระบุรี

นายสุวรรณ ภูสุคนธ์	นายสุมิต พูลสวัสดิ์
นายเรียม ศรีอุทัย	นายเพียร วงษ์สังข์

จังหวัดชัยนาท

นายแถว รอดนวล	นายสำปั้น ภูสำเภา
นายทองหล่อ เกื้อแก้ว	นายเปล่ง เขียนสาร
นายม้วน บุญปาน	

จังหวัดอุทัยธานี

นายบุญศิริ เลยะกุล	นายชูป ฤทธิรุ่งโรจน์
--------------------	----------------------

จังหวัดนครสวรรค์

นายแดง ศิริภาพ	นายเปี่ยม อินทร์เพ็ญ
----------------	----------------------

จังหวัดอุตรดิตถ์

นายหนัก จอมประเสริฐ	นายอนันต์ เอี่ยมสรรพวงค์
นายบุญ มาลาวงศ์	

๑๕๓

จังหวัดพิจิตร

นายเจริญ อางองค์

จังหวัดสุโขทัย

นายแถม เนียมสกุล

จังหวัดเพชรบูรณ์

นายคำ มณฑาจันทร์

นายอนันต์ นิมสวัสดิ์

นายเอม เพชรเกิด

จังหวัดเชียงใหม่

นายน้อย ปัญญาธัญชัย

นายสุวรรณ พานคำดาว

นายสุนันท์ ทวงจันทร์

จังหวัดลำปาง

นายต้น วรรณา

นายแก้วมูล บุญแสนไชย

นายแก้ว รามจักร์

นายทิพย์ ศรีนวล

จังหวัดแพร่

นางกมลลา ประภาตะนันท์

นายน้อย ศรีจันทร์รากุล

จังหวัดน่าน

นายบุญวาท ศิริเลิศ

จังหวัดอุดรธานี

นายศिला ธรรมโหร

๑๔๔

จังหวัดเลย

นายประจักษ์ บุญชิต

จังหวัดขอนแก่น

นายประสาร ศิริพุทธา

จังหวัดสกลนคร

นายเชียง ทองธิดาช

นายอินทร์ ศิริมาศ

นายภักดี ศิริสานต์

นายแซม ศิริจันทร์พันธ์

นายแดง น้อยคำยาง

จังหวัดอุบลราชธานี

นายน้อย สุนานนท์

นายทองพูน ทองคุณ

นายสัญญา บัวขาว

นายมาก อมรไชย

นายสุพัฒน์ คำน้อย

จังหวัดร้อยเอ็ด

นายเหรียญ ประทุมเศษ

นายอินทร์ ดิษฐสุนนท์

นายอิม วิลาสุข

นายประสาทร สุจริต

นายผาด สุทธิประภา

นายโกสินทร์ วงศ์โยธา

นายตา วงศ์ณรัตน์

นายสาย ศิริจันทร์วงศ์

นายประภา แฉวงวรรณ

นายวงศ์ พลสมบัติ

จังหวัดมหาสารคาม

นายสมาน สิมลา	นายบุญ กัลยาณวรรณ
นายวิศาล ศิวรัตน์	นายเหรียญ สิงหาวปี
นายบี ชาวระ	นายบุญเลิศ เจริญศิริ

จังหวัดกาฬสินธุ์

นายคำไพ วิชัยพล	นายอาทิตย์ อนุชิตวงศ์
นายบุคคี จุฬาศรี	นายถ่าย ฉายไสว

จังหวัดนครพนม

นายโอ แวงตา	นายสนิท กิติศรีวรรณธุ์
นายอรุณ คำเกษ	

จังหวัดนครราชสีมา

นายหิม ภูโกสัย	นายโต ชาณุเจริญ
นายอักษร ไพบุญย์	

จังหวัดชัยภูมิ

นายทอง ติเรกศิลป์	นายเชื้อ ปาณาเขียว
นายโม จุลละนันท์	นายอุดม คุณอุดม

จังหวัดบุรีรัมย์

นายเออน สังวรรณกิจ	นายบุญ สุขเกษม
--------------------	----------------

จังหวัดสุรินทร์

นายสี ชมชื่น

นายทา เหม้นตา

นายพิมล รอดชมภู

นายดำรง ศรีเทพ

นายวิรัช แข่งขัน

นายยันต์ ยี่สุนศรี

จังหวัดศรีสะเกษ

นายสุพจน์ นรสาร

นายอคุณย์ อินถวา

นายสิงคำ สมหอม

จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายวิสุทธิ์ ธรรมรักษา

นายจำรัส ไสสะอาด

นายประดิษฐ์ ไสวัณณะ

จังหวัดชลบุรี

นายหิบบ ราษฎร์ศักดิ์

หอสมุดคุรุสภา

จังหวัดจันทบุรี

นายชูป สิริยานนท์

นายมนัส จันทมวสี

นายเจริญ รัตนรักษ์

นายทวิช ทวีธรรม

จังหวัดระยอง

นายปล้อง รัมริน

รายชื่อครูอาวุโสประจำปี ๒๕๑๐ ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ

ครูอาวุโสที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากมูลนิธิฯ คนละ ๘,๐๐๐ บาท
มีจำนวน ๒๑ คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

จังหวัดสุพรรณบุรี

นายประพัทธ์ สุโยธีธรรัตน์

จังหวัดแพร่

นายน้อย ศรีจันทรากุล

จังหวัดสุรินทร์

นายดำรง ศรีเทพ นายยนต์ ยี่สุนศรี

จังหวัดราชบุรี

นายสวัสดิ์ เตนดำรง

จังหวัดชัยนาท

นายเปล่ง เขียนสาร นายมาน บัญปาน

นายสำบัน ภูสำเภา

จังหวัดธนบุรี

นายหอม จันทร์พุ่ม นายประพันธ์ สุกใจ

จังหวัดพัทลุง

นายกลั่น กาฬสุวรรณ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายแสวง จิตต์สอนง่าย นายบุญธรรม รัตนวงศ์

จังหวัดนครพนม

นายสนิท กิติศรีวรรณพันธ์

จังหวัดพิจิตร

นายเจริญ อางองค์

จังหวัดลำปาง

นายแก้ว รามจักร

จังหวัดอุบลราชธานี

นายทองพูน ทองคุณ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายปลื้ม อินทรพัฒน์

จังหวัดร้อยเอ็ด

นายประสาทร สุจริต นายประภา แวงวรรณ

จังหวัดอุดรธานี

นายหน้ก จอมประเสริฐ

รายชื่อครูอาวุโส ประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๑

ส่วนกลาง

นางสาวเกอกุล มังคละศิริ	นางร้มา วิมล
นางสอาด วาศกฤติ	นายประโยชน์ เครือมังกร
นายเจริญ เพ็งพานิช	นายสะอาด จันแย้ม
นางจรวย แก้วคราม	นางเมียน แก้วสุจริต
นายสมาน สุธะนันท์	นายไพบุลย์ วิสุตกุล
นายแสวง สุขะหุต	นายสีนวล เต็มสงสัย
นางสว่าง สุขัคคานนท์	นางสาวเฉลียว พิจักษณ์
นางวงศ์ว่าสน วรโณภาส	นางเร้งงานรัตรุค
นางมานี่ มุสิกะภุมมะ	นางมหาเทพกษัตริสมุห
นางละม่อม นาคินพคุณ	นายสว่าง วิกัษณะ
นางอุบลพรรณ สิริสุขะ	นายถม โสภารักษ์
นางสาวระเบียบ โทณะวณิก	นางสาวละเมียด โพธิทัต
นายสมศักดิ์ กฤษณวรรณ	นางทองอยู่ วสันตทัศน์
นางสนิท รัตนประยูร	นางลูกชิต โพธิทัต
นายเชย จันทนชุกกลิน	นางกรองทอง สุรัสวดี
นางสาวพันธ์ทิพย์ บัจฉิมะติฐ	นายเจิม สุวรรณภัก
นางสงวาลย์ วุฒิไผสิต	พันโท ประเสริฐ สุขบรรทัด

นางบรรยง ศุขขจร
นางชั้น สุวรรณสว่าง
นายเชอ สนั่นเมือง
นางสาวสงวน อ้าไพวงศ์

นายยวง คุโรวาท
นายจันทร์ กลิ่นกล้ายกั้น
นายกล่อม สัจจะบุตร

จังหวัดพระนคร

นายชลิต สิตวาดี
นายกิตติ แก้วเนตร
นายหนัท มีภาคสม
นายสุพจน์ บัวเพ็ญ
นางสุกจิตร ขรรค์เพชร
นายน้อย โพธิ์งาม

นายถนอมศักดิ์ ถาวรผา
นายพัค สุดเตาะ
นายปริตต์ วงศ์สุคติ
นายบุญมา พรหมมีฤทธิ์
นายสุนทร ไชยสุนทร
นายหนัด ธีระพงษ์

จังหวัดธนบุรี

นายประเสริฐ ภูมิระรื่น
นายเจ็ด ไชยภักดิ์
นายเช่อม กลิ่นสุวรรณ

นายผาค แสงทอง
นายสุนทร เสตะคุณ
นายประยงค์ แดงมุกตา

จังหวัดกาญจนบุรี

นายสุชิน รุ่งเช้า

จังหวัดกาฬสินธุ์

นายคำรา ภูโบราณ

นายพรม เขจรภาพ

จังหวัดขอนแก่น

นายสุทธิ ชุณหบุญญนิตย์

นายบุญ วงษ์ปัญญา

นายนิคม รุ่งสุวรรณ

นายสุบรรณ แก้วทอง

นายชิน นิลรัตน์รังษี

นายบุญจันทร์ มั่งมา

นางศรีสวัสดิ์ มีนะวิช

นายผง ทองลุน

นายผจญ แก้วสุพรรณ

จังหวัดจันทบุรี

นายวัฒนา จิตต์วัฒน์

จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายแหว ทศนะพงษ์

นายแทน มีอุคร

นายสังวาลย์ บุญยะนิवासัน

นางสาวจงกล ศรีพยัคฆ์

จังหวัดชลบุรี

นายคุณ วิโนทพรรษ์

นายประสพ โอปนพันธ์

จังหวัดชัยนาท

นายสวน อินทรไทยวงศ์

นายสมพร วงศ์อินทร์

นายบุญธรรม คำฤกษ์

นายศรี เสือคุ้ม

นายทองคำ สำอางค์กุล

นายแหยม อินทพิเชษฐ

นายชุบ สิงห์ไพศาล

นายแสง เสือคุ้ม

นายวิจิตร วัฒนจิตติ

นายฉิม บุญกุ่ม

นายปลั่ง บัวทอง

๑๕๒

จังหวัดชัยภูมิ

นายสวน นวลจันทร์

นายแปลก สิทธีวงศ์

จังหวัดชุมพร

นายวงศ์ นาควิเชียร

นายเซต สุวรรณรัตน์

นายน้อย นาคคณตรี

นายสหัส วัฒนไชย

นายช่วย บุญเกิด

นายโย มัยโกคา

นายลาก จุลถาวร

นายปลก บุญกาญจน์

จังหวัดเชียงใหม่

นายบุญปั้น สิงห์อุทร

นายวิบูลย์ ไชยชนะ

นายบุญรอด มหาวิไล

นางศรีนวล พันธพงษ์

นายวาสน์ ยาระณะ

นายวิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์

จังหวัดเชียงราย

นายถนัค บุญเกษตร

นายผล ราชมณฑิเยร

นางบัวเขียว สุริยคำ

นายคำปวน จันทรจักร

จังหวัดนครนายก

นางฉวี เวทยานุกูล

นายเกียรติ ศิริพานิช

จังหวัดนครปฐม

นายหิม โตสงวน

นายประมาญ แสงสว่าง

นายช้อย ชาญช่าง

นายถนอม พรหมศิริ

นายประติษฐ ทวีคุณ

จังหวัดนครพนม

นายพิพิธ นกระรังสุ	นายสุรย์ ทวีกุล
นายสมาน อินทร์ภูวา	นายคำ แวงโสธรณ์
นายทีฆ หุมแต้ม	นายจันทร์ พองสมุทร
นายก้อน มีระหงษ์	นายฉลาด สุกสงวน
นายหาญ เผ่าพันธ์	นายชาย ไชยมนตรี

จังหวัดนครราชสีมา

พระครูศาสนการบริรักษ์	นายแดง ไชยจันทร์
นายดิ สุภเมธีร์	นายมานิต นาลจวี
นายเป็รื่อง จันทคร	นายชัย ประพิณ
นายห้วน ธัญญเฉลิม	นายวัฒน์ รัตนวิเศษ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายสรานู วิบุลากร	นายไมพี บุญมณี
นายอรุณ ธีรวงศ์	นายเชียน ศรีรัตน์
นายฉา จงจิตต์	นายพร้อม เมฆฉาย
นายแคล้ว พรหมเพ็ญ	นายชม เหมมาลา
นายกลั่น ชาคีพงศ์	นายขาว นาคเพชร

จังหวัดนครสวรรค์

นายนารถ ศิริเมฆ	นายแหน ภูสวัสดิ์
นายเฉลิมชัย เนียมณรงค์	นายจิตร สงวนทรัพย์
นายเรือง ยันยงค์	

๑๕๔

จังหวัดนนทบุรี

นายจรูญ จิตบรรเทา

นายเจือ สำลีม่วง

นายม้วน ค้วงแก้ว

นายปุ่น วิทยาภรณ์

นายสวัสดิ์ พาพานิช

นายฉัตร อินทรลักษณ์

จังหวัดน่าน

นายวงศ์ งามธุระ

นายปรีชา ศิริเลิศ

จังหวัดหนองคาย

นายใบ สุกทน

นายเคน คิตชัย

จังหวัดปทุมธานี

นายวรรณ นาคชน

นายเพิ่ม เสนาะเสียง

จังหวัดปราจีนบุรี

นายนิ่ม หงษ์ทอง

นายเล็ก อันประนิตย์

นายแผน พูลผล

นายนา นักเป้า

นายทรัพย์ กระจ่างมล

นายปลื้ม เสนาพล

นายประคิษฐ์ เกิดสุข

นายสุชาติ สุขกัญญา

นายกาญจน์ สมบูรณ์พงษ์

จังหวัดปัตตานี

นายแปลบ รัตนบุศย์

นายแก้ว พรหมสะอาด

นายถ่อง แก้วนิศย์

นายวัน จันทรประคิษฐ์

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายสำราญ กลิ่นเกล้า	นายพรหม แสงจันทร์
นายปลุก ทิวงษา	นายฟู หาบุญมี
นายเจริญ สุนทรโกติน	นายเข้า สอาดพงษ์
นายชูป กงรุ่งเรือง	นายเสริม กระแสผล
นายเปล่ง พงษ์สังข์	นายนิพนธ์ สัมฤทธิ์
นายถวิล เรืองฉาย	นายฟุ้ง สุขเกษม
นายประเสริฐ โกมลปานิก	

จังหวัดพังงา

นายสุรuti หิรัญ	นายพรหม ฤทธิวัชร
-----------------	------------------

จังหวัดพัทลุง

นายคง จันทรสุข	นายร่วง มุลเมฆ
นายสวัสดิ์ หมวตมณี	นายวินิต โชตินุกูล

จังหวัดพิจิตร

นายพื่อน เกชจบ	นายอำพล วัฒนแพทย
นายถวิล กลังเพชร	นายเกษม จันตระ
นายเชื้อม คนตรีรักษ์	นางเขียน พุ่มพวง
นายมลิ อิมจินดา	

จังหวัดพิษณุโลก

นายไว ปานรอด

นายสศ โพธิ์ทอง

นายศิริ ปรีชาพาณิชย์

นายประชุม ตรงต่อกิจ

นายอนันต์ ทิสมบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์

นายประสงค์ มงคลสวัสดิ์

นายเจตน์ เอี่ยมศิริ

จังหวัดเพชรบูรณ์

นายบิน อิ่มทองใบ

จังหวัดแพร่

นายแน่น วงศ์บุรณพันธ์

นายมา ยามะวิน

ร้อยโท ธงชัย พันธุ์ผจญ

จังหวัดภูเก็ต

นายวิศิษฐ์ วัฒนรัตน์

นางทัศนีย์ ไชยโกมล

จังหวัดมหาสารคาม

นายนวล วิไลพรรณ

นายสอน จันทเขตต์

นายเชย พายบุตร

นายสมัย พูลเกิด

นายซารี อินทวงษ์

นายคำ อรุณเรือง

นายประสงค์ สุขเกษม

นายมีชัย ชามคำไฟ

จังหวัดระยอง

นายเจียน กุรัตน

จังหวัดราชบุรี

นายช้อน พลนิรันดร

นายอ่อน รศมนตรี

จังหวัดร้อยเอ็ด

นายสมุชย์ ประเสริฐสังข์

นายพรม วิเศษโวหาร

นายจันทา สุนทรวัฒน์

นายปั้น ไชยประเสริฐ

นายเสาร์ กะตะโก

นายชวน อารีเชื้อ

นายศिला โพธิชัย

นายบิน ดวงเพชรแสง

นายมูล ราชบัณฑิต

นายเผือก บัญญาวิภาส

นายสิงคาร จรนิเทศ

นายดา ผิงงาม

นายชวลิต มลาไว

นายชวลี มาสม

นายสอน สุระท้าว

จังหวัดลพบุรี

นายสวาสต์ แสงสว่าง

นายวิเศษ กุ่มงาม

นายโย เกอกุล

นายจอม ชั่งใจ

นายบุญเลื่อน บุตรแพง

นายโหม ขาวสะอาด

จังหวัดลำปาง

นายคำ เทพนามวงศ์

จังหวัดลำพูน

นายเมือง เมืองขวา

นายเกตุ ทาบุรี

นายเสถียร ศรีคำ

นายมา แสงทอง

จังหวัดสกลนคร

นายสุรน ราชกรม

นายสังข์ทอง สุวรรณคุณ

นายประทีน ศิริพันธ์

นายพร น้อยสมบัติ

นายไทย ลาดสุวรรณ

นายเก่ง พงศ์สิทธิศักดิ์

นายवास สุวรรณรงค์

นายสงวน นวนมณี

จังหวัดสงขลา

นายยม วัชรพันธ์

นายเกลื่อน หวังเจริญ

นายชุ่ม ศิริพันธ์

นายทอง วิเชียรศิริ

นายเนย บุรณพันธ์

นายพนัส กฤตยากุล

จังหวัดสตูล

นายเพชร วิริยกิจ

สมุทรปราการ

นายวิเชียร โรจนุตมะ

นายเปี้ยน ผลัดวัน

จังหวัดสมุทรสงคราม

นายชต ช่อไสว

นายสงวน บุรณสิงห์

นายพุม นรภักดิ์

นายชน กัดประเสริฐ

จังหวัดสมุทรสาคร

นางฉอ้อน จันทกาญจน์

จังหวัดสระบุรี

นายโย้ย ลอองปลิว

จังหวัดสิงห์บุรี

นายเชี้ยว นักร้อง

นายโส เปรมจิตร

นายเปลื้อง กรัตนุกตะ

นายเกษม โพธิ์ศรี

นายหิรัญ อ่อนน้อม

นายชต หังษา

นายสวัสดิ์ สุจริต

จังหวัดสุโขทัย

นายปุ่น กลมกัก

นายคอน วงศ์สารสิน

จังหวัดสุพรรณบุรี

นายจอม บุญรอด

นายชาญ วิจิตมนตรี

นายสงวน โชติช่วง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายเพชร กาญจนกัณณา

นายพิญญ์ หิรัญกาญจน์

นางมณีรัตน์ ลิ้มังกูร

นายเลียบ เกษเพชร

นายพร้อม ศรีชัยชนะ

นายพิศาล ศรีฟ้า

๑๖๐

จังหวัดสุรินทร์

นายฤทธิ รัชชกิต นายพิมพ์ ภูมิงาม
นายสำเร็จ สุขาเหลือ นายไสว โนนคำ
นายสิงห์ จิตหนักแน่น

จังหวัดอ่างทอง

นายขุนทอง ศุขกลิ่น นายพร โตทอง
นายบุรี สระนาถ นายเต็ม คุณีพงศ์

จังหวัดอุดรธานี

นายศรี นันทะศิริ นายแน่น รุปราม
นายเที่ยง สิริบุตรวงศ์ นายพุทธา เขมาตย์โพธิ์
นายหอม สุวรรณพันธ์ุเดียว นายธีระ อุปพงศ์

จังหวัดอุดรดิถี

นายฟุ้ง บิรินทร์ นายเชอ ดิษสว่าง
นายไหว มาเบียง

จังหวัดอุทัยธานี

นายสุเทพ วัฒนธัญญการ นายพร้อม ศิริเชตรภรณ์
นายเขื่อน สัมกลีบ

จังหวัดอุบลราชธานี

นายผาย ปวะบุตร นายหอม ราชสุวรรณ
นายพนิต ไนยะกุล นายประสิทธิ์ พรราวศรี

นายเป๋อ เหล่าสาร

นายเปล่ง ธนาคุณ

นายเหลื่อม ทองนันท

นายบุญหลาย อาษาศรี

นายอินทร์ คำผา

นายกำจัด ลภเย็น

นายผา ชื่นตา

นายน้อย สุนากราช

นายพวง บำรุงชาติ

นายสี สุตะภักดิ์

นายทอง ไว่เอง

นายสุขสวัสดิ์ วิเศษรัตน์

นายพินิจ กองสิน

นายเฉลิม ศรีเจริญ

หนังสือพิมพ์คุรุสภา
 ปีที่ ๑
 หน้าออกนอกห้องสมุด

รายชื่อครูอาวุโสประจำปี ๒๕๑๑ ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ
คนละ ๘,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๒๕ คน
รายชื่อ จะแจ้งให้ทราบในประวัติครูเล่มต่อไป

หนังสือสำหรับค้นคว้า
ทำ
นำออกนอกห้องสมุด

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาพระปฐมฯ นายคำออร์ สติรกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๑๕ มกราคม ๒๕๑๒